

ΕΚΚΛΗΣΙΑ

ΕΠΙΣΗΜΟΝ ΔΕΛΤΙΟΝ ΤΗΣ ΕΚΚΛΗΣΙΑΣ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ

ΕΤΟΣ ΜΘ' | ΤΕΥΧ. Α' | ΑΘΗΝΑΙ, Ι. ΓΕΝΝΑΔΙΟΥ 14, Τ. 140-ΤΗΛ. 718-308

1 ΜΑΪΟΥ 1972

ΑΡΙΘ. 9

ΔΙΟΡΘΟΔΟΞΑ, ΔΙΕΚΚΛΗΣΙΑΣΤΙΚΑ ΚΑΙ ΠΑΓΚΟΣΜΙΑ ΠΡΟΒΛΗΜΑΤΑ

Ε'

ΤΟ ΟΙΚΟΥΜΕΝΙΚΟΝ ΠΑΤΡΙΑΡΧΕΙΟΝ

1. Πέραν τῶν εἰς τὰ προηγούμενα ἄρθρα ἡμῶν ἀκροθιγῶς μόλις ἐπισημανθέντων κινδύνων διὰ τὸ μέλλον τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριαρχείου, καὶ ἄλλοι κίνδυνοι δυνατὸν νὰ ἐμφανισθοῦν. Οἱ κίνδυνοι οὗτοι θὰ ἠδύναντο νὰ χαρακτηρισθοῦν ἐνδογενεῖς καὶ ἐξωγενεῖς. Δὲν μᾶς ἐπιτρέπουν οὔτε τὰ δεδομένα τῶν δυσχερῶν πράγματι περιστάσεων, τῶν τε ἐκκλησιαστικῶν-διορθοδόξων καὶ διεκκλησιαστικῶν, ὡς καὶ διεθνῶν ἐξελίξεων, ἃς διερχόμεθα, νὰ ὑπείσέλθωμεν εἰς ἀνάλυσιν καὶ προβολὴν οὔτε τῶν ἐνδογενῶν, ἀλλ' οὔτε καὶ τῶν ἐξωγενῶν τούτων κινδύνων. Τοῦτο μόνον λέγομεν. Ἡ διατήρησις τοῦ κύρους καὶ τῆς ἐπιβολῆς ἀνά τὴν Οἰκουμένην τοῦ μεγάλου καὶ ὑψηλοῦ Θρόνου τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριαρχείου θὰ διασφαλισθοῦν τότε μόνον, ὅταν ἀποφευχθοῦν οἰασδήποτε φύσεως κινήματα προσωπικῆς ὑφῆς ἢ ἀνταγωνιστικῆς διαθέσεως, ἔστω καὶ εὐγενοῦς φιλοδοξίας. Τὰ τυχόν προκληθησόμενα ἐνδογενῆ, προσωπικῆς ὑφῆς, ἀνεπίτρεπτα ταῦτα κινήματα οὐ μόνον θὰ βλάψουν ὑπὸ τὰς σημερινὰς περιστάσεις τὸ κύρος τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριαρχείου, ἀλλὰ καὶ θὰ προκαλέσουν ἀφεύκτως τὸ ἔναυσμα νέων, ἀσυγκρίτως μεγαλυτέρων κινδύνων, ἐξωγενῶν τὴν φορὰν ταύτην,

πολυμερῶν καὶ πολυπλόκων, καὶ οὐ μόνον διορθοδόξων, ἀλλὰ καὶ διεκκλησιαστικῶν καὶ ἅμα πολιτικῶν διεθνῶς ἴσως προεκτάσεως.

2. Τί λοιπὸν δέον γενέσθαι; Ἡ Σεπτῆ Ἱεραρχία τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος πρέπει πάντοτε νὰ εἶναι ἐτοίμη διὰ μίαν σθεναράν μὲν, ἀλλὰ καὶ λίαν σώφρονα ἀντιμετώπισιν πασῶν τῶν ὡς ἄνω ἐμφανιζομένων ἢ μελλουσῶν τυχόν νὰ ἐμφανισθοῦν δυσχερειῶν τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριαρχείου. Ἡ Ἐκκλησία τῆς Ἑλλάδος, ὡς καὶ πᾶσα ἄλλη ὁμόδοξος Ἐκκλησία, φέρουν τὴν εὐθύνην τῆς διατηρήσεως τῶν ἱστορικῶν καὶ ἐκκλησιαστικοκανονικῶν δικαίων τοῦ Οἰκουμενικοῦ Θρόνου. Ὡς πρὸς τὴν ἰδικὴν τῆς εὐθύνην, ἡ Ἐκκλησία τῆς Ἑλλάδος, λόγῳ ἀκριβῶς τῶν ἰδιαιτέρων τῆς δεσμῶν μετὰ τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριαρχείου, δέον ὅπως πολιτευθῆ κατὰ τοιοῦτον τρόπον, ὥστε ἐπ' οὐδενὶ λόγῳ νὰ συντελέσῃ εἰς τὴν μείωσιν τῆς οἰκουμενικῆς ἀνταυγείας τοῦ Πατριαρχείου τῆς Κωνσταντινουπόλεως. Τὸ πολύπλευρον, ὅσον καὶ λεπτεπίλεπτον τοῦτο πρόβλημα δέον νὰ μελετηθῆ, λαμβανομένων πρὸ ὀφθαλμῶν ἐκ τῶν προτέρων καὶ τῶν πλέον ἀπιθάνων περιπτώσεων καὶ ἀναζητουμένης διὰ μίαν ἐκάστην περίπτωσιν τῆς ἐμπρεπούσης πρὸς

τάς περιστάσεις ἀναλόγου λύσεως. Διὰ τῆς ἀκριβοῦς σταθμίσεως καὶ μελέτης τῶν ἐν λόγῳ προβλημάτων, θὰ δυνηθῆ καὶ ἡ ἐν Ἑλλάδι Ἐκκλησία νὰ συμβάλῃ εἰς τὴν ὀρθὴν ἀντιμετώπισιν τῶν δυσχερῶν ἐκκλησιαστικῶν προβλημάτων, διορθοδόξων καὶ διεκκλησιαστικῶν, μεταξὺ τῶν ὁποίων τὴν πρώτην θέσιν καταλαμβάνει τὸ μέγα πρόβλημα τῆς δεούσης καὶ πλήρους καὶ ἀποτελεσματικῆς συμπαραστάσεως πρὸς τὸ Οἰκουμενικὸν Πατριαρχεῖον.

3. Ἴσως σκεφθῆ τις, ὅτι δὲν εἶναι ἀνάγκη ἀπὸ τοῦδε νὰ θέτῃμεν πρόβλημα ἢ μᾶλλον τὰ προβλήματα τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριαρχείου. Δὲν συμφωνοῦμεν ὅμως ἐπ' αὐτοῦ καὶ θὰ ἐξηγήσωμεν τοὺς σοβαροὺς λόγους, δι' οὓς ἔχομεν τὴν ἀποψιν ταύτην. Ἀπαξάπαν τὸ Ἑλληνικὸν ἐπιθυμεῖ διακαῶς καὶ εὐχεται ὀλοφύχως, ὅπως ὁ παν-ἐνδοξος Οἰκουμενικός Θερόνος παραμείνῃ ἀμετακίνητος καὶ ἀπαρασάλευτος ἐπὶ τοῦ ὕψους τῆς αἰγλῆς καὶ τοῦ ἱστορικοῦ του μεγαλείου. Ἄλλ' ἐάν, ὃ μὴ γένοιτο, ἐπακολουθήσουν τὰ ὅσα ἀνωτέρω ἐπεσημάναμεν καὶ ὑπεδηλώσαμεν, ἔστω καὶ συνεσκιασμένως πῶς διὰ τὰς περιστάσεις καὶ ἀκροθιγῶς, δὲν πρέπει ἀπὸ τοῦδε νὰ θέσωμεν ἐπὶ τάπητος τὰ προβλήματα, διὰ νὰ ἀναζητήσωμεν τὰς διὰ τὰς περιστάσεις ἀναγκαίαις καὶ πρεπούσας λύσεις;

4. Ὡς πρῶτον πρέπει ν' ἀντιμετωπισθῆ τὸ μέγα πρᾶγματι πρόβλημα τῆς συνεχοῦς μειώσεως τοῦ ποιμνίου τοῦ Πατριαρχείου. Καὶ ἡ ἀπλῆ σκέψις τῶν ἐκ τούτου συνεπειῶν, συγκλονίζει τὴν ψυχὴν παντός Ἑλληνοῦ. Ἄλλ' ἡ θλιψις ἐπιτείνει μόνον τὸν πόνον, οὐδόλως δὲ τὸν θεραπεύει. Μόνον ἡ λογικὴ καὶ ψυχραιμὸς ἀντιμετώπισις, καὶ τῶν πλέον σοβαρῶν προβλημάτων, ὀδηγεῖ εἰς ὀρθὰς λύσεις. Ἄς ἀντιμετωπισθῆ λοιπὸν ἐν ψυχραιμίᾳ καὶ τὸ λυπηρὸν φαινόμενον τῆς ἐπικινδύνου μειώσεως τοῦ ποιμνίου τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριαρχείου. Τί θὰ συμβῆ; Ποῖαι λύσεις ὑπάρχουν; Ποῖαι εἶναι αἱ προσφορύτεραι καὶ ὀλιγώτερον ὀδυνηραί;

5. Δὲν εἶναι πρόθεσις ἡμῶν νὰ προτείνωμεν λύσεις, προσωπικῆς μόνον ἀντιλήψεως. Οὔτε θεωροῦμεν σκόπιμον καὶ ὀρθὸν νὰ ἐκ-

θέσωμεν τὰς ἐν κύκλῳ φερομένας καὶ φημολογούμενας ἐπὶ τοῦ θέματος γνώμας ἀνευθύνων προσώπων. Τὸ μέγα τοῦτο πρόβλημα χρήζει πολλῆς μελέτης. Ἐν μόνον ἐπιθυμοῦμεν νὰ εἴπωμεν, ὡς ἀπλῆν προσωπικὴν γνώμην ἡμῶν. Οἰαδήποτε λύσις καὶ ἂν προταθῆ καὶ οἰαδήποτε θέσις καὶ ἂν προκριθῆ, θὰ προκαλέσῃ ἀναμφιβόλως ἀντιδράσεις καὶ ἀντιρρήσεις πολλὰς καὶ ποικίλας. Μία δὲ τούτων ἐκ τῶν ἀντιρρήσεων θὰ εἶναι ἡ μείωσις, ἂν μὴ ἡ ἀπώλεια, τῆς πανορθόδοξου ἐπιρροῆς τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριαρχείου καὶ ἡ μείωσις τοῦ «οἰκουμενικοῦ» Του κύρους! Ἄλλ' ἐνταῦθα ἀνάγκη νὰ ὑπομνησθῆ τοῖς ἐγγύς καὶ τοῖς μακρὰν, ὅτι τὸ Οἰκουμενικὸν Πατριαρχεῖον ἐθεμελιώθη, ἔζησεν, ἔδρασε καὶ ἐπετέλεσε τὴν θεῖαν καὶ ἱστορικὴν Του ἀποστολὴν κατὰ τὴν μακροαῖωνα διαδρομὴν Του, φέρον ἀείποτε τὸν Ἑλληνικὸν χατακτῆρα, παραλλήλως πρὸς τὸν οἰκουμενικόν, ὃν καὶ πρέπει νὰ διατηρήσῃ, καὶ ὡς πιστεύομεν, ὅπωςδῆποτε θὰ διατηρήσῃ, ἐφ' ὅσον ἡ Ἑλληνικότης, ὅσον καὶ ἡ Οἰκουμενικότης τοῦ Πατριαρχείου στηρίζεται ἐπὶ τε τῶν ἀποφάσεων τῶν Οἰκουμενικῶν Συνόδων καὶ ἐπὶ τῶν ἀπαραγράπτων δικαίων τῆς ἱστορικῆς Του διαδρομῆς, ἅτινα δίκαια κατέστησαν Τοῦτο πανορθόδοξον Φάρον, ἀντλοῦντα τὴν λάμπιν καὶ τὴν φωτοδότιδα δύναμιν καὶ ἀντανάκλασιν Αὐτοῦ, ἐκ τῆς θεοπνεύστου Σκέψεως τῶν Ἑλλήνων Πατέρων τῆς Ἐκκλησίας καὶ ἐκ τοῦ ἀγίου αἵματος τῶν ἀναριθμητῶν Ἑλλήνων Μαρτύρων καὶ Ὁμολογητῶν τῆς Πίστεως, ὡς καὶ τῶν ἐνδόξων Ἑλλήνων Ἱεραποστόλων τοῦ Χριστιανισμοῦ καὶ τῆς Ὁρθοδοξίας εἰς ὅλα τὰ μήκη τοῦ τότε γνωστοῦ κόσμου.

6. Τὸ Οἰκουμενικὸν Πατριαρχεῖον λοιπὸν, ἂν πρόκειται πρᾶγματι νὰ μείνῃ «Οἰκουμενικόν», δὲν πρέπει ν' ἀποστῆ οὐδὲ πόρρωθεν τοῦ «Ἑλληνικοῦ» χαρακτῆρός Του, ὃν ἀείποτε ἔφερε, φέρει καὶ θὰ φέρῃ!

Ἄλλὰ θὰ συνεχίσωμεν!

ΚΩΝ. Γ. ΜΠΟΝΗΣ

Καθηγητῆς τοῦ Πανεπιστημίου Ἀθηνῶν

ΕΟΡΤΙΑ ΓΡΑΜΜΑΤΑ

Α'

ΤΗΣ Α. Θ. Π. ΤΟΥ ΟΙΚΟΥΜΕΝΙΚΟΥ
ΠΑΤΡΙΑΡΧΟΥ

Μακαριώτατε Ἀρχιεπίσκοπε Ἀθηνῶν καὶ πάσης Ἑλλάδος, ἐν Χριστῷ τῷ Θεῷ λίαν ἀγαπητὲ καὶ περιπόθητε ἀδελφὲ καὶ συλλειτουργογὲ τῆς ἡμῶν Μετριότητος κ. Ἱερώνυμε, Πρόεδρε τῆς Ἱ. Συνόδου τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος, τὴν Ὑμετέραν σεβασμίαν Μακαριότητα ἀδελφικῶς ἐν Κυρίῳ κατασπαζόμενοι, ὑπερήδιστα προσαγορεύομεν.

Τῷ ἐκ τοῦ Τάφου ἐνδόξως Ἀναστάντι, τῷ δὲ Πάθει καὶ τῇ Ἀναστάσει Αὐτοῦ τὸν θάνατον νεκρώσαντι καὶ ζωὴν καὶ ἀφθαρσίαν τῷ κόσμῳ δωρησαμένῳ «Μεγάλῳ Θεῷ καὶ Σωτῆρι ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστῷ» (Τίτ. β' 13) ὁσθρον βαθέος τὰ ἐπιτίκια ἐν ἐκκλησίᾳ ψάλλοντες, καὶ ἀγαλλομένη καρδίᾳ τὸ κεντρικὸν μυστήριον τῆς Χριστιανικῆς ἡμῶν πίστεως γεραίροντες, γηθόσυνοι ἤκομεν διὰ τῶνδε τῶν εορτίων Γραμμάτων ἡμῶν τὸν ἐπὶ τῇ κλητῇ καὶ ἀγία ταύτῃ ἡμέρᾳ τῇ Ὑμετέρᾳ λίαν ἀγαπητῇ καὶ περισπουδάστῳ ἡμῖν Μακαριότητι ἀνταποδώσαντες ἀδελφικὸν χαιρετισμόν, τὸ «Ἀληθῶς Ἀνέστη» ἐν ἀγάπῃ Αὐτῇ ἀντιφωνοῦντες καὶ τὰ κράτιστο ἀπὸ καρδίας ἀντευχόμενοι.

Ὁ τὴν χαρὰν τῆς Ἀγίας Αὐτοῦ Ἀναστάσεως τοῖς Ἀγίοις Αὐτοῦ Ἀποστόλοις τὸ πρῶτον, μετ' αὐτοὺς δὲ καὶ πᾶσι τοῖς εἰς Αὐτὸν πιστεύουσι χριστάμενος Χριστὸς ὁ Σωτὴρ ἡμῶν στηρίζοι τὴν ἐλπίδα καὶ πληροῖ αἰὲν χαρὰς καὶ εὐφροσύνης τὴν καρδίαν τῆς Ὑμετέρας ποθεινοτάτης ἡμῖν καὶ σεβασμίας Μακαριότητος, δαυιλῇ Αὐτῇ τε καὶ τῇ κατ' Αὐτὴν Ἀγιωτάτῃ Ἐκκλησίᾳ διδοὺς τὰ ἀπὸ τῆς σταυρικῆς Αὐτοῦ θυσίας ἀναβλύσαντα σωτηριώδη ἀγαθά.

Αὐτός, συμπορευόμενος ἡμῖν, ὥσπερ τότε τοῖς εἰς Ἐμμαοὺς πορευομένοις δυσὶ μαθηταῖς, ὁδηγοῖ ἡμᾶς εἰς πληρεστέραν κατανόησιν τῆς περὶ Αὐτοῦ Ἀληθείας, καὶ αὖξοι

καὶ προάγοι τὴν ἀγόπην ἡμῶν, τὴν πρὸς Αὐτὸν καὶ πρὸς ἀλλήλους, εὐλογῶν ἅμα τὴν ἐπέρ ἐνότητος ἐν Αὐτῷ ἀκάντων τῶν χριστιανῶν περισσοτέρως κατὰ τοὺς τελευταίους τούτους χρόνους ἐκδηλουμένην ἔφρῃ καὶ καταβαλλομένην ἱεράν προσπάθειαν.

Περιπτυσσόμεθα τὴν Ὑμετέραν φίλην Μακαριότητα καὶ αἰθῆς ἐν τῷ Ἀναστάντι Χριστῷ καὶ διατελοῦμεν μετ' ἀγάπης ἀδελφικῆς καὶ ἐξειδιασμένης τιμῆς.

Τῆς Ὑμετέρας περισπουδάστου ἡμῖν Μακαριότητος ἀγαπητὸς ἐν Χριστῷ ἀδελφός,

† Ὁ Κωνσταντινουπόλεως ΑΘΗΝΑΓΟΡΑΣ

Ἁγιον Πάσχα τοῦ 1972

Β'

ΤΟΥ ΜΑΚ. ΠΑΤΡΙΑΡΧΟΥ ΑΛΕΞΑΝΔΡΕΙΑΣ

Μακαριώτατε Ἀρχιεπίσκοπε Ἀθηνῶν καὶ Πάσης Ἑλλάδος, ἐν Χριστῷ τῷ Θεῷ ἀγαπητὲ ἀδελφὲ καὶ συλλειτουργογὲ τῆς ἡμῶν Μετριότητος κύριε Ἱερώνυμε, τὴν Ὑμετέραν Μακαριότητα ἐν Κυρίῳ κατασπαζόμενοι, ὑπερήδιστα προσαγορεύομεν.

Ἐπὶ τῇ κλητῇ καὶ ἀγία ἡμέρᾳ τῆς λαμπροφόρου Ἀναστάσεως τοῦ Κυρίου ἡμῶν, ἔθει ἀρχαιοτάτῳ, ἱερῷ καὶ σεβασμίῳ ἀκολουθοῦντες, γηθοσύνως διαπέμπομεν πρὸς τὴν Ὑμετέραν Μακαριότητα πασχάλιους ἀδελφικὰς προσρήσεις, εὐχόμενοι ὅπως ὁ ἐκ Τάφου Ἀνατείλας Ἥλιος λαμπρόνῃ τὰς καρδίας πάντων ἡμῶν, τῶν διὰ τοῦ Αἵματος Χριστοῦ λελυτωμένων, καὶ δωρήσῃται τῇ Ἐκκλησίᾳ καὶ τῷ κόσμῳ εὐστάθειαν καὶ εἰρήνην.

Ὁ τὸν θάνατον πατήσας καὶ τοὺς οὐρανούς ἡμῖν διανοίξας Κύριος ἡμῶν Ἰησοῦς Χριστὸς καλεῖ ἡμᾶς διὰ τῆς Ἀναστάσεως Αὐτοῦ εἰς τὴν νέαν ἐν Χριστῷ ζωὴν. Καλεῖ ἡμᾶς, ἵνα γίνωμεν υἱοὶ φωτός, ἵνα ἐπιδείξωμεν τὰ ἔργα τῆς ζωῆς ταύτης διὰ τῆς Θείας

Χάριτος, ἣτις παρέχεται δαφιλωῶς εἰς πάντα τοὺς ἐκ καρδίας ζητοῦντας αὐτήν. Καλεῖ ἡμᾶς, ἵνα δοξάσωμεν Αὐτὸν ἐν καθαρᾷ καρδίᾳ, καὶ «συγχωρήσωμεν πάντα τῇ Ἀναστάσει», ὅπως οὕτω βοήσωμεν ἀξίως, «Χριστὸς ἀνέστη ἐκ νεκρῶν». Ἄς δεηθῶμεν λοιπὸν ἐκθύμως τοῦ Ἀναστάσιου Σωτῆρος ἡμῶν, ἵνα καθάρισθαι τὰς καρδίας ἡμῶν, διὰ τὰ γίνωμεν ἀξιοὶ κατασκηνώσεως τῆς Θείας Αὐτοῦ Χάριτος.

Ἡ ἅγια ἡμῶν Ἐκκλησία ὑμνεῖ τὴν σεπτὴν τοῦ Πάσχα πανήγυριν ὡς ὑπὲρ πάσας χαρμόσυνον, ὡς πηγὴν οὐρανοῦ χαρᾶς. Ἄς ἀποθέσωμεν πᾶσαν δυσφημίαν τὴν καρδίαν καὶ τὸν βίον ἡμῶν δηλητηριάζουσαν καὶ ἄς εἰσακούσωμεν τὴν σεπτὴν καὶ φιλόστοργον Αὐτῆς πρόσκλησιν, ὥστε νὰ γίνωμεν φίλοι γνήσιοι καὶ μαθηταὶ τοῦ Χριστοῦ, Ὅστις ἔδωκεν εἰς ἡμᾶς τὴν καινὴν ἐντολὴν νὰ ἀγαπῶμεν ἀλλήλους, καθὼς Ἐκεῖνος ἠγάπησεν ἡμᾶς.

Πιστεύοντες ὅτι ὁ Κύριος ἡμῶν Ἀνέστη ἐκ νεκρῶν, καὶ ἀλλήλους ἀγαπῶντες, καὶ μετὰ πάντων εἰρηνεύοντες, ὅσον ἐξαρτᾶται ἀφ' ἡμῶν, κατὰ τὴν παραγγελίαν τοῦ Παύλου λέγοντος, «εἰ δυνατόν, τὸ ἐξ ἡμῶν μετὰ πάντων ἀνθρώπων εἰρηνεύοντες» (Ρωμ. ιβ' 18), ζῶμεν ἀληθῶς τὴν ζωὴν τοῦ Ἀναστάσιου Χριστοῦ, ὀδηγούμενοι διὰ τῶν θλίψεων τοῦ βίου καὶ τῶν δειῶν πολλακίς πειρασμῶν τοῦ εἰς τὴν χαρὰν τὴν ἀτελεύτητον.

Κατὰ τὴν μεγάλην ταύτην τῆς σωτηρίας ἡμῶν Ἑορτὴν, ἐκτενεστεράς ἀπευθύνομεν τὰς δεήσεις ἡμῶν πρὸς τὸν Ἀναστάσιον Κύριον, ἵνα διακρατῇ Ὑμᾶς ἐν ὑγιείᾳ καὶ τὸ εὐσεβὲς Ὑμῶν ποιμνιον ἐν τῇ ἁγίᾳ ἡμῶν πίστει καὶ ἀποτρέπη ἀπὸ Ποιμένων καὶ Ποιμνίου τὰς παγίδας, ἐξ ὧν θὰ ἠδύνατο νὰ διακινδυνεύσῃ ἡ Ὁρθοδοξία ἡμῶν, ἡ ἀγάπη πρὸς τὸ εὐσεβὲς Γένος ἡμῶν καὶ ἡ σωτηρία τῶν ψυχῶν ἡμῶν.

Ἐπὶ δὲ τούτοις, ἀδελφικῇ ἀγάπῃ ἐν Χριστῷ Ἀναστάσιτι περιπτυσσόμενοι τὴν Ὑμετέραν Μακαριότητα ὀλοθύμως εὐχόμεθα ἐορτάζειν ἐπὶ μήκιστον ὑγιῶς καὶ γηθοσύνης

τὴν φαιδρὰν τῆς Ἀναστάσεως ἡμέραν ἐπ' ἀγαθῷ τῆς Ἁγίας ἡμῶν Ἐκκλησίας.

Τῆς Ὑμετέρας Μακαριότητος

ἀδελφὸς λίαν ἀγαπητός,

† Ὁ Ἀλεξανδροεὶας ΝΙΚΟΛΑΟΣ

Γ'

ΤΟΥ ΜΑΚ. ΠΑΤΡΙΑΡΧΟΥ ΑΝΤΙΟΧΕΙΑΣ

Μακαριώτατε Ἀρχιεπίσκοπε Ἀθηνῶν καὶ πάσης Ἑλλάδος, ἐν Χριστῷ τῷ Θεῷ λίαν ἡμῶν ἀγαπητὴ ἀδελφὴ καὶ συλλειτουργῆ τῆς ἡμῶν Μετρούπολιτος κύριε Ἱερόνομε, τὴν Ὑμετέραν περιπόθητον ἡμῶν Μακαριότητα ἀδελφικῶς ἐν Κυρίῳ κατασπαζόμενοι, ὑπερήδιστα προσεγορευόμενοι.

Ὁ Δημιουργὸς πάντων τῶν ὄρατῶν καὶ ἀοράτων, ἐν τῇ ἀγάπῃ Αὐτοῦ καὶ φιλανθρωπία, κατῆλθεν, ἵνα τὸν ἄνθρωπον σώσῃ καὶ ἐλευθερώσῃ ἐκ τῶν δεσμῶν τῆς ἁμαρτίας.

Ἡ θεϊκὴ αὐτῆς κάθοδος εἶναι ἀπόδειξις τῆς ἀγάπης τοῦ Θεοῦ πρὸς τὸν κατ' εἰκόνα δημιουργηθέντα ἄνθρωπον, καὶ τῆς ἀξίας αὐτοῦ ὡς κορωνίδος τῆς δημιουργίας. Τὰ Πάθη τοῦ Κυρίου, ὁ Σταυρὸς, ὁ Θάνατος καὶ ἡ Ταφή εἶναι αἱ σφραγίδες τῆς ἀγάπης ταύτης, τῶν ὁποίων ἡ στεφάνη εἶναι ἡ ἐνδοξος Ἀνάστασις Αὐτοῦ. Δικαίως ψάλλει ἡ Ὁρθόδοξος Ἐκκλησία, «Ἀναστάσεως ἡμέρα, λαμπρονθῶμεν, λαοί», διότι ἡ Ἀνάστασις εἶναι ἡ σφραγὶς τῆς Πίστεως ἡμῶν καὶ ἡ πηγὴ τῆς χαρᾶς καὶ τῆς πνευματικῆς μέθης.

Πιστεύομεν, ἀγαπητὴ ἐν Χριστῷ ἀδελφὴ, ὅτι ἡ νέα κτίσις εἶναι ἡ κτίσις τῆς Ἀναστάσεως, εἶναι ὁ κόσμος ὅλος ὁ ὕλικός καὶ ὁ πνευματικός, ὁ ἐν τῷ κύκλῳ τῆς ἀγιότητος τοῦ ἀνθρώπου κινούμενος, εἶναι ὁ ἄνθρωπος ὁ περιβεβλημένος τὴν στολὴν τῆς ἀφθορίας καὶ τῆς αἰωνιότητος. Διὸ καὶ ὀρμώμεναι ἐκ τοῦ θαύματος τῶν θαυμάτων καὶ τοῦ Φωτὸς τῶν Φώτων, ἀπαγγέλλομεν τῇ Ὑμετέρᾳ πεφιλημένῃ Μακαριότητι τὸ «Χριστὸς Ἀνέ-

στη», ὃ ἐστὶν ἡ ἔκφρασις, ἐν τῇ ὁποίᾳ ὀφόμεθα, ἡμεῖς οἱ ἄνθρωποι, τὴν ἀνάστασιν ἡμῶν ἐκ τοῦ τάφου τῆς ἁμαρτίας, ἵνα ἴδωμεν τὸν Κύριον ἡμῶν ἐν τῇ Θεϊκῇ Αὐτοῦ δόξῃ ἀγαλλόμενον διὰ τὴν σωτηρίαν ἡμῶν καὶ παλλαγνεσίαν.

Ἐπωφελούμενοι τῆς ἀγίας ταύτης περιστάσεως, κινωνοῦμεν μετὰ τῆς Ὑμετέρας γερασμίας Μακαριότητος ἐν προσευχαῖς καὶ δεήσεσιν, αἰτούμενοι παρὰ τοῦ ἐν δόξῃ ἀναστάντος Ἀρχηγοῦ τῆς Πίστεως ἡμῶν, ὅπως περιβάλῃ ὅλον τὸν τεταραγμένον κόσμον διὰ τῆς στολῆς τῆς ἀγάπης Αὐτοῦ καὶ περιστείλῃ τὰ πάθη τῶν ἀνθρώπων διὰ τῆς Ἀναστάσεως Αὐτοῦ, ἵνα καρποφορήσῃ τὸ δένδρον τῆς θεϊκῆς ταύτης ἀγάπης καὶ ἐλευθερίας καὶ ἁγιασθῇ τὸ ἔργον ἡμῶν, πρὸς ὄφελος καὶ οἰκοδομὴν τοῦ Χριστεπωνύμου Πληρώματος τῆς Ἐκκλησίας.

Ἐπὶ δὲ τούτοις, κατασπαζόμενοι καὶ αἰθίς τὴν Ὑμετέραν περιπόθητον Μακαριότητα, ἐν φιλήματι ἀγίῳ, δεόμεθα τοῦ ἐκ τοῦ Τάφου Ἀναστάντος Σωτῆρος ἡμῶν, ἐπὶ ἔτη πάμπολλα, ὑγιεινὰ καὶ σωτήρια κοσμεῖν Αὐτὴν τὴν Καθέδραν τῆς τῶν Ἀθηναίων Ἐκκλησίας, διαβιβάζοντες δ' ἅμα δι' Αὐτῆς τὸν Πασχάλιον ἀσπασμὸν τοῖς τε συγκροτοῦσι τὴν περὶ Αὐτὴν Ἱεραρχίαν, καὶ διατελούμεν,

Τῆς Ὑμετέρας γερασμίας Μακαριότητος
ἀγαπητὸς ἐν Χριστῷ ἀδελφός,
† Ὁ Ἀντιοχείας ΗΛΙΑΣ IV

Δ'

ΤΟΥ ΜΑΚ. ΠΑΤΡΙΑΡΧΟΥ ΙΕΡΟΣΟΛΥΜΩΝ

B E N E Δ Ι Κ Τ Ο Σ

Ἐλέω Θεοῦ Πατριάρχης τῆς Ἁγίας Πόλεως
Ἱερουσαλήμ καὶ πάσης Παλαιστίνης,

Ι Ε Ρ Ω Ν Υ Μ Ω

Τῷ Μακαριωτάτῳ Ἀρχιεπισκόπῳ Ἀθηναίων
καὶ πάσης Ἑλλάδος,
Ἀσπασμὸν ἅγιον ἐν Χριστῷ Ἰησοῦ
ἐκ νεκρῶν Ἀναστάντι.

«Ἀνέστη Χριστὸς» καὶ φωτίζεται Ἱε-

ρουσαλήμ, κατὰ τὰ Θεόπνευστα τῶν προφητῶν ῥήματα, ἥκει γὰρ αὐτῆς τὸ φῶς καὶ ἡ δόξα Κυρίου ἐπ' Αὐτὴν ἀνατέταλκεν. «Ἀνέστη Χριστὸς» καὶ Σιών, αἴρουσα κύκλω τοὺς ὀφθαλμούς, ὁρᾷ συνηγμένα τὰ τέκνα Αὐτῆς, ὅτι ἦκασιν ἐκ δυσμῶν καὶ βορρᾶ καὶ θαλάσσης καὶ ἐώας θεοφεγγεῖς ὡς φωστῆρες οἱ υἱοὶ Αὐτῆς. «Ἀνέστη Χριστὸς» καὶ Σιών ἡ ἀγία χεῖρει, ὡς πρώτη δεξαμένη ἄφειν ἁμαρτιῶν διὰ τῆς Ἀναστάσεως, καὶ συνευφραίνεται εὐφροαινομένη τῆς οὐρανοῖς καὶ συναγάλλεται ἀγαλλομένη τῇ γῆ καὶ συνεορτάζει τῷ κόσμῳ παντί, ὁρατῶ τε καὶ ἀορατῶ, ὅτι δεδόξασται ὁ τόπος, ὁ ἅγιος τοῦ Θεοῦ, «δεδόξασται ὁ τόπος τῶν ποδῶν αὐτοῦ καὶ τέθειται ἀγαλλίαμα εὐαγγέλιον, εὐφροσύνη γενεαῖς γενεῶν».

Τὴν ἑορτὴν δὲ ταύτην τῶν ἑορτῶν καὶ πανηγυριῶν τῶν πανηγύρεων τελοῦντες σήμερον, Μακαριώτατε ἐν Χριστῷ Ἀναστάντι ἀδελφέ, ἐν αὐτῷ τῷ ἡγιασμένῳ τόπῳ τῶν σωτηρίων Παθῶν καὶ τῆς Ἀναστάσεως, μετὰ πάντων τῶν μακρόθεν καὶ ἐγγύθεν, τῇ χάριτι τοῦ Παναγίου Πνεύματος, συνηγμένων εὐλαβῶν προσκυνητῶν, ἐνθέρμους εὐχαριστίας ἀνηρέγκομεν Κυρίῳ τῷ Θεῷ ἡμῶν ὑπὲρ τε τῆς Ὑμετέρας Γερασμιωτάτης Μακαριότητος καὶ τῆς θείῃ ἐλέει ἐμπειπιστευμένης Αὐτῇ Ἀγιωτάτης Ἐκκλησίας καὶ ἐμνήσθημεν τοῦ Ἱεροῦ Αὐτῆς ὀνόματος ἐπ' αὐτοῦ τοῦ Παναγίου καὶ Ζωοδόχου Τάφου, ὅθεν τριήμερος, ὡς ἐκ κήτους Ἰωνᾶς, ἐξαναστὰς ὁ Κύριος, ἐκ θανάτου πρὸς ζωὴν καὶ ἐκ γῆς πρὸς οὐρανὸν ἡμᾶς διεβίβασε, καὶ εὐχὰς ὑπὲρ Αὐτῆς ἐγκαρδίους ἀνεπέμψαμεν πρὸς τὸν Σωτῆρα Κύριον.

Τὰς δ' εὐχὰς ταύτας καὶ αἰθίς νῦν ἐπαναλαμβάνοντες, ἀδελφικῇ ἀγάπῃ ἤκομεν πρὸς Αὐτὴν διὰ τῶν Γραμμάτων ἡμῶν τούτων καὶ τὸ ἠδύμολπον ἀναφωνοῦμεν Αὐτῇ «Χριστὸς Ἀνέστη» καὶ ἐν χαρᾷ Αὐτὴν περιπτυσσόμεθα καὶ ἐν Χριστῷ Αὐτὴν κατασπαζόμεθα, ὀλοθύμους ἐπενχόμενοι, ὅπως τὸ Πάσχα ἡμῶν τὸ Μέγα καὶ Ἱερώτατον, Χριστὸς, ὁ θανάτῳ τὸν θάνατον πατήσας καὶ τὴν Ἀγιωτάτην Αὐτοῦ Ἐκκλησίαν ἀσάλευτον εἰς αἰῶνας αἰώνων στήσας, χαρίζηται μὲν Αὐτῇ τὴν Ὑμετέραν Σεβασμιοπόθητον Μα-

καριότητα υγιαίνουσαν εἰς μακρότητα ὀλβίων ἐτῶν ἐν εὐθηνία ἀγαθῶν καὶ εὐλογίαις χρηστότητος καὶ τὸν λόγον τῆς ἀληθείας ὀρθοτομοῦσαν καὶ τὴν σωτηρίαν τῶν ἐγκειρισμένων Αὐτῇ λογικῶν προβάτων τῷ Θεῷ καὶ Πατρὶ ἀφθόνως καρποφοροῦσαν καὶ εἰς προαγωγὴν τῆς ἐνότητος τῶν Ἁγίων Αὐτοῦ Ἐκκλησιῶν πλουσίως συμβάλλουσαν.

Ἐπὶ δὲ τούτοις, ἀγάπη ἀδελφικῆ ἀξιόνητες μεταβιβασθῆναι τοῖς Πανιερωτάτοις Ἀρχιερεῦσι, τοῖς συγκροτοῦσι τὴν Ἁγίαν καὶ Ἱερὰν Σύνοδον, τὸ φίλημα τῆς Ἀναστάσεως τὸ ἅγιον, αἰτούμεθα καὶ αἰθίς παρὰ τοῦ Ἀναστάσιου Σωτῆρος ἡμῶν Χριστοῦ τὰ ἔτη Αὐτῆς ὅ,τι πλείστα, ὑγιεινὰ καὶ σωτήρια, καὶ διατελοῦμεν,

Ἐν τῇ Ἁγίᾳ Πόλει Ἱερουσαλὴμ Πάσχα 1972

Τῆς Ὑμετέρας Σεβασμοποθήτου ἡμῖν Μακαριότητος ἀγαπητὸς ἐν Χριστῷ ἀδελφός καὶ ὅλως πρόθυμος,

† Ὁ Ἱεροσολύμων **ΒΕΝΕΔΙΚΤΟΣ**

Ε'

ΤΟΥ ΜΑΚ. ΠΑΤΡΙΑΡΧΟΥ ΡΩΣΙΑΣ

Τῇ Αὐτοῦ Μακαριότητι, τῷ Μακαριωτάτῳ Ἀρχιεπισκόπῳ Ἀθηνῶν καὶ πάσης Ἑλλάδος κ. Ἰ ε ρ ω ν ὄ μ ω,

Μακαριώτατε, περιπόθητε ἐν Κυρίῳ Μακαριώτατε Δέσποτα, ἀγαπητὸ ἐν Χριστῷ ἀδελφὸ καὶ συλλειτουργὸ τῆς ἡμῶν μετριότητος,

«Χριστὸς γὰρ ἐγγήγερται εὐφροσύνη αἰώνιος», φάλλει πληρουμένη φωτεινῆς, ὑπεργείου χαρᾶς ἡ ἁγία Ἐκκλησία ἐπὶ τῇ ἐκ τοῦ τάφου Ἀναστάσει τοῦ Νικητοῦ τοῦ θανάτου καὶ Χορηγοῦ τῆς αἰωνίου ζωῆς, Ὁστις ἔφερε τὴν γενικὴν ἀνακαίλισην καὶ ἀνάστασιν εἰς τὴν κτίσιν Αὐτοῦ.

Διὰ τῆς Ἀναστάσεως τοῦ Χριστοῦ ἀνέτειλε δι' ὀλόκληρον τὴν ἀνθρωπότητα ἡ τῷ ὄντι σωτήριος καὶ φωτοφόρος ἡμέρα τῆς

πνευματικῆς φωτοχνοίας καὶ ἐνθουσιασμοῦ καὶ ἱερᾶς καὶ πλήρους ἐξάρσεως χαρᾶς.

«Νῦν πάντα πεπλήρωται φωτὸς οὐρανός τε καὶ γῆ καὶ τὰ καταχθόνια· ἑορταζέτω γοῦν πᾶσα κτίσις τὴν ἔγερσιν Χριστοῦ, ἐν ἧ ἔστερέωται». Προσέχοντες τὸ πασχάλιον τοῦτο ἄσμα καὶ διατελοῦντες ἐν τῷ θαυμαστῷ φωτὶ τῆς Ἀναστάσεως τοῦ Χριστοῦ, στερεοῦμεθα ἐν τῇ ἀληθείᾳ τῆς τελικῆς νίκης τοῦ ἀγαθοῦ ἐπὶ τοῦ κακοῦ. Βιῶν ὁμοῦ μετὰ τῆς Ὑμετέρας Μακαριότητος τὸ μέγα μυστήριον τῆς εὐσεβείας καὶ συγχίρων Ὑμῖν ἐπὶ τῇ Ἀναστάσει τοῦ Αντρωτοῦ τοῦ γένους τῶν ἀνθρώπων ἐκ τῆς κατάρας τοῦ νόμου καὶ ὑμολογοῦντες τὸ γεγονός τοῦτο ἐν ἐνὶ στόματι καὶ μιᾷ καρδίᾳ, συναισθανόμεθα ἑαυτοὺς παραμένοντας ἐν τῇ μυστηριώδει πληρότητι τῆς Οἰκουμηνικῆς Ἐκκλησίας, ἥτις ἐστὶ τὸ Σῶμα τοῦ Χριστοῦ.

Κατὰ τὰς μεγάλας ταύτας καὶ φωτογενεῖς ἡμέρας τοῦ ἁγίου Πάσχα τοῦ Χριστοῦ, δεχθῆτε, Μακαριώτατε, τὰς θερμὰς ἡμῶν καὶ ἐγκαρδίου προσηύσεις καὶ ἀδελφικὰς εὐχὰς, διότι τώρα εἶναι ἡ ἀνέκφραστος πανήγυρις τοῦ οὐρανοῦ καὶ τῆς γῆς, τὸ Χριστὸς ἀέστη.

Εἴθε ὁ ἀναστάς Σωτὴρ Χριστὸς νὰ πληρώσῃ τὴν Ὑμετέραν ἀγιωσύνην κατὰ τὴν ἁγίαν ταύτην ἡμέραν μετὰ τὴν φωτεινὴν πασχάλιον χαρὰν καὶ καταπέμψη ἐφ' Ὑμᾶς καὶ τὸ θεόσωστον Ὑμῶν ποίμνιον ὑπεροφθόνως τὸ μέγα Αὐτοῦ καὶ πλούσιον ἔλεος καὶ τοὺς ἑαυτοῦ οἰκτιρισμὸς καὶ παραμένη πάντοτε ἐν τῇ Ἐκκλησίᾳ ἡ οὐράνιος Αὐτοῦ εὐλογία.

Διὰ τῆς ἀνὰ χεῖρας ἀδελφικῆς ἡμῶν ἐπιστολῆς ἀποθέτοντες τὴν ἐλπίδα ἡμῶν εἰς τὸν τελειωτὴν πάντων τῶν ἀγαθῶν ἔργων Πολλέλεον Θεόν, ἐκφράζομεν τὴν σταθερὰν ἡμῶν ἐλπίδα, ὅτι θὰ θριαμβεύσῃ εἰς τὸν κόσμον ἡ ἐπιθυμητὴ ὁμόνοια ὅλων τῶν πιστῶν τέκνων τῆς Ἐκκλησίας τοῦ Χριστοῦ, ἐπ' ἀγαθῷ τοῦ λαοῦ τοῦ Θεοῦ καὶ δόξαν τοῦ ἐν Τριάδι ἐνός Θεοῦ, καὶ ἀδελφικῶς συμμεριζόμεθα τὴν κοινὴν ἡμῶν μεριμναν τῆς ἐνότητος τῆς Ὁρθοδοξίας, διότι ἡ στερέωσις αὐτῆς εἶναι ἡ ἀποστολή μας καὶ μετ' αὐτῆς συνδέεται καὶ ἡ διακονία ἡμῶν πρὸς σωτηρίαν τοῦ ἀγαπητοῦ

ἡμῶν ποιμνίου, ἀλλὰ καὶ ἡ διακονία ἡμῶν ἐπ' ἀγαθῷ τῆς ἀνθρωπότητος.

Ἐν τῷ λάμποντι φωτὶ τῆς Ἀναστάσεως τοῦ Χριστοῦ μετ' ἰδιαζούσης δυνάμεως τίθενται ἐνώπιον ἡμῶν αἱ ἀθλιότητες καὶ τὰ πάθη τοῦ συγχρόνου ἡμῖν κόσμου. Ἡ δυστυχία, ἡ ἀδικία, ἡ βία, αἱ ὁποῖαι ἐδημιουργήθησαν εἰς τινὰ μέρη τῆς ὑδρογείου σφαίρας, ἀποτελοῦν ἐκκλησίαν πρὸς τὴν συνείδησιν ἡμῶν καὶ ἀπαιτοῦν τὴν συμμετοχὴν ἡμῶν. Τὸ αἷμα τῶν ἀθῶων θυμάτων τοῦ ἀπανθρώπου πολέμου εἰς τὴν Ἰνδοκίαν βοᾷ πρὸς τὸν οὐρανόν. Πόσον ἰδιαίτερος ἀπαραίτητος εἶναι σήμερον ἡ ταυτότης ἀπόψεων καὶ ἐνεργειῶν ἐκ μέρους τῶν Τοπικῶν Ὀρθοδόξων Ἐκκλησιῶν πρὸς διακονίαν τοῦ κόσμου καὶ συνεργασίαν μεταξὺ ὄλων τῶν λαῶν τῆς γῆς, πρὸς μαρτυρίαν τῆς εἰρηνοποιῶν διδασκαλίας τοῦ Σωτῆρος Χριστοῦ ἐν τῷ κόσμῳ.

Δὲν εἶναι ἄρα γε καθῆκον ἡμῶν, ὡς καὶ καθῆκον ἐκάστου μέλους τῆς ἁγίας Ὀρθοδόξου Ἐκκλησίας, νὰ ἐργασθῆ πολυμερῶς διὰ τὴν ἐπίτευξιν εἰρήνης χωρὶς πόλεμον, διὰ τὴν ἀπανταχοῦ ἀποκατάστασιν τῆς πρεπούσης σχέσεως πρὸς τὸν ἄνθρωπον, ὡς στέφανον τῆς δημιουργίας τοῦ Θεοῦ, ὅστις ἐπιστρατεύεται ὑπὸ τοῦ Λύτρωτου νὰ ἀνοικοδομήσῃ τὸν κόσμον;

Εἶθε ὁ ἀναστὰς Χριστὸς Κύριος νὰ καταπέμψῃ τῇ Ὑμετέρᾳ ἀγαπητῇ καὶ βαθυσεβάστῳ Μακαριότητι πλοῦσια καὶ ἀφειδῆ Ἀυτοῦ τὰ ἐλέη καὶ ἄφθονα τὰ χαρίσματα τῆς θείας Χάριτος ἐν τῇ Ὑμετέρᾳ ὑπευθύνῳ πρωθιεραρχικῇ διακονίᾳ ἐπ' ἀγαθῷ τῆς ἁγίας Ἐκκλησίας τοῦ Θεοῦ, πρὸς σωτηρίαν τοῦ θεοσώστου καὶ θεοφιλοῦς ποιμνίου Ὑμῶν καὶ τὴν εὐλογημένην πορείαν ἐν τῇ ὁδῷ Κυρίου, μὲ σκοπὸν τὴν δημιουργίαν τοῦ παρηγγελμένου ἡμῖν κόσμου.

Ἀληθῶς ἀνέστη ὁ Κύριος!

Μετ' ἀδελφικῆς καὶ ἀπαραμειώτου ἐν τῷ ἀναστάντι Χριστῷ Ἰησοῦ τῷ Σωτῆρι ἡμῶν ἀγάπης, διατελοῦμεν ἀφωσιωμένος τῇ Ὑμετέρᾳ Μακαριότητι ἀδελφὸς καὶ συλλειτουργός,

† ΠΟΙΜΗΝ, Πατριάρχης Μόσχας
καὶ πάσης Ρωσίας

ΣΤ'

ΤΟΥ ΜΑΚ. ΠΑΤΡΙΑΡΧΟΥ ΣΕΡΒΙΑΣ

Μακαριώτατε Ἀρχιεπίσκοπε Ἀθηνῶν καὶ πάσης Ἑλλάδος, ἀγαπητὲ καὶ περιπόθητε ἐν Χριστῷ ἀδελφε καὶ συλλειτουργὲ τῆς ἡμῶν μετριότητος, κύριε Ἰερώνυμε, τὴν Ὑμετέραν Μακαριότητα ἀδελφικῶς ἐν Κυρίῳ κατασπαζόμενοι χαιρετίζομεν Ὑμᾶς διὰ τοῦ χαρμοσύνου πασχαλίου χαιρετισμοῦ,

Χριστὸς Ἀνέστη!

Διὰ τοῦ ἐθελουσίου πάθους ὁ Κύριος ἡμῶν Ἰησοῦς Χριστὸς προσέφερε τὴν μοναδικὴν καὶ τὴν ἱερωτάτην θυσίαν ἀπὸ καταβολῆς κόσμου μέχρι σήμερον. Αἱ παρελθοῦσαι ἡμέραι τῆς Μεγάλης Τεσσαρακοστῆς παρέσχον ἡμῖν ἰδιαίτεραν εὐκαιρίαν, ὅπως ἐν βαθείᾳ πνευματικῇ θεωρίᾳ μνησθῶμεν ἐν προσευχαίς τοῦ σωτηρίου πάθους, τῆς σταυρώσεως καὶ τοῦ σταυρικοῦ θανάτου τοῦ Υἱοῦ τοῦ Θεοῦ, ὅστις πάντα ταῦτα ὑπέμεινε διὰ τὴν σωτηρίαν τοῦ ἁμαρτωλοῦ γένους τῶν ἀνθρώπων (Γαλ. α', 4). Διὰ τῆς θυσίας ταύτης ὁ Σωτὴρ μέσῳ τοῦ Μυστηρίου τῆς Ἀπολυτρώσεως προσφέρει εἰς τὸν ἄνθρωπον τὴν ἀπωλεσθεῖσαν νόθεσίαν τοῦ Θεοῦ (Γαλ. δ', 5), διὰ δὲ τῆς ἐνδόξου ἀναστάσεως Αὐτοῦ ἰσχυρὰν βεβαίωσιν τῆς πίστεως ἡμῶν (Α' Κορ. ιε', 17).

Μετὰ τῶν χαρμοσύνων τούτων σκέψεων ὑποβάλλομεν Ὑμῖν τὰς πλέον ἐγκαρδίους εὐχητηρίους προσορήσεις ἐπὶ τῇ ἐορτῇ ἐορτῶν καὶ ὁμοῦ μετὰ τῶν ἁγίων Ἀρχιερέων ἡμῶν, τοῦ εὐσεβοῦς κλήρου καὶ τῶν πιστῶν εὐχόμεθα εἰς τὴν Ὑμετέραν Μακαριότητα, ὅπως ὁ Θεὸς χαρίσῃται καλὴν ὑγείαν καὶ καρποφόρον φιλόχριστον ἔργον διὰ τὴν εὐστάθειαν τῆς Ἀγίας Ἐκκλησίας τοῦ Θεοῦ καὶ τῆς Ἀγίας Ὀρθοδοξίας. Ὡσαύτως, παρακαλοῦμεν, ὅπως εὐαρεστηθῆτε καὶ διαβιβάσητε τὰς καλυτέρας ἡμῶν εὐχὰς καὶ τοὺς πασχαλίους χαιρετισμοὺς εἰς τοὺς ἁγίους Ἀρχιερεῖς, τὸν κλῆρον καὶ τοὺς πιστοὺς τῆς ἀδελφῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος.

Παρέχεται ἡμῖν καλὴ εὐκαιρία, ἵνα καὶ διὰ τῆς παρουσίας ἐκφράσωμεν τὴν ἰδι-

αιτέραν ἡμῶν χαρὰν, ὅτι Ὑμᾶς μετὰ τῆς σεπτῆς ἀκολουθίας Σας συντόμως θὰ δυνηθῶμεν νὰ ἴδωμεν, ἀσπασθῶμεν καὶ χαιρετίσωμεν ἐν Βελιγραδίῳ ὡς φίλτατον φιλοξενούμενον ἡμῶν.

Μετὰ τοῦ ἀδελφικοῦ ἡμῶν φιλήματος ἐν πνεύματι, διατελοῦμεν πάντοτε ἀφωσιμένος Ὑμῖν ἐν τῷ Ἀναστάντι Κυρίῳ ἀδελφὸς καὶ συλλειτουργὸς,

† Ὁ Σερβίας ΓΕΡΜΑΝΟΣ

Πάσχα 1972, Βελιγράδιον

Ζ'

ΤΟΥ ΜΑΚ. ΠΑΤΡΙΑΡΧΟΥ ΡΟΥΜΑΝΙΑΣ

Μακαριώτατε,

Λίαν ἀγαπητὴ ἀδελφὴ ἐν Χριστῷ Ἀναστάντι,

Ἡ ἐορτὴ τῆς Ἀναστάσεως τοῦ Κυρίου ἔρχεται ἐφέτος ἐπίσης νὰ φέρῃ εἰς τὸν χριστιανικὸν κόσμον «τὸ φῶς τοῦ Χριστοῦ, τὸ ὁποῖον φαίνει πᾶσι» καὶ τὴν χαρὰν τοῦ θριάμβου τῆς ζωῆς ἐπὶ τοῦ θανάτου.

Ἀνακαινισθέντες διὰ τῆς ἀκτινοβολίας τοῦ ἀκαταπαύστου τούτου φωτός καὶ ἐμπνεόμενοι ὑπὸ τῆς παρουσίας τῆς ἀρρήτου ταύτης χαρᾶς, ἀπευθύνομεν μετ' ἀδελφικῆς ἀγάπης εἰς τὴν Ὑμετέραν Μακαριότητα τὸν Πασχάλιον χαιρετισμόν:

Χριστὸς Ἀνέστη!

Διὰ τῆς Ἀναστάσεως τοῦ Χριστοῦ ἡμεῖς οἱ χριστιανοὶ λαμβάνομεν πάντες τὴν βεβαιότητα τῆς σωτηρίας ἡμῶν, τῆς οὐσιωδῶς συνδεδεμένης πρὸς τὸν θάνατόν Του καὶ πρὸς τὴν Ἀναστασίῳ Του. Ἀφ' ἐνός ὁ Ἰησοῦς ἠγάπησεν ἡμᾶς καὶ ἔδωκεν ἑαυτὸν εἰς τὸν Θεὸν δι' ἡμᾶς, ὡς ἐχέγγυον καὶ θυσίαν ὁσμῆς εὐωδίας· διὰ τοῦ αἵματός Του αἱ ἁμαρτίαι ἡμῶν ἀφέθησαν, διὰ τοῦ σταυροῦ Του κατηλλάγημεν τῷ Θεῷ. Ἀφ' ἐτέρου, ὁ Θεὸς ἔδειξεν ἐν Αὐτῷ τὴν κυρίαρχον δύναμίν Του. Οὗτος ἠγειρεν Αὐτὸν ἐκ νεκρῶν καὶ ἐκάθισεν Αὐτὸν ἐκ δεξιῶν Του ἐν τοῖς ἐπουρανίοις. Καὶ ὁ Θεός, «πλούσιος ὢν ἐν ἐλέει, διὰ

τὴν πολλὴν ἀγάπην Αὐτοῦ, δι' ἧς ἠγάπησεν ἡμᾶς, ἔτι ὄντας νεκροὺς ταῖς ἁμαρτίαις συνεζωοποίησε τῷ Χριστῷ καὶ συνήγειρε καὶ συνεκάθισεν ἐν τοῖς ἐπουρανίοις ἐν Χριστῷ Ἰησοῦ» (Ἐφεσ. β' 4).

Ἀπὸ τὴν βεβαιότητα ταύτην, τὴν πηγάζουσιν ἐκ τῆς Ἀναστάσεως τοῦ Χριστοῦ, πάντες οἱ χριστιανοὶ ὀφείλουσιν ν' ἀντλοῦν τὴν γαλήνην καὶ τὴν ἐμπιστοσύνην εἰς τὴν ζωὴν.

Αἱ ἀνὰ τὸν κόσμον χριστιανικαὶ Ἐκκλησίαι διὰ τῶν ἰθνηόντων των, τοῦ κλήρου των καὶ τῶν πιστῶν, ὀφείλουσιν ὡσαύτως ἐκεῖθεν ν' ἀντλοῦν ἰσχυρὰν ἐνθάρρυνσιν διὰ νὰ στηρίζουν τὴν ἀνάπτυξιν σχέσεων φιλίας καὶ ἀδελφικῆς συνεργασίας μεταξὺ ὄλων τῶν λαῶν, διὰ νὰ προσφέρουν τὴν ἀποφασιστικὴν συμβολὴν των, ὥστε νὰ παύσουν αἱ διενέξεις καὶ αἱ συγκρούσεις, αἰτινες ἐξακολουθοῦν νὰ ταράσσουν, εἰς ὠρισμένας περιοχάς, τὴν πρὸδον τῆς ζωῆς καὶ ἀναστέλλουν τὸ ἔργον τῆς εὐημερίας, τῆς προόδου, τῆς ἀδελφοσύνης καὶ τῆς καλῆς κατανοήσεως εἰς ὁλόκληρον τὸν κόσμον.

Ἐμπνεόμενοι ὑπ' αὐτῶν τῶν σκέψεων καὶ ἐλπίδων, εὐχόμεθα ἐξ ὅλης τῆς καρδίας εἰς τὴν Ὑμετέραν Ἀγιότητα νὰ ἐορτάσητε τὴν Ἁγίαν Ἐορτὴν τοῦ Πάσχα ἐν καλῇ ὑγείᾳ, πνευματικῇ χαρᾷ, προόδῳ καὶ εἰρήνῃ ἐν μέσῳ τῶν Ἱεραρχῶν, τῶν Ἱερέων καὶ τῶν πιστῶν τῆς καθ' Ὑμᾶς Ἀγίας Ἐκκλησίας.

Ἀσπαζόμεθα Ὑμᾶς φιλήματι ἀγίῳ ἐν Χριστῷ τῷ Σωτῆρι ἡμῶν, τῷ ἀληθῶς Ἀναστάντι,

† Ὁ Ρουμανίας ΙΟΥΣΤΙΝΙΑΝΟΣ

Η'

ΤΟΥ ΜΑΚ. ΠΑΤΡΙΑΡΧΟΥ ΒΟΥΛΓΑΡΙΑΣ

Μακαριώτατον

Ἀρχιεπίσκοπον Ἀθηνῶν καὶ πάσης Ἑλλάδος κύριον Ἱερωσύμον,

Ἀθήνας

Μακαριώτατε καὶ λίαν ἀγαπητὴ ἀδελφὴ,

Σὺν τῇ θερμοτάτῃ ἀδελφικῇ περιπτύξει χαιρετίζω Ὑμᾶς ἐκ βάθους καρδίας, ἐπὶ τῇ

ἐνδοξοτάτη ἡμέρα τῆς Ἀναστάσεως τοῦ Χριστοῦ. Ἡ ἡμέρα αὕτη εἶναι μεγάλη, διότι εἶναι ἢ ἡμέρα τῆς ἀτελευτήτου χαρᾶς, τὴν ὁποίαν ἢ Ἀνάστασις τοῦ Χριστοῦ ἔφερεν εἰς τὸν κόσμον.

Μετὰ τὴν Ἀνάστασιν Αὐτοῦ, ὁ Ἰησοῦς ἐφανερώθη εἰς τὰς μυροφόρους γυναῖκας καὶ εἶπε: «Χαίρετε». Ἐφανερώθη καὶ εἰς τοὺς ἐντρόμους μαθητὰς Αὐτοῦ καὶ εἶπε εἰς αὐτοὺς «Χαίρετε». Καὶ ἐκεῖνοι ἰδόντες Αὐτὸν ἐπλήσθησαν χαρᾶς. Μὲ αὐτὴν δὲ τὴν χαρὰν ἐπορεύθησαν εἰς τὰ πέρατα τῆς γῆς, ἵνα κηρύξωσι τὸ Εὐαγγέλιον τῆς ἐκ νεκρῶν τοῦ Χριστοῦ Ἀναστάσεως.

Δυστυχῶς ὁμως, ὅλοι οἱ ἀνὰ τὸν κόσμον ἄνθρωποι δὲν δύνανται νὰ ζήσουν σήμερον τὴν χαρὰν τῆς μεγάλης αὐτῆς ἡμέρας, τῆς Ἀναστάσεως τοῦ Χριστοῦ. Σκοτειναὶ σκιαὶ ἐπικρέμανται ἐπάνω ἀπὸ τὸν κόσμον καὶ ἀδίστακτα στοιχεῖα πολέμου σπεύρουν τὴν φρίκην καὶ τὸν πόνον.

Ἄς προσευχηθῶμεν λοιπόν, ὅσον τὸ δυνατὸν θερμότερον, πρὸς τὸν Ἀναστάντα ἐκ νεκρῶν, τὸν ζωοδότην Χριστόν, ἵνα κάμῃ τὸν κόσμον νὰ ζῆ ἐν εἰρήνῃ, ὥστε ἢ χαρὰ τῆς Ἀναστάσεώς Του νὰ θερμαίνῃ τὰς καρδίας ὄλων τῶν ἀνθρώπων, ὥστε ἢ λύπη καὶ οἱ στεναγμοί, οἱ ἐκ τῆς παραφροσύνης τοῦ πολέμου πηγάζοντες, νὰ παύσωσι καὶ ἢ εὐλογημένη εἰρήνη καὶ ἢ χαρὰ τῆς μεγάλης ἡμέρας τῆς Ἀναστάσεως τοῦ Χριστοῦ νὰ θερμαίνωσι τὰς καρδίας καὶ τὰς ψυχάς, ἵνα καὶ ἡμεῖς πάντες, παρακεκλημένοι τὰς καρδίας, χαιρετίζωμεν ἀλλήλους διὰ τῶν χαρμοσύνων λόγων «Χριστὸς Ἀνέστη».

Περιπτυσσόμενος καὶ αἶθις τὴν Ὑμετέραν Μακαριότητα ἐγγενῶς παρακαλῶ, ὅπως μνημονεύητε καὶ ἐμοῦ εἰς τὰς ἀγίας Ὑμῶν προσευχὰς καὶ διατελῶ,

ἀφωσιωμένος Ὑμῶν

ἐν Χριστῷ ἀναστάντι ἀδελφός,

† Ὁ Βουλγαρίας ΜΑΞΙΜΟΣ

Θ'

ΤΟΥ ΜΑΚ. ΜΗΤΡΟΠΟΛΙΤΟΥ ΠΟΛΩΝΙΑΣ

Τῷ Μακαριωτάτῳ Ἀρχιεπισκόπῳ Ἀθηνῶν
καὶ πάσης Ἑλλάδος κ. Ἰερωνύμω,

Ἀθήνας

Μακαριώτατε Δέσποτα,

Χριστὸς Ἀνέστη!

Κατὰ τὴν Ἁγίαν ἡμέραν τῆς εορτῆς τῆς Ἀναστάσεως τοῦ Χριστοῦ, μετ' ἰδιαιτέρας δυνάμεως ὑπογραμμίζεται ἢ σημασία τῆς ἐκ νεκρῶν Ἀναστάσεως τοῦ Σωτῆρος ἡμῶν, ὡς «ἄλλης βιοτῆς, τῆς αἰωνίου ἀπαρχῆς» (Κατὰ τὸν Πάσχα).

Διὰ τὴν σωτήριον ταύτην «ἀπαρχὴν» ὁ Ἄμνος τοῦ Θεοῦ, ἢ Ζωηφόρος θυσία, ὑψώθη ἐν τῷ Σταυρῷ καὶ θυσιασθεὶς διὰ τὰς ἁμαρτίας τοῦ κόσμου, ἔδωρήσατο εἰς πάντας ἡμᾶς, τοὺς γηγενεῖς, τὴν δόξαν Αὐτοῦ καὶ τὴν διαρκῆ χαρὰν τῆς Ἀναστάσεως.

Πληρώσας τὸ θέλημα τοῦ Ἀποστείλαντος Αὐτόν, παρατηρῶν τοὺς ὁδοιποροῦντας ἀποστόλους Κλεόπαν καὶ Λουκᾶν εἰς τοὺς Ἐμμαοὺς εἶπεν: «Οὐχὶ ταῦτα ἔδει παθεῖν τὸν Χριστὸν καὶ εἰσελθεῖν εἰς τὴν δόξαν Αὐτοῦ;» (Λουκ. κδ', 26).

Ἀποθνήσκων δι' ἡμᾶς ὁ Σωτὴρ ἡμῶν ἐνέδουσε πάντας τοὺς ἀγαπῶντας Αὐτόν ἐν δύματι ἀθανάτου δόξης.

Πιστεύων «ὅτι ἠγέρθη ὁ Κύριος ὄντως» (Λουκ. κδ', 34) παρησίαν ἔχω ἀσπάσασθαι τὴν Ὑμετέραν Μακαριότητα ἐπ' ἐγκαιρία τῆς σωτηρίου πανηγύρεως καὶ «θριάμβου τῆς πίστεως» ἡμῶν (Λόγος Ἰωάννου τοῦ Χρυσοστόμου). Δέομαι τοῦ Κυρίου, ἵνα χαρίσῃται εἰρήνην τῇ Ἁγίᾳ Ἐκκλησίᾳ Ὑμῶν, τῇ Θεοφυλάκτῳ Χώρα, Ὑμῖν δὲ προσωπικῶς ὑγίειαν καὶ χαρμόσυνον πολύκαρπον κράτησιν τοῦ πρωθιεραρχικοῦ σταυροῦ εἰς δόξαν Αὐτοῦ καὶ σωτηρίαν τῶν ψυχῶν τοῦ ἱεροῦ ποιμνίου Ὑμῶν.

'Αγαλλιόσθω ἡ ψυχὴ τῆς Ὑμετέρας
Μακαριότητος ἐν τῷ Ἀναστάντι Κυρίῳ καὶ
ἔστω διὰ παντός ἡ πασχαλινὴ αἴνεσις Αὐτοῦ
ἐν τῇ καρδίᾳ καὶ τῷ στόματι τῆς Ὑμετέρας
'Ιερότητος,

'Α λ η θ ῶ ς 'Α ν έ σ τ η !

Τῆς Ὑμετέρας Μακαριότητος ταπεινὸς
εὐχέτης καὶ ἐλάχιστος ἀγαπητὸς ἀδελφὸς ἐν
τῷ Ἀναστάντι Χριστῷ,

† Ὁ Βαρσοβίας ΒΑΣΙΑΕΙΟΣ

Πάσχα Χριστοῦ 1972

I'

ΤΟΥ ΜΑΚ. ΜΗΤΡΟΠΟΛΙΤΟΥ ΠΡΑΓΑΣ

Τῷ Μακαριωτάτῳ Ἀρχιεπισκόπῳ Ἀθηνῶν
καὶ πάσης Ἑλλάδος κυρίῳ Ἰερωνύμῳ,
'Α θ ἦ ν α ς

Μακαριώτατε,

Περισπούδαστε Δέσποτα,

Χριστὸς Ἀνέστη!

«Ἴδον γὰρ ἦλθε διὰ τοῦ σταυροῦ χαρὰ
ἐν ὅλῳ τῷ κόσμῳ», ἐμπνευσμένως δοξάζο-
μεν τὸν Παθόντα καὶ Ἀναστάντα Κύριον.
Ὁ ἐπὶ τοῦ σταυροῦ ἐπονείδιστος θάνατος καὶ
ἡ πλήρης ἐγκατάλειψις τοῦ Θείου Πάσχοντος,
διὰ τῆς ἐκ νεκρῶν Ἀναστάσεως μετεβλήθη-
σαν εἰς παγκόσμιον Αὐτοῦ δόξαν. Ἐν τῇ νι-
κηφόρῳ ἀναστάσει τοῦ Χριστοῦ κατέστη
σαφές, ὅτι ὁ Σταυρὸς Αὐτοῦ περικλείει ἐν
αὐτῷ τὸ μεγαλειώδες μυστήριον τῆς ἀγάπης
τοῦ Θεοῦ πρὸς τὴν περιπεσοῦσαν ἐν ἁμαρτίαις
ἀνθρωπότητα. Μέχρι τοῦ Πάθους τοῦ Χρι-
στοῦ ὁ σταυρὸς τῆς τιμωρίας ἀνῆκεν εἰς ὀ-
λους, καταπνίγων τὴν βεβαρημένην ὑπὸ τῆς
ἁμαρτίας συνείδησιν τοῦ ἀνθρώπου. Ἀπὸ τό-
τε ὅμως, ὅτε ὁ Κύριος ἀνέλαβεν ὁ ἴδιος τὸν
σταυρόν, ἡ ἀνθρωπότης ἔλαβε τὸ δῶρον τῆς
συγχωρήσεως.

Καὶ οὕτως ὁ σταυρὸς τοῦ Χριστοῦ κα-
τέστη ἡ κλεῖς, ἡ ἀνοίξασα εἰς τὸν ἀνθρώπον
τὴν εἴσοδον τῆς αἰωνίου ζωῆς. Ὁ θρίαμβος

τοῦ Ἀναστάντος Κυρίου ἀπεκάλυψε τὴν ἐν-
νοιαν τοῦ ἀπολυτρωτικοῦ Του πάθους καὶ τοῦ
θανάτου, διεσκέδασε τὴν ἀμφιβολίαν ὡς πρὸς
τὴν θείαν παντοδυναμίαν Του καὶ εἰς τὸν
ἀνακαινισθέντα κόσμον εἰσῆλθεν ἡ θρησκεία
τῆς ἀστειρευτοῦ χαρᾶς. Ἡ νίκη αὕτη σημειοῦ-
ται ἐπὶ τῆς ἀναποφεύκτου φθορᾶς τῆς ἀν-
θρωπίνης φύσεως, τώρα δὲ ὁ ἄνθρωπος ἠξιώθη
ἐλέω Θεοῦ νὰ λάβῃ τὴν αἰώνιον ζωὴν. Ἀπὸ
τοῦδε ἡ Ἐκκλησία τοῦ Χριστοῦ κινεῖται πρὸς
τὸν πραγματικὸν κόσμον τῆς αἰωνιότητος, τὰ
τέκνα τῆς ὁποίας ἀναμένουν ἀνακαινίσιν, νὰ
γίνωνν καινοὶ ἄνθρωποι ἐν Χριστῷ. Καὶ διὰ
τοῦ θριάμβου τούτου ἤρξατο νέα ἐποχὴ, πλή-
ρης βεβαιότητος περὶ τῆς κοινῆς ἀναστάσεως
καὶ ἀνακαινίσεως σύμπαντος τοῦ κόσμου.
Κατὰ τὰς σωτηρίους ταύτας ἡμέρας τῆς
ἐορτῆς, ἀναλογιζόμενοι τὰ ὑπὸ τοῦ ἐλέους
τοῦ Θεοῦ χαρισθέντα ἡμῖν δῶρα, εἴμεθα ἐμ-
πλεοὶ βαθείας λύπης, διότι τυγχάνομεν μάρ-
τυρες διασαλεύσεως τῆς εἰρήνης, καὶ οὕτως ἡ
ἐορτὴ τοῦ Νικητοῦ τοῦ θανάτου ἀμαυροῦται
ὑπὸ τῆς ἁμαρτίας, διὰ τῶν φόνων εἰς τοὺς
ὕφισταμένους ἐπιθετικὸς πολέμους καὶ τῆς
ἐντάσεως τοῦ φυλετικοῦ φανατισμοῦ, τοῦ
κατευθυνομένου κατὰ φιλησύχων ἀνθρώπων.
Ἐκπληροῦμεν τὸ θέλημα τοῦ Θείου Συμφι-
λιτοῦ, ἐφ' ὅσον ἐν συμπνοίᾳ ὑπερασπιζό-
μεθα τὸ ἔργον τῆς δικαίας εἰρήνης ἐπὶ τῆς
γῆς.

Συμμεριζόμενοι τὴν χαρὰν τῆς Ἀναστά-
σεως τοῦ Χριστοῦ μετὰ τῆς Ὑμετέρας περι-
σπουδάστου Μακαριότητος ἐξ ὅλης τῆς ψυχῆς
καὶ τῆς ἀγαπώσεως Ὑμᾶς καρδίας μας προσ-
ωπικῶς ἡμεῖς, ἐκ μέρους τῆς Ἱερᾶς Συν-
όδου καὶ τοῦ ποιμνίου ἡμῶν χαιρετῶμεν
τὴν Ὑμετέραν Μακαριότητα, ἀσπαζόμεθα
πασχαλινῶ φιλήματι καὶ τὴν Ἱερὰν Σύνοδον
τῆς Ἱεραρχίας, τὸν κληρὸν καὶ τὸ θεοφιλὲς
ποίμνιον τῆς καθ' Ὑμᾶς Ἀγίας Ἐκκλησίας.
Ἐν προσευχαῖς εὐχόμεθα νὰ εἶναι διαρκῶς
πλουσία ἡ χάρις τοῦ Θεοῦ μετὰ τῆς λίαν ἀγα-
πητῆς ἡμῖν Ὑμετέρας Μακαριότητος, στη-
ρίζουσα τὰς δυνάμεις Ὑμῶν ἐν μακροημε-
ρεύσει καὶ πλήρει ὑγείᾳ, εἰρήνῃ καὶ εὐτυχίᾳ.

Ἐξαιτούμενοι τὰς ἀγίας προσευχὰς τῆς
Ὑμετέρας Μακαριότητος, διατελοῦμεν μετ'
εἰλικρινοῦς πρὸς Ὑμᾶς ἀγάπης ἐν τῷ Ἀνα-

ΠΑΣΧΑ ΕΙΣ ΤΗΝ ΜΕΓΑΛΗΝ ΤΟΥ ΧΡΙΣΤΟΥ ΕΚΚΛΗΣΙΑΝ

Ὁ Σεβ. Γέρον Μητροπολίτης κ. Μελίτων, χοροστατῶν εἰς τὸν Π. Πατριαρχικὸν Ναὸν κατὰ τὴν Ἀκολουθίαν τοῦ Νυμφίου τὴν ἐσπέραν τῆς Κυριακῆς, ἀπηύθυνε πρὸς τὸ Ἐκκλησίασμα τὴν ἀκόλουθον ὁμιλίαν.

Ὅπως ἐπὶ αἰῶνας, διασχίζων κάθε εἶδους νύκτας καὶ ἀνέμους, ἀκολουθούμενος ἀπὸ τὰ ἴα καὶ τὶς ἀνεμῶνες, προσπερνῶν ἀρχαῖα γνώριμα τεῖχη καὶ βαδίζων ἐπάνω εἰς τὰ λιθόστρωτα τῶν ἰδίων στενῶν δρόμων, ἔρχεται καὶ ἀπόψε εἰς τοῦ Φαναρίου τὸ παλαιὸν Μοναστήριον, εἰς τὴν Μεγάλην Ἐκκλησίαν Του — Μόνος καὶ Ὀλόιδιος — ὁ Νυμφίος.

Ἴδου ὁ Νυμφίος ἔρχεται.

Καὶ ἔρχεται ἐν τῷ μέσῳ τῆς νυκτός, ὡσάν ἕνα φῶς μέσα ἀπὸ τὸν ἄνεμον, ὡσάν τὴν γαλήνην.

Ἔτσι, ὅπως πάντοτε, ἀπόψε εἰς τὸ Φανάριον, ὁ Νυμφίος ἔρχεται.

στάντι Σωτήρι, ταπεινὸς εὐχέτης, ἐλάχιστος ἐν Κυρίῳ ἀδελφός καὶ συλλειτουργός,

† Ὁ Πράγας ΔΩΡΟΘΕΟΣ

Πάσχα Χριστοῦ 1972

Πράγα

ΙΑ'

ΤΟΥ ΜΑΚ. ΑΡΧ/ΠΟΥ ΚΑΝΤΑΒΡΥΓΙΑΣ

Μακαριώτατε,

Ἀγαπητὲ ἐν Χριστῷ ἀδελφέ,

«Ὁ Ἰησοῦς ἔστη ἐν μέσῳ αὐτῶν καὶ λέγει αὐτοῖς· εἰρήνη ὑμῖν». (Λουκ. 24, 36).

Ὁ Εὐαγγελιστὴς μᾶς λέγει, ὅτι, ὅταν οἱ Μαθηταὶ πρῶτον εἶδον τὸν Ἀναστάντα Κύριον, ἠπίστησαν. Δὲν εἶχον καταλάβει τί ἐνόει, ὅταν ἔλεγε, ὅτι «ἔδει πρῶτον παθεῖν, ἀποθανεῖν καὶ τῇ τρίτῃ ἡμέρᾳ ἀναστῆναι πάλιν». Ἀλλ' ὅταν τελικῶς ἐπίστευσαν, ἐπλήσθησαν χαρᾶς τόσον μεγάλης, ὥστε δὲν ἠδύνατο ἢ χαρὰ αὐτὴ νὰ κλονισθῇ.

Καὶ ἡμεῖς, οἱ δοῦλοι, γρηγοροῦντες, τὸν ἀναμένοντες, πιστοί, εἰς τὸν ἴδιον τόπον, καὶ διαβαίνοντες τὰ σύνορα τῶν ἀλλαγῶν. Τὸν ὑποδεχόμεθα καὶ τὸν προσκυνούμεν.

Εὐλογημένος ὁ Νυμφίος, ὁ ποῦ πάλιν ἔρχεται.

Καὶ μακάριοι οἱ δοῦλοι, ποῦ καὶ πάλιν εὐρίσκει γρηγοροῦντας.

**

Ἄλλ' ὁ Νυμφίος ἀπόψε δὲν ἔρχεται μόνον ἐδῶ καὶ μόνον πρὸς ἡμᾶς. Ἐρχεται πρὸς τὴν κάθε ἀνθρωπίνην κατάστασιν, πρὸς τὸν κάθε ἀνθρώπον.

Καὶ ἔρχεται διὰ νὰ μᾶς εἰσαγάγῃ εἰς τὸ δραματικὸν μυστήριον τοῦ θεοῦ Πάθους.

Ἔτσι, ὡς Νυμφίον πορευόμενον πρὸς γάμον, τὸν εἶδε καὶ τὸν ἐβίωσεν ἡ Ἐκκλησία τὸν Κύριόν της εἰς τὴν εἴσοδον τοῦ Πάθους.

Γάμος καὶ Πάθος! Παντοδυναμία καὶ ἔνδεια! Λατρεία καὶ χλεύη! Θεῖον μεγαλεῖον καὶ τελειότης καὶ

Ἐπὶ τῷ κόσμῳ, οἱ ὅποιοι δὲν πιστεύουν εἰς τὴν Ἀνάστασιν τοῦ Κυρίου. Ἡμεῖς, οἱ ἐν Χριστῷ ζῶντες, ταπεινῶς εὐχαριστοῦμεν τῷ Θεῷ καὶ Πατρὶ ἡμῶν, διότι ἔδωκεν εἰς ἡμᾶς πίστιν, ἵνα πιστεύωμεν. Τὸ Πάσχα, δὲν ἐορτάζομεν ἀπλῶς τὸ ἱστορικὸν γεγονός τῆς τριημέρου Ἀναστάσεως τοῦ Χριστοῦ, ἀλλὰ ἐτι περισσότερον χαίρομεν, διότι σὺν αὐτῷ καὶ ἡμεῖς ἀνέστημεν ἐκ τοῦ θανάτου τῆς ἁμαρτίας εἰς τὴν ἐλπίδα τῆς δόξης. Εὐχαριστοῦμεν αὐτῷ, διότι ἡ δύναμις τῆς Ἀναστάσεως ἀνανεοῦται ἐντὸς ἡμῶν καθημερινῶς καὶ διότι τὸ κράτος τοῦ θανάτου ἐνίκηθη ἅπαξ διὰ παντός.

Θεομότατα εὐχομαι, Μακαριώτατε, ὅπως Ὑμεῖς καὶ ἅπας ὁ πιστὸς Ὑμῶν λαὸς καθημερινῶς ἀνακαινίζεσθε ἐν τῇ ζωῇ τοῦ ἀναστάντος Χριστοῦ διὰ τῆς δυνάμεως τοῦ Ἁγ. Πνεύματος. Εἴθε νὰ δαφιλεύῃ εἰς πάντας Ὑμᾶς τὰς εὐλογίας Αὐτοῦ πλουσιοπαρόχως,

Μετὰ τῶν ἀδελφικῶν μου χαιρετισμῶν

ΜΙΧΑΗΛ

Ἀρχιεπίσκοπος Κανταβρυγίας
Πριμὰτος πάσης Ἀγγλίας καὶ Μητροπολίτης

κάλλος — και ακάνθινος στέφανος και κόκκινη χλαμύς και κάλαμος και θρόμβοι αίματος! 'Απαστράπτουσα Θεότης και πάσχουσα ανθρωπότης!.. "Όλα αυτά, τὰ ἀντικρυς ἀντίθετα, ἐπὶ τὸ αὐτὸ συναπτόμενα, συνταυτισμένα και ἠνωμένα εἰς τὸ ἓνα και μοναδικὸν πρόσωπον τοῦ Νυμφίου τῆς 'Εκκλησίας!

'Όποια ἀντινομία, ὁποῖον φοβερὸν παράδοξον, ποὺ ἐκστασιάζει τὸν νοῦν τοῦ ἀνθρώπου και συντρίβει τὴν ἀνθρωπίνην καρδίαν!

'Αλλὰ και ὁποῖα θεολογικὴ σοφία εἰς αὐτὸ τὸ ὄραμα και εἰς αὐτὴν τὴν ὑπαρξιακὴν ἐμπειρίαν τῆς 'Εκκλησίας, νὰ βιώσῃ και νὰ εἰκονίσῃ ὡς Νυμφίον τὸν πρὸς τὸ Πάθος ἐλκόμενον Κύριόν Της!

Μὲ τὴν εἰκόνα τοῦ Νυμφίου ἐναντι τῆς προοπτικῆς βάθους τῆς ὅλης πλοκῆς τοῦ θείου δράματος, ἔχομεν μίαν γεῦσιν τοῦ παραδόξου, δηλαδὴ μίαν προσπέλασιν πρὸς τὴν ἐπίκεντρον κλειδα τοῦ θεανδρικοῦ μυστηρίου και τῆς δι' αὐτοῦ ἀπολυτρώσεως, τῆς ὅλης χριστιανικῆς ἀληθείας και περιπετείας.

Θεώμενοι ἀπόψε τὸν Νυμφίον, αἰφνιδιαζόμεθα πρὸς στιγμὴν, ἢ περιπίπτομεν εἰς ἄτοπον συναισθηματισμόν.

Θεωροῦμεν τὸν Νυμφίον ὡς κάτι παρόμοιον πρὸς ἥρωα ἀρχαίας τραγωδίας, ὡς μορφήν τραγικὴν. Δὲν εἶναι. Διότι τὸ θεῖον Πάθος δὲν εἶναι τραγωδία. Δὲν εἶναι ἡ ἀδιέξοδος τῆς ἀμαρτίας. Εἶναι ἡ διέξοδος τῆς. Τὸ πάθος ἐδῶ δὲν ἐπιβάλλεται ἐξωθεν, ἀλλ' ἔσωθεν, ἐκ τῆς ἀγάπης. Εἶναι ἐκούσιον. 'Εδῶ ὁ πάσχων δὲν εἶναι αὐτὸς ποὺ νομοτελικῶς ὀφείλει νὰ πάθῃ, οὔτε τὸ θῦμα ἀνωνύμων δυνάμεων, ἀλλ' ὁ παντάπασιν ἀδιανοήτως πάσχων. Καὶ ὁ θεῖος παράγων δὲν εἶναι, ἐδῶ, εἶδος ἀπὸ μηχανῆς Θεοῦ, ποὺ ἐπεμβαίνει τὴν τελευταίαν στιγμὴν και μηχανικῶς λύει τὴν τραγωδίαν. 'Εδῶ εἶναι ὁ Θεὸς πάσχων ὡς ἄνθρωπος, ἀντὶ τοῦ ἀνθρώπου. Εἶναι ὁ 'Αναμάρτητος, ὁ αἴρων τὴν ἀμαρτίαν τοῦ κόσμου. Εἶναι ἡ ἀγάπη, ποὺ ἐκουσίως ἐμπλέκεται εἰς τὴν ἀνθρωπίνην τραγωδίαν ἐν παραδόξῳ εὐθύνῃ ἀμαρτωλότητος και μετὰ τὸ πάθος και τὴν θυσίαν λύει τὰ ἄλλως ἔλυτα. Αὐτὸ εἶναι και λέγεται: τὰ ἐπέκεινα τῆς τραγωδίας.

'Απόψε ὁ Νυμφίος μᾶς ὀδηγεῖ ἐπέκεινα τῆς τραγωδίας, εἰς τὴν περιοχὴν τοῦ θεανδρικοῦ παραδόξου, τὸ ὁποῖον ἠμποροῦν νὰ προσψάσουν και νὰ βιώσουν, ὅσοι γνωρίζουν ἐν πίστει νὰ σιωποῦν, νὰ κενῶνουν ἑαυτοὺς ἀπὸ τὸν ἑαυτὸν τους και νὰ θαυμάζουν.

'Απόψε μείνατε σιωπηλοί, ἀδειάσατε τὸν ἑαυτὸν σας ἀπὸ τὸν ἑαυτὸν σας και θαυμάσατε.

Σᾶς βεβαιῶ, ἀπόψε, μέσα ἀπὸ τοὺς στενοὺς δρομίσκους τοῦ Διπλοφαναρίου, μέσα ἀπὸ τὴν ἀνοιξιν, ἐδῶ πρὸς ἡμᾶς ὁ Νυμφίος ἔρχεται.

Γρηγορεῖτε και προσεύχεσθε.

Ο ΕΣΤΑΥΡΩΜΕΝΟΣ ΕΙΣ ΤΗΝ ΜΕΓ. ΕΚΚΛΗΣΙΑΝ

'Ομιλία τοῦ Σεβ. Μητροπολίτου Γέροντος Χαλκηδόνης κυρίου Μελίτωνος, κατὰ τὴν 'Ακολουθίαν τῶν Παθῶν εἰς τὸν Πάνσεπτον Πατριαρχικὸν Ναόν.

Αὐτὴν τὴν μεγάλην ὥραν τῆς δημιουργίας, ποὺ ἐρμηνεύει τὸ νόημα τῆς 'Ιστορίας και φωτίζει τὴν ἀξίαν τοῦ ἀνθρωπίνου προσώπου και τὸ μεγαλεῖον τοῦ θείου προορισμοῦ του, τὴν φοβερὰν αὐτὴν ὥραν τοῦ Πάθους τοῦ Θεανθρώπου μετὰ τὴν ἀκραίαν στιγμὴν τῆς Σταυρώσεως, ἡ Μεγάλῃ 'Εκκλησία, μετὰ ἱερὸν δέος και εὐλαβῆ κατάνυξιν δοκιμάζει τὴν συνταύτισιν τῆς πρὸς τὸν 'Εσταυρωμένον Κύριόν της και τὴν μετ' Αὐτοῦ συνύπαρξιν της ἐν τῷ Πάθει και τῇ Σταυρώσει.

'Απόψε, ἐδῶ, εἰς τὸ 'Ιερὸν τοῦτο τῆς 'Ορθοδοξίας, δὲν τελοῦμεν ἱεροτελεσίαν ἱστορικῆς μνήμης. 'Ιεροουργοῦμεν, ἐνώπιον 'Ενωπίῳ, τὴν ἀναβάπτισιν και ἀνανέωσιν και δικαίωσιν τοῦ αἰετοῦ συγχρόνου μυστικοῦ βιώματος τῆς συσταυρώσεως τῆς Μεγάλῃς 'Εκκλησίας τῷ Κυρίῳ της.

'Ο τόπος, ὅπου ἀπόψε ἰστάμεθα, ὁ κρανίῳ τόπος, εἶναι τόπος μας. 'Ο Γολγοθᾶς οἰκεῖος μας. Δὲν ἐπιστρέφομεν εἰς αὐτὸν ὡς πρὸς κάτι ἔξω τοῦ καθ' ἡμέραν, ὡς προσκυνητὰ ἀπαξ τοῦ ἔτους. Μόνιμοι πολῖται του, ἀπόψε, βεβαιότερον, και σαφέστερον τὸν ἐπανααγαγνωρίζομεν και τὸν ἐπαληθεύομεν. Ποῖος θὰ εἴπῃ, ὅτι ἀγνοοῦμεν τὰς ἀτραποὺς του; Μᾶς εἶναι γνώριμοι.

Εἶναι γνώριμα εἰς τὴν Μητέρα αὐτὴν 'Εκκλησίαν ὅλα τὰ σύνδρομα πρόσωπα και ὄργανα τοῦ Πάθους και τῆς Σταυρώσεως. Καὶ ὁ Πιλάτος μετὰ τὴν ἐξουσίαν του, τὴν κρίσιν του και τὴν κουστωδίαν του. Καὶ ὁ 'Ανας και ὁ Καϊάφας μετὰ τὸν ζῆλόν των νὰ μὴ διαταραχθῇ ἡ ἀσφάλεια τοῦ κατεστημένου και ζημιωθῶν αἱ προνομίαι των. Καὶ οἱ νομομαθεῖς τοῦ Συνεδρίου, οἱ ὑπεραμυνόμενοι τῶν ὀχυρῶν τοῦ γράμματος τοῦ Νόμου και τῆς ἀληθείας των ἐναντι τοῦ ταραχοποιῶ αὐτοῦ Θεοῦ, τοῦ φιλανθρώπου και συγκαταβατικοῦ, ὁ 'Όποιος, μετὰ τὰ καινὰ δαιμόνια τῆς ἀγάπης πρὸς ἅλους και τῆς σωτηρίας ὅλων, ἀνατρέπει τὰς περὶ Θεοῦ ὀρθὰς ἀντιλήψεις των, και ὁ 'Όποιος, μετὰ τὴν μωρίαν και τὴν ἀδυναμίαν τοῦ σταυροῦ Του, ἀπειλεῖ τὸν μόχθον τῆς σοφίας και τὸν ἰδρώτα τῆς ἰσχύος, τὰς συγκεκριμένας αὐτὰς πραγματικότητας τῆς ζωῆς. Γνώριμοι εἶναι εἰς αὐτὴν τὴν ἐσταυρωμένην 'Εκκλησίαν οἱ ἐμπυτσοί, οἱ κολαφισμοί, αἱ μαστιγες, τὰ ραπίσματα και ὁ ἀκάνθινος στέφανος και ἡ χολὴ μετὰ δξους και ἡ λόγχη, τὰ ὀποθενδήποτε. Γνώριμος της και ἡ πολυτέλεια τοῦ οἴκτου. Εἶναι οἰκειὰ της αἰφωναί «σταύρωσον», «οὐκ ἔχομεν βασιλέα εἰ μὴ Καίσαρα», «κατάβηθι». Καὶ εἰς ὀρισμένας στιγμὰς ἡ φωνὴ της συνοδεύει τὴν φωνὴν τοῦ Κυρίου της, «ἄνα τί με ἐγκατέλιπες»;

Μὴ σᾶς ἐξαπατᾷ ἡ λάμπουσα δεσποτική μίτρα, ἡ ἐντεῦθεν προσελθοῦσα καὶ πολλαπλασιασθεῖσα. Εἶναι περικάλυμμα διὰ τὴν ἀποκρύψην ἀπὸ τὴν κοινὴν θέαν μετὰ τὴν λαμπρότητα τῶν ψευδοπολυτίμων λίθων τὴν ἀλήθειαν τῶν ἀκανθῶν, τὸν ὄντως θησαυρὸν τῆς. Καὶ εἶναι ἀκόμη αὐτὴ ἕνας κληρὸς. Κληρὸς δυσβάστακτος καὶ πολυδάπανος μιᾶς παρακαταθήκης ἀδαπανήτου.

Καὶ ὁ Σταυρὸς; ὁ Σταυρὸς εἶναι δικὸς τῆς. Τῆς Μεγάλῃς Ἐκκλησίας. Τὸ πρῶτον καὶ τὸ ὕστατον, τὸ μέγιστον προνόμιόν τῆς. Θεοῦ δύναμις καὶ Θεοῦ σοφία.

Εἰς τὴν ὅλην αὐτὴν συμφωνίαν τῆς Σταυρώσεως, καὶ συσταυρώσεως, μία μόνον παραφωνία ὑφῶται ἀπὸ τῆς ἐσταυρωμένης Ἐκκλησίας: (οὐ τετέλεσται).

Ἐδῶ τετέλεσται ὁ λόγος τοῦ Σταυροῦ ἐν τῇ Μεγάλῃ Ἐκκλησίᾳ. Τί πλέον τούτου νὰ λεχθῆ; Τὸ καταπέτασμα τοῦ ναοῦ ἐσχίσθη ἤδη εἰς δύο ἀπὸ ἄνωθεν ἕως κάτω, καὶ εἶναι ἡ στιγμή πού εἰσδύομεν εἰς τὰ ἐνδότερα, εἰς τὴν σιωπὴν, τὸν στοχασμὸν, τὴν θεωρίαν, τὴν λατρείαν. Ἐπιστρέφομεν εἰς τὴν βίωσιν. Προσκυνοῦμέν σου τὰ Πάθη Χριστέ, δεῖξον ἡμῖν καὶ τὴν ἐνδοξὸν σου Ἀνάστασιν!

Προσκυνοῦμέν σου τὰ Πάθη Μητέρα Μεγάλῃ Ἐκκλησίᾳ, κήρυξον ἡμῖν καὶ τὴν Ἀνάστασιν!

Ο ΠΑΤΡΙΑΡΧΙΚΟΣ ΕΠΙΤΑΦΙΟΣ

Ἄομιλία τοῦ Σεβ. Μητροπολίτου Γέροντος κ. Μελίτωνος κατὰ τὴν Ἀκολουθίαν τοῦ Ἱ. Ἐπιταφίου εἰς τὸν Πάνσεπτον Πατριαρχικὸν Ναόν.

Ὁ Θεὸς τῶν πνευμάτων καὶ πάσης σαρκός, ἀφήσας ἤδη τὴν σάρκα ἐπὶ τοῦ Σταυροῦ, κατέρχεται εἰς τὴν χώραν τῶν πνευμάτων. Καὶ ἐνῶ τὸ Ἀχραντὸν Σῶμά Του ἀποκαθηλοῦται καὶ σμύρνη καὶ σινδόνι καθαρᾷ κηδεύεται ὑπὸ τοῦ εὐσχήμονος βουλευτοῦ Ἰωσήφ καὶ κατατίθεται εἰς τὸν Τάφον, ὁ Ἰησοῦς εἰσδύει εἰς τὸν Ἄδην ὡς Ἐλευθερωτῆς, διὰ τὴν δώσῃ τὴν τελευταίαν μάχην καὶ νὰ ἐλευθερώσῃ τὰ πεπεδημένα πνεύματα.

Ἡ σωτηρία Του εἶναι παγκόσμιος καὶ καλύπτει ὅλην τὴν κτίσιν καὶ τὰς τρεῖς διαστάσεις τοῦ χρόνου, τὸ παρὸν τῆς σταυρικῆς θυσίας, τὸ παρελθὸν καὶ τὸ μέλλον, μέχρι τῆς συντελείας τοῦ αἰῶνος.

Ἐντεῦθεν, ὅτι ἐπιτελοῦμεν ἐπιταφίως, δὲν εἶναι θρηῖνος. Εἶναι λατρευτικὸς θαυμασμός. Εἶναι ἐγκώμιον διὰ τὸν Γενναῖον Μαχητὴν. Ἐπιθαλάμιον εἶναι διὰ τὸν εὖζωνον Νυμφίον, ὁ ὁποῖος ἐντὸς ὀλίγου ἐπιστρέφει ἀπὸ τὴν μάχην Νικητῆς, ὡς ἐκ παστάδος προερχόμενος.

Ἄλλωστε, δὲν ὑπάρχει θρηῖνος διὰ τὸν Γενναῖον. Τὸ εἶπεν ὁ ἴδιος ὁ Κύριος πρὸς τὰς θυγατέρας τῆς Ἱερουσαλήμ: «Μὴ κλαίετε ἐπ' ἐμέ».

* * *

Ἡ Πόλις αὐτὴ, μετὰ τὴν συνείδησιν τῆς Μεγάλῃς Ἐκκλησίας, ἀνέκαθεν, ἄνευ θρηῖνων, εἶδε καὶ ἐβίωσε τὸν ἥρωα τῆς ἐσπέρας ταύτης καὶ τὴν εἰς Ἄδου κάθοδον Του, ὡς κάθοδον ἀλκίμου Ἐλευθερωτοῦ, καὶ τὴν ἀπετύπωσεν εἰς τὴν περίφημον νωπογραφίαν τῆς Μονῆς τῆς Χώρας, ὅπου ὁ Χριστός, ὁ Ἅγιος Ἰσχυρός, ὁ Τεχνουργὸς τῆς Ἀναστάσεως θραύει τὰ δεσμὰ καὶ ἐλευθερώνει καὶ συναρπάζει καὶ συνεγείρει μετὰ τὰς δύο χεῖράς Του τοὺς πρωτοπλάστους, τὸν Ἀδάμ καὶ τὴν Εὐάν, καὶ μετ' αὐτῶν ὅλα τὰ δέσμια πνεύματα.

Διότι ἐδῶ οὐδέποτε ἐπιστεύσαμεν εἰς τὴν ἰσχὺν τοῦ θανάτου, ἀλλὰ πάντοτε εἰς τὴν ἀλήθειαν τῆς Ἀναστάσεως.

Ἐντεῦθεν, ἐν τῇ Μεγάλῃ Ἐκκλησίᾳ, ὁ Ἐπιτάφιος δὲν εἶναι θρηῖνος, ἀλλὰ προσέορτια τῆς Ἀναστάσεως.

* * *

Καὶ ἀπόψε εἰς τὸν Πάνσεπτον τοῦτον Πατριαρχικὸν Ναόν, ἐπευλογοῦντος καὶ συμπροσευχομένου τοῦ Παναγιωτάτου τε καὶ Θειοτάτου Αὐθέντου καὶ Δεσπότη ἡμῶν, τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριάρχου κυρίου Ἀθηναγόρου τοῦ Α', ἡμεῖς οἱ Συνοδικοὶ συλλειτουργοὶ Του, τελετουργοῦντες ἐπιταφίως, δὲν τελοῦμεν ἐξόδιον Ἀκολουθίαν, ἀλλ' ἱερουργοῦμεν τὴν Προσκομιδὴν τῆς Ἀναστάσεως.

Καὶ ἱερουργοῦμεν ἀπόψε ὄχι μόνοι, ἀλλὰ μεθ' ὅλου τοῦ πιστοῦ λαοῦ. Καὶ ὄχι μόνον ὡς στρατευομένη Ἐκκλησία, ἀλλ' ἡνωμένοι μετὰ τῆς θριαμβευούσης Ἐκκλησίας λειτουργοῦμεν ἀπόψε τὸν θρίαμβον τοῦ ἐκ τοῦ Ἄδου ἐπιστρέφοντος Νικητοῦ.

Ἀπόψε εἶναι ἡ ἐσπέρα ἐκείνη, κατὰ τὴν ὁποίαν εἰς τὸν ἀρχαῖον τοῦτον Ναόν ἐπιφοιτοῦν καὶ συνωθοῦνται τὰ πνεύματα αἰῶνων. Τὰ πνεύματα Πατριαρχῶν καὶ Ἡγεμόνων, Ἱεραρχῶν καὶ Μαρτύρων καὶ Λογάρων καὶ γενεῶν γενεῶν ἄνευ διακοπῆς, ἐν πιστῇ συνεχείᾳ, πάντοτε ἐν τῇ πίστει καὶ τῇ προσδοκίᾳ τῆς Ἀναστάσεως.

Ἐν τῇ αὐτῇ πίστει καὶ τῇ αὐτῇ προσδοκίᾳ, ἡγουμένων τῶν Χερουβείμ, θὰ λιτανεύσωμεν ἐντὸς ὀλίγου μεθ' ὅλων αὐτῶν τῶν γενεῶν τὸν Ἀρχηγὸν τῆς Ἀναστάσεως, ἀναφωνοῦντες πρὸς τὸν ἐκ τοῦ Τάφου Προερχόμενον: Ἀνάστα ὁ Θεὸς καὶ κρῖνον.

Η ΠΡΟΣΦΟΡΑ ΤΗΣ ΜΕΓ. ΕΚΚΛΗΣΙΑΣ

ΦΩΣ ΚΑΙ ΑΝΑΣΤΑΣΙΣ

Ὁ Σεβ. Μητροπολίτης Γέρων κ. Μελίτων, προεξάρχων κατὰ τὸν Ἑσπερινὸν τῆς Ἀναστάσεως ἐν τῷ Πανσέπτῳ Πατριαρχικῷ Ναῷ, ἀπηύθυνε πρὸς τὰ μεγάλα πλήθη τῶν προσκυνητῶν, τὰ ὁποῖα κατέκλυσαν αὐτὸν καὶ ὅλους τοὺς πέριξ χώρους τοῦ Πατριαρχείου, τὴν ἀκόλουθον σύντομον ὁμιλίαν:

Καλῶς ἤλθατε εἰς τὴν Μητέρα Σας, τὴν Ἁγίαν τοῦ Χριστοῦ Μεγάλην Ἐκκλησίαν, κατὰ τὴν μεγίστην ταύτην ἑορτὴν τῆς ἀγίας ἡμῶν πίστεως, τὴν ἑορτὴν τῶν ἑορτῶν καὶ τὴν πανήγυριν τῶν πανηγύρεων, τὸ Ἅγιον Πάσχα.

Ὅσάν τὴν μητέρα ποὺ ἀναμένει καὶ ὑποδέχεται τὰ πανταχόθεν τέκνα τῆς, γεμάτη τρυφερότητα καὶ στοργὴν καὶ βαθυτάτην συγκίνητην σὰς ὑποδέχεται καὶ Σᾶς ἐναγκαλιέζεται σήμερον ἡ Μεγάλῃ Ἐκκλησίᾳ, ἡ Μητέρα Σας, ἡ Ἐκκλησία Σας, ἡ Μήτηρ Ἐκκλησία τῶν ἀπανταχοῦ Ὁρθοδόξων.

Ἐδῶ, εἰς τὴν Μητέρα Σας Ἁγίαν τοῦ Χριστοῦ Μεγάλην Ἐκκλησίαν, ὑπάρχει φυλαγμένον ἀπὸ αἰῶνων ἓνα φῶς. Εἶναι τὸ φῶς τῆς Ἀναστάσεως.

Τὸ φῶς αὐτό, τὸ ἀμίαντον καὶ ἀνέσπερον, ὠδήγησεν εἰς τὴν Χριστιανικὴν Πίστιν, ὅχι μόνον ἓνα λαόν, αὐτὸν ποὺ πρῶτος παρέλαβε τὸ φῶς, ἀλλὰ λαοὺς πολλοὺς καὶ ἔθνη πολλά, εἰς τὰ ὁποῖα ὁμοῦ μετὰ τὴν Ὁρθόδοξον χριστιανικὴν πίστιν, μετέδωσε καὶ τὸν πολιτισμὸν καὶ ἐφώτισε τὴν ἐθνικὴν των συνείδησιν καὶ τὸν δρόμον τῆς πορείας των ἐν τῇ Ἱστορίᾳ.

Καὶ τὸ φυλαγμένον ἐδῶ, εἰς αὐτὴν τὴν Μεγάλην Ἐκκλησίαν, φῶς τῆς Ἀναστάσεως καὶ τῆς Ὁρθόδοξου Χριστιανικῆς Πίστεως, εἶναι ἓνα φῶς δυνάμεως, ἓνα φῶς δυναμικόν.

Τὸ φῶς αὐτὸ δυνάμεως, τὸ μυστικὸν αὐτὸ φῶς, ἔχει διατηρηθῆ ἀπὸ αἰῶνος εἰς αἰῶνα μετὰ τὸ ἔλαιον τῆς εὐσεβείας, ὅχι τῆς ἀντιγράφου, τῆς πεποιημένης, τῆς διατεινομένης, τῆς δυτικῆς, ἀλλὰ τῆς ἀνατολικῆς, τῆς εὐσεβείας τῶν πατέρων ἡμῶν τῆς πηγαίας. Καὶ ὅταν τὸ ἔλαιον αὐτὸ δὲν ἦτο ἀρκετὸν διὰ τὴν συντηρήσῃ τὸ φῶς αὐτό, τότε προσετίθεντο τὰ δάκρυα τῆς δοκιμασίας καὶ τὸ αἷμα τῆς Μαρτυρίας.

Αὐτὸ τὸ φῶς εἶναι ἓνα φῶς ἀντοχῆς.

Καμμία νύκτα, ὅσονδήποτε ἀσέληνος, δὲν ἤμπόρεσε νὰ τὸ ὑπερβῆ. Κανὲν ἔρεβος, ὅσον βαθύ, δὲν κατώρθωσε νὰ νικήσῃ τὴν λάμψιν του. Καὶ καμμία θύελλα καὶ καμμία καταιγὶς δὲν ἔσχυσε ποτὲ νὰ τὸ σβύσῃ. Ἀλλὰ καὶ καμμία ἐγκατάλειψις δὲν ἀπεγοήτευσε ποτὲ τοὺς φύλακας τοῦ ἀγίου τούτου φωτός, ὅσονδήποτε ὀλίγοι ἂν αὐτοὶ εἶχον ἀπομείνει.

Καὶ τώρα, Σᾶς προσφέρεται αὐτὸ τὸ φῶς, νέον ὅπως τὸν Ὁρθρον τῆς Μιᾶς τῶν Σαββάτων, παλαιόν, ὅσον ἡ Ὁρθόδοξος Πίστις καὶ ἡ εὐγένεια τῶν Ἱεροφαντῶν, τῶν συντηρητῶν καὶ τῶν ἀγωνιστῶν τῆς.

Δεῦτε, λοιπόν, λάβετε, σήμερον, φῶς ἐκ τοῦ ἀνεσπέρου τούτου φωτός, δηλαδὴ ἐκ τοῦ φωτός, τὸ ὁποῖον ποτὲ δὲν βραδυάζει.

Ἀλλὰ τὸ φῶς αὐτὸ δὲν μεταλαμπαδεύεται εἰς λαμπάδας. Μεταγγίζεται εἰς τὰς καρδίας. Ἔχετε τὴν δύναμιν νὰ ἀνοίξετε σήμερον τὰς καρδίας Σας καὶ νὰ τὰς ἀνάψετε ἀπὸ τὴν κανδήλαν τῆς Μεγάλῃς Ἐκκλησίας. Κάμετέ το. Θὰ φωτισθῆτε καὶ θὰ φωτίσετε καὶ αὐτοὺς, πρὸς τοὺς ὁποίους θὰ πορευθῆτε. Κάτω ἀπὸ τὸ φῶς αὐτὸ θὰ ἴδῃτε, ὅτι ἔχουσι γινῶσιν οἱ φύλακες.

Ἐὰν ἤλθατε ἐδῶ, διὰ νὰ λάβῃτε ἐντεῦθεν κάτι ὀλιγώτερον ἀπὸ φῶς, δὲν ἔχομεν νὰ Σᾶς δώσωμεν. Ἔχομεν φῶς καὶ περισσότερον φῶς. Ἐὰν ἤλθατε ἐδῶ, διὰ νὰ ἴδῃτε κάτι ὀλιγώτερον ἀπὸ Ἀνάστασιν, δὲν ὑπάρχει. Ἐδῶ ὑπάρχει Ἀνάστασις. Ἐὰν ὑπάρχουν σταυροὶ καὶ ἐὰν ὑπάρχουν σκότη, αὐτὰ εἶναι δι' ἡμᾶς. Διὰ Σᾶς ὑπάρχουν: Φῶς καὶ Ἀνάστασις.

Αὐτὸ τὸ Φῶς καὶ τὸ Μήνυμα τῆς Ἀναστάσεως θὰ Σᾶς τὸ μεταδώσῃ αὐτὴν τὴν στιγμὴν ἡ Αὐτοῦ Θεοπάτη Παναγιότης, ὁ Οἰκουμενικὸς μας Πατριάρχης, ὁ Πατριάρχης τῆς Ὁρθοδοξίας. Θὰ κύψετε τὰς κεφαλὰς Σας διὰ νὰ δεχθῆτε τὴν ἀγίαν Πατριαρχικὴν εὐλογία καὶ μαζί με αὐτὴν τὸ φῶς, τὴν δύναμιν, τὴν εἰρήνην καὶ τὴν χαρὰν τῆς Ἀναστάσεως. «Χ ρ ι σ τ ὸ ς Ἀ ν ἔ σ τ η ρ»!

(Εἰς τὸ σημεῖον τοῦτο ἡ Α.Θ.Π. ὁ Οἰκουμενικὸς Πατριάρχης κ. Ἀθναγόρας ὁ Α' ἐνεφανίσθη εἰς τὴν Ὁραϊαν Πύλιν καὶ ἠύδῳ τὰ πλήθη τῶν πιστῶν, ἐνῶ οἱ Πατριαρχικοὶ Χοροὶ ἐντολῇ τοῦ Μητροπολίτου κ. Μελίτωνος ἔψαλον τὸ Πατριαρχικὸν Πολυχρόνιον. Ὁ Πατριάρχης εἰς τὸ ἔπακρον συγκινημένος ἀπηύθυνε πρὸς τὰ πλήθη τό: Χριστὸς Ἀνέστη! Καὶ ἠκούσθη μία πελωρία βοή: Ἀληθῶς Ἀνέστη!).

Α΄ ΔΙΑΣΚΕΨΙΣ ΤΗΣ ΠΡΟΠΑΡΑΣΚΕΥΑΣΤΙΚΗΣ ΤΗΣ ΑΓΙΑΣ ΚΑΙ ΜΕΓΑΛΗΣ ΣΥΝΟΔΟΥ ΤΗΣ ΚΑΤ' ΑΝΑΤΟΛΑΣ ΟΡΘΟΔΟΞΟΥ ΕΚΚΛΗΣΙΑΣ ΔΙΟΡΘΟΔΟΞΟΥ ΕΠΙΤΡΟΠΗΣ*

3. Ἡ Ἀποστολικὴ Διαδοχὴ, ὁ θεσμός τῆς Συνόδου καὶ ἡ Ἱερὰ Παράδοσις.

Ἐκ τούτων, ἡ Ἀποστολικὴ Διαδοχὴ ἀναμφιλέκτως ἀποτελεῖ βασικὸν παράγοντα ἐν τῇ Ἱερᾷ Παραδόσει. Δὲν εἶναι ὑπερβολή, ἐὰν λεχθῆ, ὅτι ἄνευ τῆς ἀποστολικῆς διαδοχῆς ἐν τῇ Ἐκκλησίᾳ δὲν ὑπάρχει ἀληθῆς καὶ ἀψευδῆς Παράδοσις, διὰ τὸν ἀπλοῦν λόγον, ὅτι ἄνευ διαδοχῆς προσώπων δὲν ὑπάρχει διαδοχὴ χάριτος καὶ διδασκαλίας ἀδιάκοπος, μόνον δὲ ἐν ἀμφοτέροις, ἦτοι ἐν τῇ διαδοχῇ προσώπων καὶ διδασκαλίας, νοεῖται διασπασμένη καὶ παραδιδόμενη ἢ ἀποκεκαλυμμένη ἀλήθεια εἰς τοὺς αἰῶνας πιστῶς καὶ ἀλωβήτως.

Ἄλλ' ἡ Ἱερὰ Παράδοσις συνάπτεται στενότερα καὶ πρὸς τὴν ἐτέραν πραγματικότητα, τοῦ θεσμοῦ δηλονότι τῆς ἐν Συνόδῳ, διὰ τῶν Ἐπισκόπων αὐτῆς, συνεργουμένης καὶ ἀποφαινομένης Ἐκκλησίας, καὶ δὴ καθ' ὅσον αὐτό, ὕπερ ἐπεσημίναμεν ἀνωτέρω, ὡς προϋπόθεσιν τῆς Παραδόσεως, ἦτοι ἡ ἀποστολικὴ διαδοχὴ, κυρίως εἰπεῖν, εἶναι θεσμός ἀμεσώτατα θεμελιούμενος ἐπὶ τῆς Ἱεραρχίας τῶν ἐπισκόπων ὡς διαδόχων τῶν Ἀποστόλων, οἵτινες ἐξ αὐτῶν κατὰ διαδοχὴν ἔλκοντες τὴν προέλευσιν, διακρατοῦσι τὴν συνέχειαν, τὴν ἐνότητα καὶ τὴν ταυτότητα, τῆς ἀποκεκαλυμμένης διδασκαλίας καὶ τῆς Παραδόσεως.

Τοῦτο ἐπιγραμματικῶς λέγεται ἐν τῇ ἀρχαίᾳ Ἱερᾷ Παραδόσει ὑπὸ τοῦ Ἠγησίππου καὶ τοῦ Εἰρηναίου. Ἐκ τούτων ὁ πρῶτος λέγει: «ἐν ἐκάστη δὲ διαδοχῇ καὶ ἐν ἐκάστη πόλει οὕτως ἔχει, ὡς ὁ νόμος κηρύττει καὶ οἱ προφῆται καὶ ὁ Κύριος» (Fragm. 5, παρ. Εὐσεβίῳ, 4, 22, 2/6 ΒΕΠ '5, 85). Ὁ δὲ Εἰρηναῖος λέγει: «...Τῇ αὐτῇ τάξει, καὶ τῇ αὐτῇ διδασχῇ ἢ τε ἀπὸ τῶν Ἀποστόλων ἐν τῇ Ἐκκλησίᾳ παράδοσις, καὶ τὸ τῆς ἀληθείας κήρυγμα κατήντησεν εἰς ἡμᾶς» (Κατὰ Αἰρέσεων, Γ, 3, 3 ΒΕΠ. 5, 143). Τὰ αὐτὰ ἐν τοῖς νεωτέροις χρόνοις λέγει καὶ Πέτρος ὁ Μογίλας ἐν τῇ Ὁμολογίᾳ αὐτοῦ, τονίζων ὅτι οὗτοι, οἱ ἐπίσκοποι, «μετὰ ταύτην τὴν χειροτονίαν, καὶ τὴν διαδοχὴν τὴν μηδέποτε διακοπεῖσαν, ἔχουσι (καὶ) τὴν δύναμιν τοῦ διδάσκειν τὰ σωτηριώδη δόγματα, ἐκεῖνοι

ὅπου εἶναι πεμπόμενοι εἰς τοῦτο» (Ι. Καρμίρη, ΔΣΜν. β', Ἀθῆναι 1953, σ. 640).

Τὸ ἐν συνόδῳ συνέρχεσθαι καὶ συναποφαινεσθαι τῶν ἐπισκόπων εἶναι ἐξ ἴσου ἀπαραίτητον διὰ τὴν Παράδοσιν, ὅσον ἀπαραίτητος εἶναι καὶ αὐτὸς ὁ θεσμός τῆς Συνόδου καθ' ἑαυτὸν διὰ τὴν Ἐκκλησίαν. Ἐξ οὗ καὶ βλέπομεν πολλαχῶς τονιζομένην παρὰ τοῖς Πατράσι τὴν πραγματικότητα ταύτην τῆς ἐν συνόδῳ ἀποφάνσεως τῶν ἐπισκόπων τῆς Ἐκκλησίας, οὐχὶ ἀπλῶς ἐν ἐννοίᾳ ἐκκλησιολογικῇ, ἀλλ' ἐν συναφείᾳ καὶ πρὸς τὸ κύριον γνώρισμα τῆς Ἐκκλησίας, ὡς θεσμοῦ διακρατοῦντος καὶ διαιωνίζοντος τὴν ἀποκεκαλυμμένην ἀλήθειαν ἐν τῇ Παραδόσει καὶ τῇ διδασκαλίᾳ αὐτῆς. Οὕτως, ὁ μὲν ἱερός Χρυσόστομος λέγει, ὅτι «οὐδεὶς (ἐπίσκοπος) ἀρκεῖ καθ' ἑαυτὸν τι πράξαι», καὶ ὅτι «τιμιώτεροι (οἱ ἐπίσκοποι) γίνονται ἀπὸ τῆς συνόδου καὶ τοῦ πλήθους» (Χρυσόστομος, Εἰς τὰς Πράξεις, ὁμιλ. 37, 3, Ρ.Γ. 60, 266), ὁ δὲ Κύριλλος Ἀλεξανδρείας ἀποφαινεται ἐπιγραμματικῶς, ὅτι «ἐν τοῖς θεολογικοῖς καὶ ἐκκλησιαστικοῖς ζητήμασιν ἰσχύει ἡ τῶν ἀγίων πατέρων καὶ τῆς ἱερᾶς συνόδου βουλή» (Κυρίλλου Ἀλεξ., Ἐπιστολὴ 17, Ρ.Γ. 77, 108).

4. Ἡ κοινὴ συνείδησις τῆς Ἐκκλησίας καὶ ἡ Ἱερὰ Παράδοσις.

Περὶ δὲ τῆς ἐπιμαρτυρίας τῶν πιστῶν, τῆς ἄλλως λεγομένης κοινῆς συνειδήσεως τῆς Ἐκκλησίας, ἡ Ἁγία ἡμῶν Ὁρθόδοξος Ἐκκλησία ἀποδέχεται, ὅτι στενοτάτη καὶ οὐσιωδεστάτη εἶναι ἡ σχέσης Ἱερᾶς Παραδόσεως καὶ κοινῆς συνειδήσεως τῆς Ἐκκλησίας, ἐν ᾗ βιοῦνται ἡ ἀλήθεια ὑπὸ τοῦ πληρώματος. Καὶ ἐὰν πᾶσα ἐννοία αὐθεντίας ἐν τῇ Ἐκκλησίᾳ πηγάζῃ καὶ στηρίζηται ἐπὶ τοῦ θεσμοῦ τοῦ ἐκφράζεσθαι καὶ ἀποφαινεσθαι τὴν Ἐκκλησίαν διὰ τῶν ἐπισκόπων αὐτῆς ἐν Οἰκουμενικῇ Συνόδῳ ἐπὶ θεμάτων πίστεως καὶ ζωῆς ἐν Χριστῷ, ἐν τούτοις ἡ αὐθεντία αὐτῆ δὲν νοεῖται ἄνευ καὶ τῆς παραλλήλως βαινούσης κοινῆς συνειδήσεως τῆς Ἐκκλησίας. Αὕτη, οὕσα ἡ ὁμόθυμος κοινὴ γνώμη κλήρου καὶ λαοῦ, ἦτοι ἡ ἐπιμαρτυρία τοῦ ὅλου πληρώματος τῆς Ἐκκλησίας, δὲν ἐκλαμβάνεται ποσῶς ὡς τι διάφορον ἢ ξένον ἢ ἀνεξαρτήτως χωροῦν πρὸς τὴν ἐπισήμως ἀποφαινομένην Ἐκκλησίαν, ἀλλὰ ὡς συνδεδυασμένη μαρτυρία ἐπὶ τῆς αὐτῆς

* Συνέχεια ἐκ τῆς σελ. 185 τοῦ προηγουμένου τεύχους.

ἀποκεκαλυμμένης ἀληθείας καὶ τῆς ταυτοσήμως πιστευομένης διδασκαλίας, εἰς τρόπον ὥστε νὰ μὴ εἶναι δυνατὸν νὰ νοηθῇ αὐθεντία ἐκκλησιαστικὴ ἄνευ τῆς εὐρυτέρας ἐπιμαρτυρίας τῆς κοινῆς συνειδήσεως τοῦ πληρώματος τῆς Ἐκκλησίας, οὔτε πάλιν κοινὴ συνειδήσις ἄνευ τῆς ἐν αὐθεντία διδασκούσης τὰ τῆς πίστεως Ἐκκλησίας. Οὕτω νοεῖται ἢ ἐν τῇ μιᾷ καὶ ἀδιαιρέτῳ Ἐκκλησίᾳ τῶν ἁγίων καὶ μεγάλων Οἰκουμενικῶν Συνόδων διαπιστουμένη θαυμασία λειτουργία τῆς κοινῆς συνειδήσεως, ἣτις, κατὰ τὴν μαρτυρίαν τῆς ἱστορίας, ἀείποτε συνετάχθη ἀνεπιφυλάκτως πρὸς ὅσα ἐν Πνεύματι Ἁγίῳ ἐν ταῖς Συνόδοις ταύταις ἐδιδάχθησαν καὶ διευτυπώθησαν, ἐξηγέρθη δὲ ἐναντίον ἐκείνων ἐκ τῶν συνάξεων, ὅσαι παρεξέκλιναν ποτε τοῦ ἀληθοῦς, τοῦτο δὲ διότι τυγχάνει πάντοτε ἀγρυπνοῦν τὸ αἰσθητήριον τοῦτο τῆς κοινῆς συνειδήσεως τοῦ πληρώματος ἐν τῇ Ἐκκλησίᾳ καὶ ἀποδεικνύεται ἔτοιμον πρὸς ἀποδοχὴν μὲν πάσης ἀληθῶς ἐκφραζομένης καὶ ἀκεραίως διατυπωμένης ἀληθείας, πρὸς ἀντίδρασιν δὲ ἐνώπιον πάσης τυχόν ἀποκλίσεως ἐκ τῆς ἐν τῇ Ἐκκλησίᾳ καὶ τῇ Παραδόσει ἀποτεθησαυρισμένης ἀληθείας.

Αὐτονόητον, ὅτι ὡς ἡ Ἱερὰ Παράδοσις δὲν εἶναι τεχνικὸν τι κατασκευάσμα ἐπιπροσθέτων καὶ ἐξωτερικῶς μόνον συναπτομένων πρὸς ἀλλήλας ἐννοιῶν, ἀλλ' ἐσωτερικὸν ἀπὸ Θεοῦ ἐκπορευόμενον σύνολον ἀληθειῶν, διὰ ζώσης ἐν τῇ Ἐκκλησίᾳ μεταδοθειῶν καὶ κατὰ τὸ κατ' ἀνθρώπον στοιχεῖον μορφωθειῶν ὑπὸ τὴν ἐπίπνοιαν καὶ χάριν τοῦ Παρακλήτου, οὕτω καὶ ἡ κοινὴ τῆς Ἐκκλησίας συνειδήσις δὲν εἶναι ἀπλοῦν δημιουργήμα κατὰ διδασκαλίαν ἢ καθ' ὑπαγόρευσιν παραγόμενον παρὰ τοῖς μέλεσι τῆς Ἐκκλησίας, ἀλλ' ὁ συνδεδυασμένος καρπὸς τῆς κατὰ συγκεκριμένην ἐνέργειαν καὶ διδακτικὴν καὶ κηρυκτικὴν δραστηριότητα τῆς ποιμαίνουσας Ἐκκλησίας αὐτῶν, ἐπὶ τῆς ὁποίας ἐπενεργεῖ ὁ Παράκλητος, οὗτινος ἢ χάρις ὡθεῖ τὸν ἕσω ἀνθρώπον εἰς γνῶσιν, κατὰληψιν καὶ πίστιν τῶν ἀποκεκαλυμμένων ἀληθειῶν, κατὰ τὸν ὃν ἔχει ἐν τῇ Ἐκκλησίᾳ ῥόλον, ὀδηγεῖν τοὺς ἀνθρώπους «εἰς πᾶσαν τὴν ἀλήθειαν» (Ἰω. 16,13), ἵνα οἱ πιστοὶ ἐν τῇ Ἐκκλησίᾳ, τὸ αὐτὸ φρονοῦντες, ἀποτελῶσιν ἐν σῶμα ὑπὸ μίαν κεφαλὴν, τὸν ἕνα Κύριον καὶ Θεόν.

Κατὰ ταῦτα, ἡ κοινὴ συνειδήσις τῆς Ἐκκλησίας εἶναι προσὸν αὐτῆς συναντῶμενον οὐχὶ παρ' ἐνὶ ἐκάστω μέλει αὐτῆς μεμονωμένως, ἀλλὰ μορφούμενον καὶ ἀναπτυσσόμενον ἐν τῷ ὅλῳ σώματι τῆς Ἐκκλησίας. Καὶ ὅπως ἡ Παράδοσις εἶναι καθολικὴ πραγματικότης διὰ τὴν ἐντὸς τῆς Ἐκκλησίας ἀποτεθησαυρισμένην θεῖαν Ἀποκάλυψιν, οὕτω καὶ ἡ κοινὴ συνειδήσις εἶναι καθολικὴ λειτουργία ἐν τῇ Ἐκκλησίᾳ, ὡς ἐπιμαρτυρία τοῦ συνόλου τῶν πιστῶν ἐπὶ τοῦ περιεχομένου τῆς Παραδόσεως καὶ τῆς διδασκαλίας τῆς Ἐκκλησίας.

5. Ὁ ἀνθρώπινος ἢ ἐξωτερικὸς παράγων ἐν τῇ Ἱερᾷ Παραδόσει.

Τέλος, περὶ τοῦ ἐν τῇ Ἱερᾷ Παραδόσει ἀνθρώπινου ἢ ἐξωτερικοῦ λεγομένου παράγοντος, οὗτος ὄχι μόνον προσδίδει εἰς τὴν Ἱερὰν Παράδοσιν τὴν ἀνθρωπολογικὴν αὐτῆς ἐκτασιν καὶ διάστασιν, ἀλλὰ καὶ ἐπεξηγεῖ διατὶ ὁ Θεὸς ἐχρησιμοποίησεν εἰδικώτερον πάντα τὰ ἀνθρώπινα ἐκεῖνα μέσα καὶ σχήματα, ὡς τε πρόσωπα, ὡς θεσμούς καὶ ὡς εἶδη γραπτῶν μνημείων καὶ βιουμένων ἐντὸς τῆς Ἐκκλησίας καταστάσεων, ἅτινα καὶ συνυπούργησαν ἐν τῇ μεταβιβάσει καὶ παραδόσει τῆς ἀποκεκαλυμμένης ἀληθείας καὶ τῇ ἐν χρόνῳ μορφοποιήσει ταύτης εἰς συγκεκριμένην ἐκκλησιαστικὴν ἀλήθειαν ὑπὸ τὰ γνωστὰ εἶδη τῆς Παραδόσεως ἐν τῇ Ἐκκλησίᾳ.

Ὁ ἄνθρωπος, ὡς τὸ ὑποκείμενον ἅμα καὶ τὸ ἀντικείμενον ἐν τῇ ὅλῃ λειτουργίᾳ τῆς Παραδόσεως, εἶναι ἀναμφιβόλως ὁ δι' οὗ καὶ ὁ εἰς ὃν ἡ Παράδοσις, καὶ εἶναι ἄρα ὁ ἐν τῇ Ἐκκλησίᾳ καὶ ὑπὸ τὴν χειραγωγίαν αὐτῆς ὀριστικὸν ῥόλον διαδραματιζῶν, τόσον ἐν τῇ κατ' ἀνθρώπον διαμορφώσει καὶ ἐκφορᾷ αὐτῆς, ὅσον καὶ ἐν τῇ περαιτέρῳ ἀνελιξει καὶ μεταβιβάσει αὐτῆς ἀπὸ ἀνθρώπου εἰς ἀνθρώπον.

Ἀπὸ τῆς πλευρᾶς ταύτης ἄριστα περιγράφει καὶ ἀναλύει τὴν ὅλην ἀνθρωπολογικὴν διάστασιν τῆς Ἱερᾶς Παραδόσεως Βικέντιος ὁ ἐκ Λειρίνου, λέγων ἐπιγραμματικῶς: *In ipsa item Ecclesia catholica magnopere Curandum est ut id teneamus quod ubique, quod semper, quod ab omnibus creditum est; hoc est enim vere proprieque catholicum... Hoc ita demum fiet, si sequamur universitatem, antiquitatem, consensionem* (Βικεντίου, *Com-monorium*, 2 P.L. 50, 630).

Ἐν τῇ οὕτω περιγραφομένη Ἱερᾷ Παραδόσει τὰ προβάλλοντα καὶ ὑπὸ τοῦ ἱεροῦ Πατρὸς τονιζόμενα βασικὰ γνωρίσματα εἶναι τρία, τὰ ἐξῆς: τὸ τῆς «καθολικότητος» («Ubique» — «Universitas»), τὸ τῆς ἀρχαιότητος («Semper» — «Antiquitas») καὶ τὸ τῆς γενικωτέρας «συμφωνίας» ἢ «ἁρμοφίας» τῶν ἀποδεχομένων αὐτὴν («ab omnibus» — «Consensio»), ἅτινα σύντρια προϋποθέτουσι φυσικῶς καὶ ἀβιάστως καὶ τὸν ἀνθρώπινον παράγοντα.

6. Αἱ συγκεκριμέναι μορφαὶ ἐξωτερικεύσεως τῆς Ἱερᾶς Παραδόσεως ἐν τῇ Ἐκκλησίᾳ.

Ὅτι πανταχοῦ, πάντοτε καὶ ὑπὸ πάντων ἐπιστεύθη ἐν τῇ Ἐκκλησίᾳ, τοῦτο προσέλαβεν ὄντως συγκεκριμένας τινὰς μορφὰς ἐξωτερικεύσεως, ἐμφανίσεως καὶ κατ' ἀνθρώπον ἐκφράσεως καὶ διατυπώσεως, αἵτινες καὶ εἶναι δυνατὸν νὰ ὀρισθῶσιν ἐν τοῖς ἐξῆς:

α) Αἱ ἐπίσημοι διατυπώσεις καὶ Ὁμολογίαι πίστεως τῆς ἀρχαίας Ἐκκλησίας, β) οἱ Ὅροι, τὰ Σύμβολα

Ο ΟΡΘΟΣ ΤΗΣ ΟΡΘΟΔΟΞΙΑΣ ΕΙΣ ΤΗΝ ΙΑΠΩΝΙΑΝ*

ΣΤ'

Παρά τὸ ἀνοίγμα τῶν σχέσεων των πρὸς τοὺς ξένους, αἱ Ἰαπωνικαὶ ἀρχαὶ ἐξηκολούθησαν νὰ τηροῦν ἐχθρικήν στάσιν ἔναντι τοῦ Χριστιανισμοῦ καὶ προσεπάθησαν νὰ ἐπιβάλουν τὸ Σίντο ὡς ἔθνικήν θρησκείαν³⁸. Εἰς τὸ Ναγκασάκι μάλιστα, τὸ ὅποιον ἦτο, ὡς ἐσημειώθη, τὸ προπύργιον τῶν Ρωμαιοκαθολικῶν, συνέλαβον τὸ ἔτος 1869 χιλιάδας χριστιανῶν. Τὸ μέτρον αὐτὸ προσέκαλεσεν ἔντονα διαβήματα τῶν δυτικῶν δυνάμεων

* Συνέχεια ἐκ τῆς σελ. 187 τοῦ ὑπ' ἀριθ. 7-8 τεύχους.

38. Σημαντικὴ ἀναγέννησις τοῦ σιντοϊσμοῦ παρουσιάσθη κατὰ τοὺς 18ον καὶ 19ον αἰῶνας. Οἱ πρωταγωνισταὶ τῆς ἐτόνιζον τὴν ἀπόλυτον ὑπακοήν εἰς τοὺς θεοὺς καὶ τὸν αὐτοκράτορα, ὡς καὶ τὴν ἀνάγκην ἀποδεδειγμένης ἀπὸ τὰς βουδδιστικῆς διδασκαλίας. Παρὰ τὴν ἐξοχίαν ὁ τονισμὸς τῆς ὑπεροχῆς τῆς Ἰαπωνικῆς φυλῆς καὶ τὸ δικαίωμα ἀπολύτου κυριαρχίας τοῦ αὐτοκράτορος. Αἱ ἰδέαι αὗται προεβλήθησαν τὸ ἔδ' ἔτος διὰ τὴν παλινὸρθωσιν τῆς αὐτοκρατορικῆς ἐξουσίας κατὰ τὸ β' ἡμισυ τοῦ 19ου αἰῶνος. M. E d e r, «Japan», Religion in Geschichte und Gegenwart. ἔκδ. 3η, τόμ. III, στ. 540.

καὶ οἱ Κανόνες τῶν Οἰκουμενικῶν Συνόδων καὶ αἱ ὑπ' αὐτῶν κυρωθεῖσαι ἀποφάσεις καὶ κανόνες Τοπικῶν Συνόδων καὶ Πατέρων, γ) αἱ ἔγκυροι καὶ ἀυθεντικαὶ ἐρμηνεῖαι τῆς Γραφῆς, δ) τὰ τῆς λατρείας κείμενα καὶ κατ' ἐξοχήν ἡ θεία Λειτουργία, καὶ ε) ἡ σύμφωνος διδασκαλία τῶν Πατέρων τῆς Ἐκκλησίας («Consensus Patrum»).

Πᾶσαι αἱ μορφαὶ αὗται ἀποτελοῦσι τὴν σαφῆ ἐκφρασιν τῆς πίστεως καὶ τῆς διδασκαλίας τῆς Ἐκκλησίας. Καὶ αἱ μὲν ἐπίσημοι διατυπώσεις καὶ ὁμολογίαι πίστεως τῆς ἀρχαίας Ἐκκλησίας «ἐν ὀλίγοις στίχοις τὸ πᾶν δόγμα τῆς πίστεως περιλαμβάνουσι...» (Κυρίλλου Ἱεροσ., Κατήχησις Ε', 12 P.G. 33, 520/521). Οἱ Ὅροι, τὰ Σύμβολα καὶ οἱ Κανόνες τῶν Οἰκουμενικῶν Συνόδων διατυποῦσι κατηγορηματικῶς καὶ ἀυθεντικῶς «ὡς ἡ καθολικὴ Ἐκκλησία πιστεύει» καὶ ὡς οἱ θεοφόροι Πατέρες «εὐθὺς ὁμολόγησαν πῶς πιστεύουσιν, ἵνα δείξωσιν ὅτι μὴ νεώτερον ἀλλ' ἀποστολικόν ἐστὶ τὸ φρόνημα, καὶ ἃ ἔγραψαν οὐκ ἐξ αὐτῶν εὐρέθη, ἀλλὰ ταῦτά ἐστιν ἅπερ ἐδίδαξαν οἱ Ἀπόστολοι» (Μ. Ἀθανασίου, «Ὅτι ἡ ἐν Νικαίᾳ Σύνοδος... 3 καὶ 27, P.G. 25, 420 καὶ 465, καὶ Περὶ τῶν γενομένων ἐν Ἀριμίνῳ... 5, P.G. 26, 688). Αἱ ἔγκυροι καὶ ἀυθεντικαὶ ἐρμηνεῖαι τῆς Γραφῆς προβάλλουσι τίνι τρόπῳ «ὁ θεὸς Κανὼν τῶν Γραφῶν ἐρμηνεύεται κατὰ τὰς παραδόσεις τῆς καθόλου Ἐκκλησίας καὶ συμφώνως πρὸς τὸ Καθολικὸν δόγμα» (Βικεντίου, Commonitorium 2,27, P.L. 50, 675). Τὰ τῆς λατρείας κείμενα καὶ δὴ ἡ θεία Λειτουργία ἀποτε-

καὶ πολλὰς ἐσωτερικὰς ζυμώσεις, αἱ ὁποῖαι κατέληξαν τὸ ἔτος 1873 εἰς τὴν ἄρσιν τῶν ἀντιχριστιανικῶν διαταγμάτων³⁹. Κατὰ τὴν περίοδον τῶν ἀπαγορεύσεων ἐδιώχθησαν ἀμειλίκτως εἰς βόρειον Ἰαπωνίαν οἱ Ὀρθόδοξοι.

Εἰς τὴν πόλιν Σεντάϊ εἶχεν ἀποσταλῆ, ὡς εἶδομεν, τριμελὴς ὁμάς ἀποτελουμένη ἐκ τῶν Παύλου-Σαβάμπε, Ἰακώβου-Τακάγια καὶ Πέτρου-Σασακάουα. Ὅταν ἔφθασαν ἐκεῖ, ἐπισκέφθησαν τοὺς προσωπικοὺς φίλους καὶ συγγενεῖς των διὰ νὰ μεταφέρουν εἰς αὐτοὺς τὰς νέας θρησκευτικὰς ἐμπειρίας των. Τόποι συναντήσεων ἦσαν κατὰ πρῶτον λόγον ἡ κατοικία τοῦ φίλου των Ὀνο-ῶσις ἐν τῷ μεταξὺ εὐρίσκετο εἰς Τόκυο-καὶ ἐκ δευτέρου διάφοροι οἰκίαι ἐνδιαφερομένων. Εἰς ὀλίγον χρονικὸν διάστημα ὁ κύκλος τῶν μετεχόντων ηὔξηθη, καὶ μάλιστα ἤρχισαν νὰ ἔρχωνται ἀπὸ τὰ περίξ χωρία. Εἰς ὠρισμένας συναντήσεις παρευρίσκοντο ὑπὲρ τοὺς ἑκατὸν ἄνδρες, γυναῖκες καὶ παιδιὰ. Τὸ πρᾶγμα, ὡς

39. A n e s a k i, History (1963), σ. 337.

λοῦσι περιεκτικὴν καὶ οὐσιώδη μορφήν τῆς λατρευτικῆς ἐν τῇ Ἐκκλησίᾳ ὁμολογουμένης πίστεως τῆς καθόλου Ἐκκλησίας, κατὰ τὸν γνωστὸν νόμον (Lex orandi lex credendi). Ἡ δὲ σύμφωνος διδασκαλία τῶν Πατέρων ἀποτελεῖ τὴν φωνὴν τῆς ἀείποτε ἀναβιούσης πίστεως καὶ διδασκαλίας τῆς Ἐκκλησίας, ἐφ' ὅσον οὗτοι «τῷ βουλήματι τῆς Γραφῆς ἀκολουθήσαντες» (Βασιλείου, Περὶ Ἀγίου Πνεύματος 7, P.G. 32, 96), «διὰ Πνεύματος Ἁγίου... καὶ ποιμένες ἐλάλησαν καὶ διδάσκαλοι» (Ἰω. Δαμασκηνοῦ, Ἐκθεσις Ὀρθοδόξου Πίστεως 4,17, P.G. 94, 1176), ἀποβάντες ὑπὸ τὴν στενοτέραν ἢ εὐρυτέραν αὐτῶν συμφωνίαν οἱ πλατύτερον τὴν ἀποκεκαλυμμένην ἀλήθειαν καὶ τὴν κατὰ αἰῶνας Ἱερὰν Παράδοσιν ἐρμηνεύσαντες καὶ συνεχίσαντες.

«Ὁ λόγος τοῦ Θεοῦ οὐ δέδεται», κατὰ τὸν Ἀπόστολον Παῦλον (Β' Τιμ. 2,9), Ἡ Ἀποκάλυψις τοῦ Θεοῦ εἰς τοῦτο ἐγένετο. Ἐν τῷ Ἰῶ τελειωθεῖσα, διὰ τῶν Ἀποστόλων ἐν τῇ Ἐκκλησίᾳ ἀπεθησαυρίσθη, ἵνα ὑπ' αὐτῆς ἀμιγῶς φυλαττομένη, ὀρθῶς ἐρμηνευομένη, πλήρως πιστευομένη καὶ μετ' ἀκριβείας διδασκομένη, κατασπαρῆ ἐν ὅλῳ τῷ κόσμῳ, ἐπὶ τῷ σκοπῷ ὅπως πᾶς ὁ ἀποδεχόμενος αὐτὴν «μὴ ἀπόλληται ἀλλ' ἔχη ζωὴν αἰώνιον», καὶ ὅπως δι' αὐτῆς γνώσωσιν οἱ ἄνθρωποι «τὸν μόνον ἀληθινὸν Θεὸν καὶ ὃν ἀπέστειλεν Ἰησοῦν Χριστὸν» (Ἰω. 17,3).

(Συνεχίζεται)

ΙΩΑΝΝΗΣ ΚΑΡΜΙΡΗΣ

Καθηγητὴς Πανεπιστημίου

ἦτο εὐνόητον, δὲν ἤργησε νὰ γίνῃ εὐρύτατα γνωστόν. Οἱ κύκλοι τῶν καχυπόπτων ἔλεγαν ὅτι εἰς τὰς συγκεντρώσεις οἱ μετέχοντες ἠσχολοῦντο μὲ μαγείας. Εἰς τῶν ἀκροατῶν ἀνέφερον εἰς τὴν σύναξιν τὸ ἐνδεχόμενον συλλήψεων καὶ προέτεινε τὴν προσωρινὴν διακοπὴν τῶν συναντήσεων. Οἱ ὑπεύθυνοι ὅμως δὲν ἦσαν ὑπὲρ μιᾶς τοιαύτης ἀναστολῆς τοῦ εὐαγγελιστικοῦ ἔργου. Χαρακτηριστικῶς ὁ Τακάγια ἀπήντησεν: «Ἄπο τὴν πρώτην στιγμὴν ἐγνωρίζομεν ὅτι ἦτο ἐνδεχόμενον νὰ ἐπέμβουν εἰς τὴν ἐργασίαν μας αἱ Ἄρχαί. Ἐὰν εἰς τὸν πρῶτον ψίθυρον ταραχῆς διακόψωμεν τὸ κήρυγμα τοῦ Εὐαγγελίου, πότε θὰ ἔλθῃ ὁ καιρὸς διὰ νὰ γνωσθῇ ἡ εὐσπλαγχνία τοῦ Θεοῦ; Δὲν εἶναι ἰδικόν μας θέμα νὰ σκεφθῶμεν, ἐὰν οἱ ἄρχοντες θὰ κάμουν συλλήψεις. Ὅσον εἴμεθα ἐλεύθεροι, θὰ συνεχίσωμεν τὴν ἐργασίαν μας»⁴¹.

Οἱ φόβοι, ἐν τούτοις, ἐπηλήθευσαν τὴν ἐσπέραν τῆς 13ης Φεβρουαρίου τοῦ 1872. Δύναμις ἀστυνομικῶν περιεκύκλωσε τὴν οἰκίαν τοῦ Ἰωάννου - Ὄνο, ὅπου ἔμεινε ὁ Παῦλος Σαβάμπε. Εἰς ἐξ αὐτῶν, μεταμφιεσθεὶς εἰς ἔμπορον, εἶχε προηγουμένως μεταβῆ ἐκεῖ διὰ νὰ συλλέξῃ πληροφορίας. Ὁ Σαβάμπε ἐκήρυττεν εἰς τὴν οἰκίαν ἐνὸς τῶν κατηχομένων, ὅταν τὸν ἐπληροφόρησαν διὰ τὰς κινήσεις αὐτάς. Χωρὶς νὰ θορυβηθῇ συνέχισε μέχρι τέλους τὴν προγραμματισθεῖσαν συνάντησιν. Ὅταν ἐπέστρεψεν εἰς τὴν οἰκίαν τοῦ Ὄνο, τρεῖς ἀστυνομικοὶ τὸν συνέλαβον, τὸν ἔδεσαν καὶ τὸν ὠδήγησαν εἰς τοὺς τοπικοὺς ἄρχοντας. Θρυλοὶ ἀπὸ τοὺς παλαιότερους διαγωγμούς, τοὺς ἐξαπολυθέντας πρὸ δύο-τριῶν αἰώνων, ἀνέφερον ὅτι οἱ χριστιανοὶ ἐχρησιμοποιοῦν μαγείας καὶ διέφευγον⁴¹. Διὰ νὰ ἐμποδίσουν τοιοῦτον ἐνδεχόμενον ἢ τυχὸν ἀντίστασιν, τεσσαράκοντα ἀστυνομικοὶ εἶχον ἀποκλείσει τὴν ὁδὸν μὲ φράγματα καὶ εἶχον συγκεντρωθῆ διὰ νὰ περικυκλώσουν τὴν οἰκίαν. Μετὰ τὴν σύλληψιν τοῦ Σαβάμπε πολλοὶ ἐξ αὐτῶν εἰσηλθον εἰς τὴν οἰκίαν δι' ἐξουχιστικὴν ἔρευναν, συνεκέντρωσαν ὅσα βιβλία εὑρον καὶ ἐποδοπάτησαν τὰς ἁγίας εἰκόνας. Ἀπὸ τὸ σημειωματᾶριον τοῦ Σαβάμπε ὠδηγήθησαν εἰς περαιτέρω συλλήψεις. Κατὰ τὴν ἀνάκρισιν ὁ Παῦλος-Σαβάμπε, συμφώνως πρὸς τὴν παράδοσιν τῶν πρώτων χριστιανῶν, εὑρεν εὐκαιρίαν διὰ νὰ κηρύξῃ εἰς τοὺς ἀνακριτὰς του τὴν χριστιανικὴν ἀλήθειαν. Ἐκεῖνοι ὅμως τὸν διέκοψαν καὶ τὸν ἔρριψαν εἰς τὴν φυλακὴν, ἀφοῦ τοῦ ἀφῆρσαν ὅτι χριστιανικὸν σύμβολον ἔφερεν ἐπάνω του.

Ὁ ἄλλος κήρυξ, ὁ Πέτρος-Σασακάουα, γνωρίζων ὅτι ἐπέκειτο ἡ σύλληψις του ἀπεφάσισε νὰ μεταβῆ πρὸς τὰς Ἄρχαίς οἰκειοθελῶς καὶ νὰ ζητήσῃ μάλιστα ἐξηγήσεις, διατὶ συνέλαβον τὸν Σαβάμπε, τὸν ὁποῖον εἶχε δηλώσει εἰς τὴν ἀστυνομίαν ὡς φιλοξενούμενόν του, χωρὶς νὰ τὸν εἰδοποιήσουν, ὡς οἰκοδεσπότην. Τὸ ἀπο-

τέλεσμα ἦτο νὰ φυλακίσουν ἀμέσως καὶ τὸν Σασακάουα. Ὁ τρίτος Ὁρθόδοξος κήρυξ, ὁ Ἰάκωβος-Τακάγια, ὁ ὁποῖος εἶχεν ἀναχωρήσει εἰς ταξίδιον, πληροφορηθεὶς τὰ καθέκαστα ἐσπευσεν ἐπίσης νὰ ἐπιστρέψῃ εἰς Σεντάι, διὰ νὰ συμμερισθῇ τὴν δοκιμασίαν τῶν ἀδελφῶν του. Τὸν ἔρριψαν εἰς τὴν φυλακὴν τῶν κοινῶν ἐγκληματιῶν.

Καίτοι ἀπεμόνωσαν τοὺς τρεῖς χριστιανούς εἰς ἰδιαιτέρους χώρους, οἱ φύλακες ἐφέρθησαν ἀπέναντί των μὲ κατανόησιν. Τὸν Τακάγια, ἐπὶ παραδείγματι, ὄχι μόνον δὲν τὸν ὑπεχρέωσαν νὰ προσευχηθῇ πρὸ τῆς βουδδιστικῆς εἰκόνας, ἢ ὅποια ὑπῆρχεν ἐκεῖ, ἀλλὰ καὶ τοῦ ἐπέτρεψαν νὰ ἀπαγγέλλῃ ἐκφώνως τὰς ἰδικὰς του χριστιανικὰς προσευχὰς. Ἐπίσης ἐπέτρεψαν εἰς τοὺς φίλους τῶν φυλακισμένων νὰ φέρουν τροφὰς δι' αὐτούς. Τὰ τρόφιμα συνελέγοντο ἀπὸ τοὺς πιστοὺς εἰς τὸ παρεκκλήσιον, τὸ ὁποῖον ὑπῆρχεν εἰς τὴν οἰκίαν τοῦ Ὄνο. Ἐκτὸς τῶν φυλακισθέντων, ἑκατὸν πενήτηκοντα ἀκόμη πρόσωπα, μεταξὺ τῶν ὁποίων πολλοὶ ἀνήλικες, εἶχον τεθῆ ὑπὸ τὴν ἐπίβλεψιν τῶν συγγενῶν των⁴².

Μόλις ὁ π. Νικολαὶ ἐπληροφορήθη εἰς Τόκυο τὰ διατρέξαντα, ἀνήσυχος ἐκάλεσε τὸν Ὄνο διὰ νὰ τὸν προτρέψῃ ἐπιμόνω, νὰ ἐνεργήσῃ διὰ τὴν σωτηρίαν τῶν δεσμίων τῆς Σεντάι. Ὁ τελευταῖος ἦτο ἔτοιμος νὰ μεταβῆ διὰ νὰ συμμερισθῇ τὴν δοκιμασίαν τῶν ἀδελφῶν του, ἀκόμη καὶ τὸν θάνατον, ἐὰν παρίστατο ἀνάγκη. Ἄλλ' ὁ π. Νικολαὶ ἐπέμεινε, ὅτι ἦτο καλύτερον νὰ κινηθοῦν δραστηρίως εἰς τὴν πρωτεύουσιν διὰ τὴν ἀπελευθέρωσιν τῶν κρατουμένων. Πράγματι, ὁ Ὄνο μέσῳ τῶν προσωπωπικῶν του γνωριμιῶν καὶ ἄλλων φίλων ἐπέτυχεν νὰ ἐπικοινωνήσῃ μὲ διαφόρους ἐπιστήμιους προσωπικότητας τῆς Ἰαπωνίας, δυναμένας νὰ ἐπηρεάσουν τὴν Κυβέρνησιν (τὸν ὑπουργὸν ἐξωτερικῶν, συμβούλους τοῦ Κράτους, ἐπιστήμονας καὶ ἄλλους σημαίνοντας παράγοντας). Τοιοῦτοτρόπως, ὅταν ἔφθασεν ἡ σχετικὴ ἔκθεσις τῆς νομαρχίας τῆς Σεντάι διὰ τοὺς συλληφθέντας, παρὰ τὰς ὑπαρχούσας διχογνωμίας ἐντὸς τῶν κυβερνητικῶν κύκλων, τελικῶς ἐδόθη ἡ ἐντολὴ τῆς ἀπολύσεως τῶν συλληφθέντων χριστιανῶν.

Ἐνδεικτικὸν τῆς τακτικῆς τῶν Ἰαπωνικῶν ἀρχῶν κατὰ τὴν περίοδον ἐκείνην ἦτο ὁ τρόπος τῆς ἀνακοινώσεως τῆς ἀποφάσεως ἀπολύσεως: «Καίτοι εἰσθε ἀξιόποιοι, διότι ἐσπουδάξατε τὴν νέαν θρησκείαν, ἐτύχατε συγγνώμης, διότι μετενοήσατε διὰ τὰ σφάλματά σας. Προσέξατε νὰ μὴ παραβῆτε καὶ πάλιν τὸν νόμον»⁴³. Ὅταν δὲ οἱ φυλακισμένοι διεμαρτυρήθησαν, ὅτι οὐδὲν εἶχον μετανόησει διὰ τὰς χριστιανικὰς τῶν ἀντιλήψεις, οἱ ἀρμόδιοι τοὺς διέκοψαν καὶ τοὺς διέταξαν ν' ἀπομακρυνθοῦν πάραυτα. Μὲ βαθυτάτην συγκίνησιν ἢ κοινότης τῶν χριστιανῶν τῆς Σεντάι συνεκεντρώθη μὲ ὅλους τοὺς τέως φυλακισμένους εἰς τὸ παρεκκλήσιον τῆς οἰκίας τοῦ Ὄνο, διὰ νὰ εὐχαριστήσουν τὸν Σωτῆρα.

40. Cary, History (1903), σ. 394-395.

41. Αἱ διάφοροι προπαγανδιστικαὶ φῆμαι καὶ αἱ σκληραὶ τιμωρίαι ἐναντίον τῶν χριστιανῶν εἶχον συντελέσει εἰς τὸ νὰ δημιουργηθῇ ἡ ἀντιλήψις εἰς τὰ λαϊκὰ στρώματα, ὅτι αὐτοὶ χριστιανισμὸς ἦτο εἶδος μαγείας». Kishimoto, Religion (1956), σ. 183.

42. Cary, History (1903), σ. 395-396. Glazik, Heidenmission (1954), σ. 185. Ὁ τελευταῖος σημειώνει, ὅτι μετὰ τοῦ Σαβάμπε συλληφθησαν ὀκτὼ ἀκόμη χριστιανοὶ καὶ 120 ἐτέθησαν ὑπὸ τὴν φύλαξιν συγγενῶν των.

43. Cary, History (1903), σ. 397.

Ἡ δοκιμασία ἀπεμάκρυνε τοὺς χλιαροὺς καὶ ἀμφιβόλους, ἠμπόδισεν ἐπὶ τινὰ χρόνον τὴν προσέλευσιν νέων ἀκροατῶν, γενικώτερον ὅμως ἰσχυροποίησε τὴν γενικὴν συνείδησιν καὶ ἀποφασιστικότητα τῶν χριστιανῶν τῆς Σεντάι. Τὸ 1873, ἐνῶ ἀκόμη συνεχίζετο ἡ ἀπαγόρευσις τοῦ χριστιανισμοῦ, ὑπολογίζεται, ὅτι ὑπῆρχον εἰς τὴν πόλιν αὐτὴν περὶ τοὺς διακοσίους, οἱ ὅποιοι εἶχον προσέλθει εἰς τὴν Ὁρθόδοξον Ἐκκλησίαν, ἐξ αὐτῶν δὲ εἴκοσι ὀλόκληροι οἰκογένειαι. Πολλοὶ ἀκόμη δὲν εἶχον βαπτισθῆ. Ὅταν ἀργότερον ὁ Σαβάμπε ἐχειροτονήθη βαρεὺς, τὸ ἔτος 1875, ἐβαπτίσθησαν εἰς Σεντάι ἑκατὸν εἴκοσι ἐννέα ἀνθρώποι⁴⁴. Εἰς τὴν πόλιν αὐτὴν ἐγκατεστάθησαν μετὰ τὴν παλινῶρθωσιν τῆς μοναρχίας πολλοὶ ἐκ τῶν παλαιῶν μαθητῶν τοῦ Νικολαί ἐν Χακουτάτε καὶ ἡ Ὁρθόδοξος κοινότης παρουσίασε μεγάλην ἀνθησίν⁴⁵.

Ἄλλη μεγάλη δοκιμασία ἐπληξε τοὺς χριστιανούς τοῦ Χακουτάτε. Ὁ ἀντικαταστάτης τοῦ π. Νικολαί, ὁ π. Ἀνατόλιος⁴⁶, ἐκάλεσεν ὀλίγον μετὰ τὴν ἀφίξιν του τοὺς πιστοὺς, νὰ προτείνουν τὰ πρόσωπα ἐκεῖνα, τὰ ὁποῖα θὰ ἀνελάμβανον ἄμεσον ἔργον εὐαγγελισμοῦ. Ἐξελέγησαν ὁ Ματθαῖος-Καγκέτα, ὁ Ἰωάννης-Σακάι καὶ ὁ Παῦλος-Τσουντα. Οἱ τρεῖς κήρυκες ἀνέπτυξαν συντόμως τὴν ἐνεργητικότητά, ὥστε ἐχειράσθη νὰ ζητήσων τὴν βοήθειαν καὶ ἄλλων χριστιανῶν. Εἰς διάφορα σημεῖα τῆς πόλεως εἶχον διατεθῆ ὠρισμένοι οἰκίαι διὰ τὰς κατηχητικὰς συγκεντρώσεις.

Ἡ ἑορτὴ τοῦ Πάσχα, ἡ ὁποία ἐτελέσθη πανηγυρικῶς εἰς τὸ παρεκκλήσιον τοῦ ρωσικοῦ προξενείου τὸν Μάρτιον τοῦ 1872, ἐγένετο ἀφορμὴ νέων συζητήσεων καὶ σχολίων περὶ τῆς χριστιανικῆς θρησκείας. Εἰς τὴν ὀρθόδοξον τελετὴν εἶχον παρευρεθῆ τριάκοντα πιστοὶ καὶ τινες ἄλλοι ἐνδιαφερόμενοι Ἰάπωνες. Κατὰ τὴν ἐβδομάδα δὲ τῆς Διακαιησίμου, ὅταν ἐκρούετο ὁ κώδων τοῦ ναοῦ, πλήθη περιέργων συγκεντροῦντο εἰς τὴν πύλιν τοῦ παρεκκλησίου. Λόγω τοῦ περιορισμένου χώρου ὠδηγοῦντο ἐντὸς αὐτοῦ ἀνὰ ἑκατὸν καὶ ἐκεῖ τοὺς ἐδίδοτο μία σύντομος ἐξήγησις περὶ τῆς χριστιανικῆς πίστεως. Εἰς τὴν πόλιν ἐγένετο εὐρεῖα συζήτησις ἐπὶ τοῦ θεματός καί, ὅπως ἦτο φυσικόν, αἱ γνώμαι ἐδιχάσθησαν. Ἄλλοι ἐβλεπον τὸν Χριστιανισμόν καλόν, ἄλλοι ἐπικίνδυνον καὶ ἀνήθικον, ἄλλοι φύσεως μαγικῆς⁴⁷.

Ἡ περὶ Χριστιανισμοῦ ὑπόθεσις εἰσῆλθεν εἰς νέαν φάσιν, ὅταν οἱ στρατιωτικοὶ διοικηταὶ τῆς ἐπαρχίας τοῦ Γιέζο ἀπεφάσισαν τὴν διενέργειαν ἀπογραφῆς. Οἱ πολῖται διετάχθησαν νὰ δώσουν τὰ ὀνόματά των εἰς τοὺς ναοὺς τῆς πατροπαραδότου θρησκείας τῶν Ἰαπώνων⁴⁸. ἐκεῖ τοὺς παρεδίδοτο φυλακτόν, τὸ ὁποῖον θὰ ἔπρεπε νὰ ἐπιστραφῆ εἰς τὸν ναόν, ὅταν ὁ κάτοχός του ἀπέθνησκε. Ἡ διαταγὴ αὕτη ἐγένετο αἰτία νὰ πληροφορηθοῦν αἱ Ἰαπωνικαὶ ἀρχαὶ τὴν ὑπαρξίν

καὶ δρᾶσιν τῶν χριστιανῶν. Πρῶτον συνέλαβον τὸν Ἰωάννην-Σακάι. Κατὰ τὴν ἐξέτασιν ἐπεχείρησε νὰ ὀμιλήσῃ εἰς τοὺς ἀνακριτὰς του περὶ Χριστοῦ, ἐκεῖνοι ὅμως τὸν διέκοψαν, διατάξαντες τὴν ἄμεσον φυλάκισίν του. Ἐνεκλείσθη εἰς τὰς ἐγκληματικὰς φυλακάς, εἰς ἓνα μικρὸν χώρον δέκα πέντε τετραγωνικῶν μέτρων, ὅπου ἦδη ἔμενον δέκα πέντε πρόσωπα. Κατεσκεύασεν μικρὸν σταυρὸν ἀπὸ ἓν εἶδος χόρτου καί, χρησιμοποιοῦν κλωστήν ἐκ τῶν ἐνδυμάτων του καὶ σβώλους μαγειρευμένης ὀρυζης, κατεσκεύασε «κομποσχοίν», διὰ τὴν προσευχὴν του. Μετ' ὀλίγον ἐκλήθησαν εἰς τὴν ἀστυνομίαν οἱ δύο ὀρθόδοξοι κήρυκες, ὁ Παῦλος-Τσουντα καὶ ὁ Ματθαῖος Καγκέτα. Ἡ ἀνάκρισις ἐγένετο εἰς ἓνα θάλαμον βασανιστηρίων κοινῶν ἐγκληματιῶν, ὅπου καὶ μόνον ἡ θεὰ τῶν βασανιστικῶν μηχανῶν προεκάλει ρῖγος. Ἡ ἀνάκρισις τοῦ Τσουντα εἶναι χαρακτηριστικὴ τὴν τῆς νοοτροπίας τῶν διοικητῶν, ὅσον καὶ τῆς ὀριμότητος τῶν χριστιανῶν καὶ ἀποκαλύπτει: α) Τὴν θετικότητα καὶ εὐστροφίαν τοῦ ἀπολογουμένου ὡς καὶ τὴν πίστιν καὶ ἀφοσίωσίν του εἰς τὴν νέαν θρησκείαν. Οὐδὲν αἰσθημα μειοενεκτικότητος ἐναντι τοῦ κράτους καὶ τῆς ἀσκουμένης βίας· ἡ ἀπόφασίς του εἶναι ὄχι μόνον νὰ μείνῃ πιστός, ἀλλὰ καὶ νὰ ἐργασθῆ ἱεραποστολικῶς εἰς ὀλόκληρον τὴν Ἰαπωνίαν. β) Τὴν χαρακτηριστικὴν Ἰαπωνικὴν λεπτότητα καὶ τὸν σεβασμὸν ἐναντι τῶν κρατικῶν ἀποφάσεων· διὰ νὰ διευκολύνῃ τοὺς ἀνακριτὰς του, εἶπεν ὅτι ἡ θρησκεία τοῦ Ἰησοῦ, εἰς τὴν ὁποίαν αὐτὸς πιστεύει, ἀσφαλῶς εἶναι κάτι ἄλλο ἀπὸ ἐκεῖνο, τὸ ὁποῖον οἱ παλαιοὶ νομοθετοὶ εἶχον ἀπαγορεύσει. Δεικνύει γ) ὅτι εἰς τὴν δυναμικὴν τάξιν τῶν σαμουραϊ, τὴν ἐνδιαφερομένην διὰ τὸ μέλλον τῆς Ἰαπωνίας, ἰδιαιτέραν ἐντύπωσιν ἔκαμε τὸ γεγονός, ὅτι ἡ θρησκεία τοῦ Ἰησοῦ ἐβοήθησε τὰς χώρας τῆς Εὐρώπης καὶ τῆς Ἀμερικῆς εἰς τὴν πολιτιστικὴν των πορείαν⁴⁹.

49. Ὁ Cary, History (1903) σ. 399-400, ὁ ὁποῖος, ὑπενθυμίζομεν ἐστηρίχθη εἰς Ἰαπωνικὰς πηγὰς ἐνδεχομένως τῶν ἰδίων τῶν πρωταγωνιστῶν, διηγεῖται τὴν ἀνάκρισιν ὡς ἀκολούθως:

«— Διὰ ποῖον λόγον ἤλθες εἰς αὐτὴν τὴν πόλιν;

— Ἦλθα, ἀπήντησεν ὁ Τσουντα, διὰ νὰ σπουδάσω τὴν ρωσικὴν γλῶσσαν.

— Ὑπ' αὐτὸ τὸ πρόσχημα σπουδάζεις συγχρόνως τὸν Χριστιανισμόν; διατί;

— Εἰς τὰς ἡμέρας μας, κατὰ τὰς ὁποίας ἡ Ἰαπωνία ἔχει σχέσεις μετ' ἄλλα ἔθνη, εἶναι φυσικόν νὰ ἐρωτώμεθα ὑπὸ τῶν ξένων, διατί ἡ θρησκεία των ἔχει ἀπαγορευθῆ. Μοῦ ἐφάνη, ὅτι ἡ ἀδυναμία νὰ δώσω μίαν ἐξήγησιν θ' ἀπετέλει ἐντροπὴν δι' ἐμέ καὶ διὰ τὴν χώραν μου. Κατόπιν τούτου ἐσκέφθην ὅτι εἶναι ἀπαραίτητον νὰ ἐξετάσω τὰς διδασκαλίας των. Ἦρχισα τὴν μελέτην καὶ συντόμως ἀνεκάλυψα, ὅτι δὲν ὑπῆρχε τίποτε, τὸ ὁποῖον νὰ δικαιολογῆ τὴν ἀντίδρασιν. Ἡ θρησκεία, εἰς τὴν ὁποίαν ἀνεφέρετο ἡ ἀπαγόρευσις αὕτη, πρέπει νὰ εἶναι κάτι τὸ ἐντελῶς διαφορετικόν ἀπὸ τὴν θρησκείαν τοῦ Ἰησοῦ, ἡ ὑπέροχη διδασκαλία τῆς ὁποίας ἔφερε τὰς χώρας τῆς Εὐρώπης καὶ τῆς Ἀμερικῆς εἰς τὸ σημερινὸν ἐπίπεδον τοῦ πολιτισμοῦ. Πεισιμένους περὶ τῆς ἀληθείας τῆς ἀπεφάσισα νὰ τὴν μελετήσω πληρέστερον.

— Αὐτὴ ἡ θρησκεία τοῦ Ἰησοῦ, ὅπως τὴν ὀνομάζεις, εἶναι ἀκριβῶς ἡ ἴδια μετ' ὸν Χριστιανισμόν, τὸν ὁποῖον ἀπαγορεύου ἀυστηρῶς τὰ διατάγματα εἰς ὀλόκληρον τὴν χώραν;

44. Ἐνθ' ἄν., σ. 398.

45. Mc Coy, Greek Catholic (1938), σ. 165.

46. Piovesana, Mission russe (1960), σ. 423. Glazik, Heidenmission (1954), σ. 186.

47. Cary, History (1903), σ. 398-399.

48. Ἰδὲ σημ. 5 καὶ 38.

Ἡ ἀνάκρισις δὲν διήρκεσε πολὺ· ὁ σκοπὸς τῆς ἤτο προδιαγεγραμμένος: οἱ δύο κήρυκες κατεδικάσθησαν. Ἐπειδὴ ἀνήκον εἰς τὴν προνομιούχον τάξιν τῶν σαμουραϊ ὠδηγήθησαν εἰς τὰς στρατιωτικὰς φυλακὰς ἐν ἀναμονῇ ὀριστικωτέρας δίκης. Ὁ Τσουντα εἶχε κρυμμένα εἰς τὸ στήθος του τμήματα τῆς Ἀγίας Γραφῆς, ἀλλ' ἀνέβαλλε νὰ τὰ χρησιμοποιήσῃ ἐκ φόβου μήπως κατασχεθοῦν. Ἀργότερον ἐπετράπη νὰ τοὺς φέρουν ὀλίγα βιβλία καὶ τότε ὁ δέσμιος σαμουραϊ εὗρε τὴν εὐκαι-

— Ἀσφαλῶς γνωρίζω τί ἀναφέρουν αὐτὰ τὰ διατάγματα· ἐπὶ πλέον ἀπὸ παιδικῆς ἡλικίας ἔχω γνωρίσει τὸν σιντοϊσμόν, τὸν κομφουκιανισμόν, καθὼς ἐπίσης καὶ τὸν βουδδισμόν, ὁ ὁποῖος ὑπῆρξεν ἡ θρησκεία τῆς οἰκογενείας μου. Ἀφ' ὅτου ὅμως διὰ πρώτην φοράν εὗρον τὴν ὁδὸν τῆς σωτηρίας καὶ τῆς δικαιοσύνης εἰς τὴν θρησκείαν τοῦ Ἰησοῦ, ἐπεθύμησα νὰ διδάξω ὅσον τὸ δυνατόν περισσότερα περὶ αὐτῆς.

— Ἐφ' ὅσον εἶσαι φοιτητῆς ὑπάρχουν ἐνδεχομένως μερικοὶ λόγοι διὰ νὰ κάμῃς ἔρευναν περὶ Χριστιανισμοῦ· ἀλλὰ διατὶ τὸν διδάσκεις καὶ εἰς τοὺς ἄλλους;

— Ὁ Ἰησοῦς εἶπεν ὅτι πρέπει νὰ κάνωμεν καὶ τοὺς ἄλλους συμμετόχους τῶν δωρεῶν, τὰς ὁποίας ἐπιθυμοῦμεν διὰ τὸν ἑαυτὸν μας. Συνεπῶς πόθος μου εἶναι νὰ διδάξω τὴν θρησκείαν αὐτὴν ὄχι μόνον εἰς Χακοντάτε, ἀλλ' εἰς ὅλας τὰς περιοχὰς τῆς Ἰαπωνίας.

— Οἱ ἄνθρωποι τῆς Χακοντάτε εἶναι μικρᾶς μορφώσεως. Μέχρι τοῦδε ἔχουν μείνει ἱκανοποιημένοι ἀπὸ τὸν βουδδισμόν. Νὰ τοὺς διδάξῃ κανεὶς κάτι νέον, καὶ ἂν ἀκόμη εἶναι ἐνδεχομένως καλὸν καθ' ἑαυτό, θὰ τοὺς δημιουργήσῃ μόνον σύγχυσις.

Ὁ Τσουντα ἐφάνη ὅτι ἠρεθίσθη ἀπὸ αὐτὰς τὰς λέξεις καὶ εἶπε:

— Ἡ νοημοσύνη καὶ ἡ ἔλλειψις νοημοσύνης ἐξαρτῶνται κατὰ πολὺ ἀπὸ τὴν βαθμίδα ἐκπαιδεύσεως, εἰς τὴν ὁποίαν φθάνει κανεὶς. Κατὰ συνέπειαν ἐπιθυμῶ ἰδιαίτερος νὰ διδάξω ἐκείνους, οἱ ὁποῖοι εὐρίσκονται ἐν ἀγνοίᾳ.

Ὁ ἀνακριτῆς, ὁ ὁποῖος ἐφαίνετο νὰ ἀναζητῆ κάποιαν βᾶσιν διὰ νὰ διατυπώσῃ τὴν καταδικαστικὴν ἀπόφασιν, ἐτόνισε καὶ πάλιν:

— Ἡ θρησκεία τοῦ Ἰησοῦ εἶναι ἀσφαλῶς ἡ ἴδια μὲ ἐκείνην, ἡ ὁποία ἀπὸ μακροῦ ἀπαγορεύεται.

— Ἀπαγορεύεται, διότι εἶναι κακὴ ἢ διότι εἶναι καλὴ; ἠρώτησεν ὁ Τσουντα, σκεπτόμενος ὅτι, ἐὰν ἡ ἀπάντησις ἦτο ὅτι εἶναι κακὴ, θὰ ἠρώτα ποῖα σημεῖα εἰς αὐτὴν εἶναι τὰ κακά· ἐὰν ὁμολογεῖτο ὅτι ἡ διδασκαλία τῆς εἶναι καλὴ, θὰ ἠρώτα διατὶ τότε διώκεται.

Ὁ ἀνακριτῆς ὅμως ἐζύγισε τὴν ἐρώτησιν καὶ ἀπλῶς εἶπεν:

— Ὁ νόμος εἶναι νόμος καὶ σὺ ὡς παραβάτης τοῦ νόμου θὰ ἔπρεπε νὰ τρέμῃς εἰς τὴν σκέψιν τῆς ἀδικπραγίας σου.

— Δὲν ἔχω τὴν συνείδησιν, ἀπήνησεν ὁ Τσουντα, ὅτι εἶμαι παραβάτης τοῦ νόμου, διότι δὲν ἔκαμα τίποτε ἄλλο παρὰ νὰ μελετῶ μίαν καλὴν θρησκείαν».

ρίαν ν' ἀποσύρῃ ἐκ τοῦ στήθους του τὰ χειρόγραφα ἀποσπάσματα τῆς Ἀγίας Γραφῆς. Τὸν ἀντελήφθησαν ὅμως καὶ τοῦ ἀφήρησαν ὅλα τὰ χαρτιά, τὰ ὁποῖα εἶχε μαζί του. Ἡ περίοδος τῆς φυλακῆς διήλθε μὲ προσευχὴν, ὕμνους, συζητήσεις. Βλέποντες οἱ διοικοῦντες ὅτι αἱ προσπάθειαι τῶν νὰ μεταπίσσουν τοὺς φυλακισμένους παρέμενον ἄκαρποι, ἀπηυθύνθησαν εἰς τὸ Ὑπουργεῖον Δικαιοσύνης διὰ νὰ ζητήσουν ὁδηγίας. Ἡ ἀναφορά τῶν συνέπεσε νὰ φθάσῃ μετὰ τὴν ὑπόθεσιν τῆς Σενταί καὶ τοιουτοτρόπως ἀπεστάλη καὶ εἰς Χακοντάτε παρομοία ἐντολὴ ἀπολύσεως. Ἡ ἀποφυλάκισις ἔγινε τὴν 1ην Μαΐου τοῦ 1872⁵⁰.

Δὲν ἄφησαν ὅμως τοὺς τρεῖς κήρυκας νὰ παραμείνουν εἰς Χακοντάτε. Διὰ τοὺς δύο σαμουραϊ ἐκλήθη εἰδικὸς ἀπεσταλμένος ἐκ Σενταί διὰ νὰ τοὺς παραλάβῃ καὶ τοὺς ὁδηγήσῃ εἰς τὰ χωρία τῶν μὲ τὴν ρητὴν ἐντολήν νὰ διακόψουν παντὸς εἶδους χριστιανικὴν δρᾶσιν. Ὁ Σακάι, ὁ ὁποῖος δὲν ἦτο σαμουραϊ, ἀπεστάλη βορείως τῆς Σενταί ὑπὸ αὐστηρὰν ἐπιτήρησιν ἐνὸς συγγενοῦς του. Καὶ οἱ τρεῖς ἐν τούτοις, παρὰ τὰς ἀπειλὰς συνέχισαν τὴν εὐαγγελιστικὴν δραστηριότητα. Τὸ περιβάλλον ὅμως ἤρχισε νὰ γίνεταί ἐχθρικόν. Οἱ συμπολίται τοῦ Σακάι ἦσαν ἀπρόθυμοι ν' ἀκούσουν διὰ μίαν θρησκείαν, ἡ ὁποία εἶχε προξενήσει εἰς τὸν ἴδιον τόσας ταλαιπωρίας. κατὰ τὴν ἀντίληψίν των, ἡ θρησκεία ἔπρεπε νὰ εἶναι καταφύγιον εἰρήνης καὶ ἀσφαλείας καὶ ὄχι πηγὴ δοκιμασιῶν. Πρὸ τῶν δυσκολιῶν αὐτῶν εἰς τὸ περιβάλλον του ὁ Σακάι ἔστρεψε τὴν προσοχὴν του πρὸς τὰ γειτονικὰ χωρία. Εἰς ἓν ἐξ αὐτῶν κατάρθρωσε νὰ ἐπιηρέασῃ βαθύτατα ἓνα νέον ὄνοματι Σέμπα, ὁ ὁποῖος ἀργότερον ἐβαπτίσθη εἰς Τόκυο⁵¹.

Ὁ χριμὸν τῶν ἀντιδράσεων κατὰ τὴν πρώτην αὐτῆν ἐποχὴν ἦτο βαρὺς, ἀλλ' ἡ Ὁρθοδοξία εἶχε ρίψει γεράς ρίζας εἰς τὴν Ἰαπωνικὴν γῆν. Παρὰ τὰς αὐστηρὰς ἀπαγορεύσεις τοῦ Κράτους ὑπῆρχον κατὰ τὸ τέλος τῆς πρώτης δεκαετίας εἰς Χακοντάτε, Σενταί καὶ Τόκυο σημαντικοὶ πυρῆνες Ὁρθοδόξων. Τὴν 31ην Μαρτίου 1873 ἀνεκλήθη ἡ ἀπαγόρευσις τῆς χριστιανικῆς θρησκείας ἐν Ἰαπωνίᾳ⁵². Μία νέα περίοδος ἤρχιζε διὰ τὴν μετάδοσιν τοῦ Εὐαγγελίου τῆς εἰρήνης εἰς τὴν ἀνήσυχον αὐτὴν περιοχὴν τοῦ Εἰρηνικοῦ.

(Συνεχίζεται) Ἀρχιμ. ΑΝΑΣΤΑΣΙΟΣ ΓΙΑΝΝΟΥΛΑΤΟΣ Δρ. Θ.

50. Cary, History (1903), σ. 401. Ὁ Glazik σημειώνει: Ἰούνιος 1872. Ὁρθότερα ἢ ὑπὸ τοῦ Cary ἀναφερομένη ἡμερομηνία.

51. Cary, History (1903), σ. 401-402.

52. Glazik, Heidenmission (1954), σ. 185. Πρβλ. Latourette, History (1944) σ. 377.

Ε Ν Ο Ψ Ε Ι Τ Η Σ Σ Υ Ν Ο Λ Ο Υ

ΤΟ ΝΟΗΜΑ ΤΟΥ ΜΟΝΑΧΙΣΜΟΥ*

Εἰς Μοναχισμόν διὰ σήμερον.

Ὡς βίωμα ὁ μοναχισμὸς ἀποκτᾷ ἐπικαιρότητα, λόγῳ τοῦ ὅτι διέρχεται κρίσιν. Ἐκτὸς τοῦ ὅτι ζητεῖ νὰ ἐπανεύρη τὰς γνησίας του ἐπιδιώξεις, ὑπάρχει καὶ ἓνας λόγος ἐπιπρόσθετος ἐπανερμηνείας τοῦ κυρίως ἔργου τοῦ μοναχοῦ. Ὡς γνωστόν, τὸ ἔργον τοῦτο εἶναι ἡ περισυλλογή, ἡ ἀνάπτυξις ὄλων τῶν χριστιανικῶν ἀρετῶν καὶ ἡ ἀφιέρωσις εἰς τὴν μετὰ τοῦ Θεοῦ ἐπικοινωνίαν διὰ ἐντόνου προσευχῆς.

Ἄλλ' ὁ μοναχισμὸς, ἐκτὸς τῆς ἡσυχίας, δὲν ἔμεινεν ἀδιάφορος καὶ πρὸς τὰ προβλήματα τοῦ κόσμου. Ἡ ἱστορία μας ἀναφέρει ἄπειρα παραδείγματα. Μοναχοὶ ἄφηναν τὰ ἡσυχαστήριά των, διὰ νὰ πολεμήσουν τοὺς αἵρετικούς. Ὅσάκις ἠπειλεῖτο ἡ ὀρθόδοξος πίστις, οἱ μοναχοὶ ἦσαν πρῶτοι εἰς τὸ πεδῖον τῆς μάχης. Χάρις εἰς τοὺς μοναχοὺς διεσώθη ἡ Ἐκκλησία ἀπὸ τοὺς εἰκονοκλάστιας. Κατὰ τὸν 13ον αἰῶνα, ὅτε ἐπαπειλεῖτο ἡ ἔννοια τῆς θεώσεως τοῦ ἀνθρώπου καὶ τῆς δυνατότητος συμμετοχῆς τούτου εἰς τὰς θείας ἐνεργείας, μοναχοὶ πάλιν τοῦ ἁγίου Ὁρους, οἱ Ἡσυχασταί, μετὰ πρῶτον τὸν ἅγιον Γρηγόριον τὸν Παλαμᾶν καὶ ἀρχὴν «ἡ μέθεξις χωρὶς τῆς κατ' οὐσίαν ταυτότητος»¹ ὑπερήσπισαν τὰς ὀρθὰς θέσεις. Εἶναι ἀδύνατον νὰ ἀπαριθμήσωμεν τὴν πλειάδα τῶν ἀγωνιστῶν μοναχῶν. Φθάνομεν εἰς Διονύσιον τὸν ἐν Ὀλύμπῳ, Γρηγόριον τὸν Σιναίτην, Κοσμάν τὸν Αἰτωλὸν καὶ Νικόδημον τὸν Ἀγιορείτην. Κατὰ τὴν μακραίωνα δουλείαν ὁ κληρὸς, ἀλλὰ ἰδιαιτέρως ὁ Μοναχισμὸς, ἐστάθη ὁ φύλαξ καὶ ἡ κιβωτὸς τῶν παραδόσεων τοῦ Γένους.

Σήμερον προβάλλει τὸ ἐρώτημα: ποίας ὑπηρεσίας καλεῖται νὰ προσφέρῃ ὁ μοναχισμὸς καὶ ἐναντίον ποίων κακῶν νὰ ἀγωνισθῇ; Εἶναι βέβαιοι, ὅτι σήμερον εὐρισκόμεθα ἐνώπιον νέων αἵρέσεων, διαστροφῆς, ὅχι ἀπλῶς ἐνὸς δόγματος, ἀλλὰ βασικῶν ἀληθειῶν τοῦ Χριστιανισμοῦ. Ὁ τεχνολογικὸς πολιτισμὸς κάμνει τὸν ἄνθρωπον αὐτόνομον. Δίδεται μεγαλυτέρα σημασία εἰς τὸ ἔχειν, εἰς τὴν μόρφωσιν, παρὰ εἰς τὸ ζῆν καὶ τὸ εἶναι. Ἡ ἐξάρτησις ἀπὸ τὸ θεῖον διὰ τῆς Λατρείας καὶ τῆς μυστηριακῆς ζωῆς χωλαίνει ἀφάνταστα. Ὁ ἄνθρωπος θέλει νὰ ἐννοήσῃ τὰ πάντα. Θέλει νὰ ἐννοήσῃ καὶ τὸν Θεόν. Ὅ,τι ὑπερβαίνει τὴν ἀντίληψίν του, τὸ ἀπορρίπτει ὡς ἀπαράδεκτον.

Προκειμένου περὶ τῆς μορφῆς τοῦ μοναχισμοῦ, θὰ πρέπη νὰ γίνῃ μία διασάφησις ὡς πρὸς τὰ πλεονεκτήματα τοῦ Κοινοβίου ἢ τῆς ἰδιορρυθμοῦ ζωῆς.

Ἐπὶ τῆς ἀπορίας τοῦ ὅτι εἰς τὴν ἐκλογὴν τῶν μοναχῶν ἔπρεπε νὰ ἀνήκουν κατὰ κάποιον τρόπον εἰς μίαν Μονὴν καὶ νὰ ἐλέγχωνται. Τοῦτο τὸ δίλημμα ἀντιμετωπίζεται εἰς τὸ ἅγιον Ὁρος ἰδιαιτέρως, ὅπου πολλοὶ ἐπὶ τὸ πρόσχημα τοῦ κατὰ μόνον ἰδιορρυθμοῦ βίου, τινὲς ζοῦν ἀνεξέλεγκτοι καὶ δημιουργοῦν προβλήματα. Τοῦτο δὲν σημαίνει, ὅτι ἡ μία μορφή μοναστικῆς ζωῆς ὑπερέχει τῆς ἄλλης. Εἰς ἑκατέραν τούτων ὑπάρχουν πλεονεκτήματα καὶ μειονεκτήματα. Ὅ,τι προέχει ὅμως, εἶναι ἡ πλήρης συνείδησις καὶ ἡ ἀπόλυτος ἐλευθερία ἐκλογῆς ἐκ μέρους τοῦ μοναχοῦ ἐκείνης τῆς μορφῆς μοναστικῆς ζωῆς, ἡ ὁποία προσιδιάζει πρὸς τὸν χαρακτῆρά του.

Ἐτερος λόγος διὰ τὴν ἀνεπάρκειαν ὑποψηφίων μοναχῶν εἶναι καὶ ἡ ποιοτικῶς ἀπαράδεκτος προσέλευσις κάθε εἶδους τύπων εἰς τὸν μοναχισμὸν. Θύματα καὶ ναυᾶγια τῆς ζωῆς, τύποι ἀπογοητευμένοι, ψυχαὶ μαρασμέναι καὶ τραυματισμέναι, ὕστερικοὶ καὶ ψυχικῶς ἀνάπηροι νομίζουν, ὅτι ὁ μοναχισμὸς θὰ εἶναι δι' αὐτοὺς ἡ κιβωτὸς τῆς σωτηρίας. Βεβαίως, ἡ ἐκτὸς τοῦ κόσμου καὶ τῶν προβλημάτων του γαλήνη δὲν ἀποκλείεται νὰ τοὺς προσφέρῃ τὸ κατάλληλον περιβάλλον πρὸς ἀνακούφισίν των. Ἀλλὰ οὗτοι δὲν εἶναι δυνατόν νὰ θεωρηθῶν ὡς στελέχη τοῦ μοναχισμοῦ, ἰκανὰ νὰ ἐκδιπλώσουν τὰς ἀξίας τῆς ἀσκητικῆς ζωῆς καὶ νὰ ἐξυπηρετήσουν συγχρόνως τὸ ἔργον τῆς Ἐκκλησίας. Τὸ χειρότερον εἶναι, ὅτι αἱ ἐπερὶ τὰ πρόσωπα ταῦτα κρίσεις καὶ ἐπικρίσεις ἐμποδίζουν τὴν εἴσοδον εἰς τὸν μοναχισμὸν ἄλλων, ἴσως καταλληλοτέρων. Δημιουργεῖται οὕτω μία ἐσφαλμένη ἐντύπωσις περὶ τοῦ ἀντιπροσωπευτικοῦ τύπου τοῦ μοναχοῦ καὶ περὶ τῆς ἀποστολῆς τῆς Μονῆς.

Ἐπὶ τῆς ἀπορίας τοῦ ὅτι εἰς τὴν ἐκλογὴν τῶν μοναχῶν ἔπρεπε νὰ ἀνήκουν κατὰ κάποιον τρόπον εἰς μίαν Μονὴν καὶ νὰ ἐλέγχωνται. Τοῦτο τὸ δίλημμα ἀντιμετωπίζεται εἰς τὸ ἅγιον Ὁρος ἰδιαιτέρως, ὅπου πολλοὶ ἐπὶ τὸ πρόσχημα τοῦ κατὰ μόνον ἰδιορρυθμοῦ βίου, τινὲς ζοῦν ἀνεξέλεγκτοι καὶ δημιουργοῦν προβλήματα. Τοῦτο δὲν σημαίνει, ὅτι ἡ μία μορφή μοναστικῆς ζωῆς ὑπερέχει τῆς ἄλλης. Εἰς ἑκατέραν τούτων ὑπάρχουν πλεονεκτήματα καὶ μειονεκτήματα. Ὅ,τι προέχει ὅμως, εἶναι ἡ πλήρης συνείδησις καὶ ἡ ἀπόλυτος ἐλευθερία ἐκλογῆς ἐκ μέρους τοῦ μοναχοῦ ἐκείνης τῆς μορφῆς μοναστικῆς ζωῆς, ἡ ὁποία προσιδιάζει πρὸς τὸν χαρακτῆρά του.

Ἐπὶ τῆς ἀπορίας τοῦ ὅτι εἰς τὴν ἐκλογὴν τῶν μοναχῶν ἔπρεπε νὰ ἀνήκουν κατὰ κάποιον τρόπον εἰς μίαν Μονὴν καὶ νὰ ἐλέγχωνται. Τοῦτο τὸ δίλημμα ἀντιμετωπίζεται εἰς τὸ ἅγιον Ὁρος ἰδιαιτέρως, ὅπου πολλοὶ ἐπὶ τὸ πρόσχημα τοῦ κατὰ μόνον ἰδιορρυθμοῦ βίου, τινὲς ζοῦν ἀνεξέλεγκτοι καὶ δημιουργοῦν προβλήματα. Τοῦτο δὲν σημαίνει, ὅτι ἡ μία μορφή μοναστικῆς ζωῆς ὑπερέχει τῆς ἄλλης. Εἰς ἑκατέραν τούτων ὑπάρχουν πλεονεκτήματα καὶ μειονεκτήματα. Ὅ,τι προέχει ὅμως, εἶναι ἡ πλήρης συνείδησις καὶ ἡ ἀπόλυτος ἐλευθερία ἐκλογῆς ἐκ μέρους τοῦ μοναχοῦ ἐκείνης τῆς μορφῆς μοναστικῆς ζωῆς, ἡ ὁποία προσιδιάζει πρὸς τὸν χαρακτῆρά του.

Ἐπὶ τῆς ἀπορίας τοῦ ὅτι εἰς τὴν ἐκλογὴν τῶν μοναχῶν ἔπρεπε νὰ ἀνήκουν κατὰ κάποιον τρόπον εἰς μίαν Μονὴν καὶ νὰ ἐλέγχωνται. Τοῦτο τὸ δίλημμα ἀντιμετωπίζεται εἰς τὸ ἅγιον Ὁρος ἰδιαιτέρως, ὅπου πολλοὶ ἐπὶ τὸ πρόσχημα τοῦ κατὰ μόνον ἰδιορρυθμοῦ βίου, τινὲς ζοῦν ἀνεξέλεγκτοι καὶ δημιουργοῦν προβλήματα. Τοῦτο δὲν σημαίνει, ὅτι ἡ μία μορφή μοναστικῆς ζωῆς ὑπερέχει τῆς ἄλλης. Εἰς ἑκατέραν τούτων ὑπάρχουν πλεονεκτήματα καὶ μειονεκτήματα. Ὅ,τι προέχει ὅμως, εἶναι ἡ πλήρης συνείδησις καὶ ἡ ἀπόλυτος ἐλευθερία ἐκλογῆς ἐκ μέρους τοῦ μοναχοῦ ἐκείνης τῆς μορφῆς μοναστικῆς ζωῆς, ἡ ὁποία προσιδιάζει πρὸς τὸν χαρακτῆρά του.

* Συνέχεια ἐκ τῆς σελ. 73 τοῦ ὑπ' ἀριθ. 3-4 τεύχους.
1. P. G. 150, 936.

ΕΘΝΟΜΑΡΤΥΡΕΣ ΑΡΧΙΕΡΕΙΣ ΤΩΝ ΚΑΘ' ΗΜΑΣ ΧΡΟΝΩΝ*

Μετά την κατά την 12ην Ὀκτωβρίου τοῦ 1918 παραίτησιν τοῦ Πατριάρχου Κων/πόλεως Γερμανοῦ τοῦ Ε' (1913-1918), τοῦ ἀπὸ Χαλκηδόνος, διὰ τὴν διοίκησιν πολλῶν χηρευουσῶν Μητροπόλεων ἐδημιουργήθη σοβαρώτατον πρόβλημα.

Ἐπειδὴ δηλ. κατὰ τοὺς «Ἐθνικοὺς Κανονισμοὺς», χηρεύοντος τοῦ Πατριαρχικοῦ Ἱεροσολύμων, δὲν ἐπετρέπετο πλήρως τοιούτων διὰ χειροτονίας ἢ καταστάσεως Ἀρχιερέων καὶ ἐπειδὴ ἢ πλήρως τούτου, κατὰ τὴν ὑπ' ὄψιν περίοδον, δι' ἑτέρου Πατριάρχου δὲν ἐφαίνετο ἐπικειμένη, διὰ τοῦτο ἡ Ἱερά Σύνοδος τοῦ Πατριαρχείου, πρὸς ἐξοικονόμησιν τῶν πραγμάτων, ἀπέστειλεν εἰς τὰς οὕτως χηρευούσας ἐκκλησιαστικὰς περιφερείας Τοποτηρητὰς ἢ ἄλλως πῶς λεγομένους Πατριαρχικούς Ἐξάρχους· ἐπειδὴ δὲ καὶ ἡ Ἐπισκοπὴ Μοσχονησίων, τῆς Μητροπόλεως Σμύρνης ὑποκειμένη, ἐστρεφεῖτο οἰκείου Ἀρχιερέως, ἄτε τοῦ ἄχρι τοῦδε ὡς τοιοῦτου Φωτίου Μαρινάκη, τοῦ ἀπὸ Καμπανίας, παρεπιδημοῦντος ἐπὶ πολὺ ἐν Ἀγίῳ Ὄρει, ἐν ᾧ καὶ τελικῶς ἐξεμέτρησε τὸ ζῆν, διὰ τοῦτο τὸ Πατρι-

αρχεῖον ἀπέστειλεν εἰς αὐτὴν ὡς Ἐξάρχον τοῦ τὸν ὑφ' ἱστορήσιν Ἐπίσκοπον Ἀμβρόσιον, ἐργασθέντα ἐν τῇ ἀποστολῇ ταύτῃ ἐν ἐπιτυχίᾳ πολλῇ καὶ ἐπυλώσαντα τὰ πλείστας ὄσας ἀνάγκας τοῦ, κατὰ τὸ 1919, ἐπανακάμψαντος εἰς Μοσχονήσια πληθυσμοῦ αὐτῶν.

Κατὰ τὸ ἔτος 1922 (24 Ἰανουαρίου), ἀναλαβόντος καὶ ἔργῳ τὴν διεύθυνσιν τοῦ Πατριαρχικοῦ τῆς Κων/πόλεως Ἱεροσολύμων τοῦ Μελετίου Δ' Μεταξάκη, ἡ Ἱερά Σύνοδος τῶν Πατριαρχείων (1921-1923), τῇ εἰσηγήσει τούτου προέβη εἰς τὴν πλήρως τῶν κενῶν Μητροπόλεων.

Ἐν τῷ μεταξύ, ἡ Ἐπισκοπὴ Μοσχονησίων, ἢ ὡς Πατριαρχικὸς Ἐξάρχος διεύθυνεν ὁ Ἀμβρόσιος, ἀποσπασθεῖσα τῆς Μητροπόλεως Σμύρνης, ἀνυψώθη εἰς τὴν τιμὴν αὐτοτελοῦς καὶ αὐτοδιοικητοῦ τοιαύτης, ἐπὶ τὸν θρόνον τῆς ὁποίας κατ' Ἰανουάριον τοῦ ἰδίου ἔτους ἀνῆλθεν ὁ Ἀμβρόσιος, ἀναδειχθεὶς οὕτως ὡς πρῶτος αὐτῆς Μητροπολίτης, μετὰ τὴν προαγωγὴν τῆς εἰς Μητρόπολιν.

Ἄτυχῶς ὁμως δὲν ἠδύτησεν ἵνα ἀπολαύσῃ τῶν προνομίων καὶ εὐεργετημάτων, δημιουργῶν τῶν

* Συνέχεια ἐκ τῆς σελ. 183 τοῦ ὑπ' ἀριθ. 7-8 τεύχους.

Ἡ ἐκλογή τῶν ὑποψηφίων καὶ δοκίμων ἀποτελεῖ ἔργον δύσκολον. Ἀπὸ τὴν ἐπιτυχίαν εἰς τὴν ἐκλογὴν τῶν δοκίμων ἐξαρτῶνται πολλά. Οὗτοι δὲν πρέπει νὰ εἶναι οὔτε ὑπερήλικες οὔτε ἀνήλικοι. Οἱ ὑπερήλικες δὲν δύνανται νὰ προσφέρουν καὶ πολλά. Οἱ ἀνήλικοι κινδυνεύουν νὰ δώσουν εὐκόλως καὶ ἀπερискέπτως εἰς στιγμὰς ἐνθουσιασμοῦ φρικτὰς ὑποσχέσεις, ὅπως ἡ ἀγαμία, καὶ κατόπιν νὰ τὸ πληρώσουν ἀκριβὰ. Πολλοὶ Πατριαρχικαὶ Ἐξάρχια εἶχον ἀποσταλεῖ εἰς τὸ Ἅγιον Ὄρος κατ' ἐπανάληψιν πρὸς θεραπείαν τοῦ κακοῦ τούτου, ὥστε ὑπὸ τὸ πρόσχημα τῶν «ὑποτακτικῶν» νὰ μὴ κρύπτονται πρόσωπα ἀνώριμα ἢ ἀμφιβόλου ποιότητος. Ὁ μοναχὸς ἀπὸ τὰ πρῶτά του βήματα, εἰς τὸν βόμβυκα τοῦ κελλίου του, ὡς ἄλλος μεταξοσκώληξ, πρέπει νὰ ἀποβάλῃ τὸ σαρκικὸν περίβλημα τῶν παθῶν. Οὕτω θ' ἀποκτήσῃ πτερά, διὰ νὰ πετάξῃ εἰς ἄλλους κόσμους ἀπείρως ἀνωτέρους.

* * *

Ἐρωτοῦν πολλοὶ ἀφελέστατα, λόγῳ τῆς παροδικῆς κρίσεως καὶ ἀνεπαρκοῦς ἐπανδρώσεως τῶν Μονῶν μας: Ἐσβυσε λοιπὸν ὁ μοναχισμὸς; Ποῖον ἄλλωστε νόημα ἔχει εἰς τὸν αἰῶνα τῆς μηχανῆς, τοῦ διαστήματος, τῆς ταχύτητος καὶ τῆς λογιστικῆς; Ἀκριβῶς διότι ὁ αἰὼν μας κινδυνεύει ν'

ἀπορροφηθῇ ἀπὸ μόνον αὐτά, ἐπιβάλλεται νὰ προσέλθῃ ἐπίκουρος ὁ μοναχισμὸς, διὰ νὰ ὑπενθυμίσῃ εἰς τὸν ἄνθρωπον ὅσα εἰς τὴν δίνην καὶ τὸν πυρετὸν τοῦ λησμονεῖ. Τὴν ἐσωτερικὴν γαλήνην, τὴν ἡρεμίαν, τὸ φθαρτὸν τοῦ σκηνώματος καὶ τὴν ἀνάγκην τοῦ Αἰωνίου. Κάθε μοναχὸς πρέπει νὰ ἐπανερμηνεύσῃ τὸ ἀπαραίτητον τῆς κλήσεώς του ὑπὸ τὸ φῶς τῶν νέων ἀναγκῶν τῆς ἐποχῆς μας καὶ νὰ ἀναδειχθῇ φάρος εἰς τοὺς παραπαίοντα. Ὑπάρχουν ψυχὰι τραυματισμέναι. Βωβὰ δράματα. Ἀναστεναγμοὶ μυστικοί.

Ὁ μοναχισμὸς ἀποτελεῖ μίαν συνεχῆ ὑπόμνησιν πρὸς τὸν παραπαίοντα ἄνθρωπον. Ἐχει ἀποστολὴν ὁμοίαν ἐκείνης τοῦ Προφήτου. Νὰ ἐγείρῃ τὴν φωνὴν του με θάρρος, ἀλλὰ καὶ με ἀγάπην, ἵνα δείξῃ τὸν ἀληθῆ δρόμον. Ἄχαρι τὸ ἔργον του, ἀλλὰ καὶ ἐπιβεβλημένον. Μόνον ὅταν ἡ Ἐκκλησία μαρτυρήσῃ τελείως καὶ σιγήσῃ, τότε καὶ ὁ μοναχισμὸς θὰ διαλυθῇ. Ἐφ' ὅσον ὁμως ὑπάρχει Ἐκκλησία, θὰ συνυπάρχῃ καὶ ὁ μοναχισμὸς εἰς τὸν κόσμον καὶ διὰ τὸν κόσμον. Με τοιοῦτον πνεῦμα θὰ μελετήσῃ ἢ μέλλουσα Πανορθόδοξος Σύνοδος τὸ ἀκανθῶδες τοῦτο θέμα, ἵνα ἐμφυσήσῃ πνοὴν καὶ ἐνίσχυσιν ἀνορθωτικὴν εἰς τὴν μεγάλην αὐτὴν δύναμιν τῆς στρατευομένης ἐπὶ γῆς Ἐκκλησίας.

† Ὁ Καλαβρίας ΑΙΜΙΛΙΑΝΟΣ

ὁποίων ὑπῆρξεν οὗτος, τῆς τοιαύτης τοποθετήσεώς της εἰς τὸ Συνταγματικὸν τῶν Μητροπόλεων τῆς κατ' ἀνατολὰς Ὁρθοδόξου Ἐκκλησίας, λόγῳ τῶν μετ' ὀλίγους μῆνας τραγικῶν γεγονότων τῆς περιόδου ἐκείνης, λόγῳ τῆς Μικρασιατικῆς καταστροφῆς.

Κατ' Αὐγουστον δηλ. τοῦ ἰδίου ἔτους, κατόπιν ταύτης ὁ πληθυσμὸς τῶν Μοσχονησίων ἀνερχόμενος τότε εἰς 6.000 περίπου ψυχάς, συλληφθεὶς ὑπὸ τῶν Τούρκων ὠδηγήθη παρ' αὐτῶν εἰς τὴν ἀπέναντι τούτων Μικρασιατικὴν ἀκτὴν καὶ ἐκεῖθεν εἰς τὸ ἐσωτερικὸν αὐτῆς, ὅπου καθ' ὁδὸν πρὸς τὸ Ἄδραμύτιον, τὴν 15ην Σεπτεμβρίου, ἐσφάγη ὁμαδικῶς, μεταξὺ τῶν ὁποίων καὶ ἐννέα ἱερεῖς· τραγικώτερος ὅμως ὑπῆρξεν ὁ θάνατος τοῦ Ἀμβροσίου, ὅστις κατετεμαχίσθη κατὰ τὸν πλέον ἀπαίσιον τρόπον, θάνατον ὃν ὑπέστη καὶ ὁ καθηγητὴς τῆς Ἐκκλησιαστικῆς Ἱστορίας τῆς ἐν Χάλκῃ Θεολογικῆς Σχολῆς Ἀρχιμ. Ἰωάννης Εὐστρατίου, ὅστις, ἅτε καταγόμενος ἐκ Μοσχονησίων, εἶχε μεταβῆ εἰς τὴν ἰδιαιτέραν αὐτοῦ πατρίδα, ἵνα παραθερίσῃ.

Τοιαύτην τραγικὴν ἐξοδὸν ἐκ τοῦ κόσμου τούτου εἶχεν ὁ Ἀμβρόσιος· πλὴν ὅμως ἡ θυσία αὐτοῦ ἐπιμαρτυρεῖ τὸ γεγονός, ὅτι ἡ κατ' ἀνατολὰς Ὁρθόδοξος Ἐκκλησία πάντοτε συμπορευομένη μετ' τὴν τύχην καὶ τὰς ἀνελίξεις τοῦ ἔθνους ἡμῶν, προσθέτει εἰς τὴν ἀτέρμονα σειρὰν τῶν Ἐθνομαρτύρων κληρικῶν καὶ ἄλλους τοιοῦτους, οἵτινες γενόμενοι πιστοὶ ἄχρι θανάτου ἀπολαμβάνουν παρὰ τοῦ Κυρίου τὸν στέφανον τῆς ζωῆς, ὡς ὁ Ἀμβρόσιος, τοῦ ὁποίου, καθὼς καὶ τοῦ ἑτέρου Ἐθνομάρτυρος Κυδωνίων Γρηγορίου Ὁρολογᾶ, κατὰ τὸ ἔτος 1932 ἐν Μιτυλήνῃ, ἐπὶ Ἀρχιερατείας Ἰακώβου Νικολάου, τοῦ ἀπὸ Δυρραχίου (1925-1958), ἐστήθη ἐν τῇ ὁμώνυμῳ πόλει προτομή, ἐπὶ διακονίᾳ τοῦ ὑπερόχου αὐτοῦ μαρτυρίου¹.

ΣΤ'.

ΓΡΗΓΟΡΙΟΣ ΩΡΟΛΟΓΑΣ

Μητροπολίτης Κυδωνίων

(1908-1922)

Ὁ κατὰ κόσμον Ἀναστάσιος Ἀντωνιάδης ἢ Σαατσόγλου, καὶ κατὰ μεταγλώττισιν παρὰ τοῦ ἰδίου Ὁρολογᾶς, ἐγεννήθη ἐν Μαγνησίᾳ τῆς Μ. Ἀσίας κατὰ τὸ ἔτος 1864, ἐν ἣ διήκουσε τὰ πρῶτα αὐτοῦ γράμματα· κατὰ τὸ ἔτος 1882 ὑπὸ τὴν ἐγγύησιν τοῦ Μητροπολίτου Ἐφέσου Ἀγαθαγγέλου (1872-1893) εἰσηλθεν εἰς τὴν κατὰ Χάλκην Θεολογικὴν Σχολήν, παραμείνας ἐν αὐτῇ ἐπὶ μίαν ἐπταετίαν, ἥτοι μέχρι τοῦ 1889, ἀριστεύων καθ' ὅλα τὰ ἔτη τῆς ἐν αὐτῇ φοιτήσεώς του, ὅτε καὶ ἀπελύθη ταύτης, ὑποβαλὼν ἐναίσιμον διατριβὴν ὑπὸ τὸν τίτλον «Ὅτι οὐδόλωσ

διαφονοῦσιν οἱ Ἱεροὶ Εὐαγγελισταὶ περὶ τοῦ τελευταίου Πάσχα τοῦ Κυρίου»· σημειωτέον δ' ὅτι ὡς συμφοιτητὰς του εἶχε τοὺς Κύριλλον Μουμτζῆν, Μητροπολίτην μετὰ ταῦτα Μιτυλήνης καὶ Φιλαδελφείας, Προκόπιον Λαζαρίδην, Ἐπίσκοπον Ἀμφιπόλεως καὶ ἀλληλοδιαδόχως Μητροπολίτην Δυρραχίου καὶ Ἰκονίου, ἀποθανόντα ἐκ πολλῶν κακοχητῶν εἰς Ζιντζή-Ντερέ κατὰ τὸ ἔτος 1923, ὡς ἐν τοῖς πρόσθεν ἐτονίσθη, καὶ Φώτιον Καλλιδίην, εἴτα Μητροπολίτην Κορυτσᾶς, ἐθνομάρτυρα καὶ τοῦτον κατὰ τὸ τελευταῖον ἔτος τῶν σπουδῶν του χειροτονηθεὶς εἰς διάκονον μετωνομάσθη Γρηγόριος.

Ἀποφοιτήσας ἐκ τῆς Σχολῆς ταύτης, ὑπῆρξεν ὑπὸ τὴν ιδιότητα τοῦ διακόνου, πρεσβυτέρου, πρωτοσυγκέλλου καὶ ἱεροκήρυκος εἰς Θεσσαλονίκην, Δράμαν καὶ Σέρρας, προσελκύσας διὰ τὴν εὐγένειαν τῆς ψυχῆς, τὸ ἄσπογον τοῦ χαρακτῆρος, τὴν χριστιανικὴν ἐν γένει ζωὴν του τὴν ἐκτίμησιν τῶν γνωρισάντων τοῦτον μαρτυρεῖται δ' ὅτι ἀνήκει εἰς τὴν κατηγορίαν τῶν πρώτων ἱεροκηρύκων, οἵτινες εἰσηγάγον εἰς τὸ κήρυγμα τὴν δημοτικὴν γλῶσσαν.

Ἀλλὰ καὶ εἰς τὸν ἐθνικὸν τομέα, κατὰ τὴν περίοδον ταύτην, δὲν ὑστέρησεν, ἐργασθεὶς μετ' ἐπιτυχίας πρὸς προάσπισιν τῶν ἐθνικῶν δικαίων· ἐν Δράμῃ εὕρισκόμενος συνειργάσθη μετὰ τοῦ Μητροπολίτου ταύτης Χρυσοστόμου Καλαφάτη, τοῦ μετὰ ταῦτα Σμύρνης, μεθ' οὗ ἐπέπρωτο μεταγενεστέρως, ἵνα ὑποστοῦν ἀμφοτέροι μαρτυρικὸν θάνατον τῷ αὐτῷ ἔτει.

Ἡ ὅλη τούτου ἀνωτερότης εἰς ἀπάσας τὰς ἐκφάνσεις τῆς τε Ἐκκλησιαστικῆς καὶ Ἐθνικῆς ζωῆς, ὠδήγησε τὴν Μ. τοῦ Χριστοῦ Ἐκκλησίαν εἰς τὴν ἀπόφασιν, ὅπως κατὰ τὴν Συνοδικὴν Αὐτῆς συνεδρίαν τῆς 12ης Ὀκτωβρίου 1902, εἰς ἡλικίαν δηλ. 38 ἐτῶν, ἐκλέξῃ τοῦτον Μητροπολίτην μᾶς καιριωτάτης ἀπὸ Ἐθνικῆς ἐπόψεως ἐπαρχίας, τὴν τῆς Στραωνίτης καὶ Τιβεριουπόλεως.

Ἐν τῇ ἐπαρχίᾳ ταύτῃ τὰ φυλετικὰ ρεύματα εὕρισκοντο εἰς ἔντασιν· καὶ ὁ Γρηγόριος ἠγωνίσθη οὐ μόνον ἐναντίον τῶν Τούρκων, ἀλλ' ἰδιαιτέρως κατὰ τοῦ Βουλγαρικοῦ κοιμιτάτου, οἱ ἐκπρόσωποι τοῦ ὁποίου βλέποντες, ὅτι οὗτος ἀντιστρατεύεται ἔρρωμένως καὶ ἐπιτυχῶς εἰς τὰ σχέδια αὐτοῦ πρὸς ἐκβουλαρισμὸν ὀλοκλήρου τῆς Μακεδονίας, ἀπεφάσισαν νὰ τὸν δολοφονήσουν δι' ἐνέδρας· τούτου ἕνεκεν, ὅτε ὁ Γρηγόριος μετὰ τῆς συνοδείας αὐτοῦ ἐπέστρεφεν ἐκ περιουσίας, καθ' ἣν εἶχεν ἐπισκεφθῆ τὸ χωρίον Γκάμπροβον, τοὺς Σλαυοφώνους κατοίκους τοῦ ὁποίου ἐπανεφέρεν ἀπὸ τῆς σχισματικῆς Βουλγαρικῆς Ἐπαρχίας εἰς τὸ Οἰκουμενικὸν Πατριαρχεῖον, ὑπέστη δολοφονικὴν ἀπόπειραν ἐκ μέρους 75 κοιμιτατζήδων· καὶ οὗτος μὲν ἐσώθη ὡς ἐκ θαύματος, ἐτραυματίσθησαν ὅμως βαρῶς τέσσαρα ἐκ τῆς συνοδείας αὐτοῦ μέλη.

Ἐν τοσοῦτῳ ὅμως ὁ Γρηγόριος ἐξηκολούθει ἐργαζόμενος ἐθνικῶς· διὰ τοῦτο τὸ Πατριαρχεῖον πιεζόμενον ὑπὸ τῆς Τουρκικῆς Κυβερνήσεως, κατὰ

1. «Θρησκευτικὴ καὶ Ἠθικὴ Ἐγκυκλοπαίδεια», τ. Β'. σ. 284-286.

ΤΟ ΠΝΕΥΜΑΤΙΚΟΝ ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΟΝ ΤΩΝ ΔΥΟ ΛΟΓΩΝ ΤΟΥ ΙΩΑΝΝΟΥ ΧΡΥΣΟΣΤΟΜΟΥ ΕΙΣ ΤΟ ΓΕΝΕΘΛΙΟΝ ΤΟΥ ΣΩΤΗΡΟΣ*

Τοιαύτη ὑπῆρξεν ἡ ἀποδεικτικὴ ἐπιχειρηματολογία τοῦ Ἰωάννου Χρυσοστόμου ὑπὲρ τῆς γνώμης, ὅτι τὸ γενέθλιον τοῦ Σωτῆρος καλῶς ἐορτάζεται περὶ τὸ τέλος τοῦ μηνὸς Ἀπελλαίου, ἢ τοῦ Δεκεμβρίου, περὶ οὗ, ὡς εἴπομεν, ὄχι εὐάριθμος τοῦ λαοῦ ὄμιλος εἰσέτι ἐνεδοίαζε. Ἀλλ' ὅμως, ὁ λόγος αὐτοῦ δὲν σταματᾷ ἐδῶ. Ὁ ἴδιος, ῥήτωρ ἐξωκλειωμένος νὰ ἀναπνῆ τὴν αὔραν ἢ τὸ ἄρωμα, ὅπως θέλετε, τῆς ὑψηλῆς πνευματικῆς διδασκαλίας, αἰσθάνεται τὴν ἀνάγκην νὰ κατακλείσῃ τὴν ὀμιλίαν αὐτοῦ μὲ θέμα συναρπάζον τὴν ψυχὴν τοῦ ἐκκλησιάσματος. Τοιοῦτον δὲ ἦτο ἡ τότε ἀκμάζουσα εἰσέτι πνευματικὴ μεταξὺ τοῦ παλαιοῦ καὶ τοῦ νέου κόσμου ἔρις, ἢ μεταξὺ τοῦ ἐθνικοῦ, τοῦ εἰδωλολατρικοῦ καὶ τοῦ χριστιανικοῦ κόσμου πνευματικῆς διαμάχης. Λέγει, λοιπόν, ὁ διδάσκαλος. «Ἄλλὰ τὰ περὶ μὲν τῆς ἡμέρας δῆλα ἐποιήσαμεν». «Ὅτι δηλ. τὸ γενέθλιον τοῦ Σωτῆρος πίπτει περὶ τὸ τέλος τοῦ μηνὸς Δεκεμβρίου, τὸ κατεστήσαμεν δῆλον. «Ἐν δὲ λοιπὸν εἰπὼν, καταπαύσω τὸν λόγον». Ἀφοῦ δὲ εἴπω ἀκόμη ἐν θέμα, θὰ τερματίσω τὴν ὀμιλίαν μου. Καὶ συνεχίζει. «Ἐπειδὴ γὰρ πολλοὶ τῶν ἐλλήνων, ἀκούοντες ὅτι Θεὸς ἐτέχθη ἐν σαρκί, καταγελώσι καὶ πολλοὺς τῶν ἀφελεστέρων θορυβοῦσι καὶ ταραττοῦσιν, ἀναγκαῖον καὶ πρὸς ἐκείνους καὶ πρὸς τοὺς ταραττομένους εἰπεῖν, ὥστε μὴ θορυβεῖσθαι ποτε ὑπὸ ἀφρόνων ἀνθρώπων ἀναπειθομένους, μήτε παραττεσθαι ἐκ τοῦ τῶν ἀπίστων γέλωτος». Ἐπειδὴ πολλοὶ εἰδωλολάτραι, ἀκούοντες, ὅτι ὁ Θεὸς ἐγεννήθη μὲ ἀνθρώπινον σῶμα, περιγελοῦν καὶ πολλοὺς τῶν ἀπλοϊκῶν ἀνθρώπων ταρασσούν, νομίζω ἀναγκαῖον, νὰ εἴπω λόγους τινὰς καὶ πρὸς ἐκείνους ποὺ καταγελοῦν καὶ

πρὸς τοὺς ταραττομένους, ὥστε νὰ μὴ ἐνοχλῶνται ὑπὸ τῶν ἀφρόνων, μηδὲ νὰ ταρασσῶνται ἐκ τοῦ γέλωτος τῶν ἀπίστων. «Καὶ γὰρ τὰ παιδία τὰ μικρὰ πολλάκις γελοῖ, σπουδαιολογουμένων ἡμῶν καὶ περὶ τῶν ἀναγκαῖων ἀσχολουμένων, ἀλλ' οὐ τῆς τῶν γελωμένων πραγμάτων εὐτελείας, ἀλλὰ τῆς τῶν γελώντων ἀνοίας τεκμήριον ὁ γέλωτος ἐστίν». Ὁ γέλωτος ὅμως δὲν εἶναι ἀπόδειξις, ὅτι εἶναι γελοῖα τὰ ζητήματα, ποὺ περιγελοῦ κανεῖς, ἀλλ' ὅτι εἶναι ἄφρων ἐκεῖνος, ποὺ τὰ περιγελοῦ. «Καὶ τὰ ἡμέτερα, παρ' ἐκείνους γελώμενα, ἐπὶ τῆς οἰκειᾶς σεμνότητος μένει, οὐδὲν ἀπὸ τοῦ γέλωτος ἐκείνων εἰς τὴν ἑαυτῶν παραβλαπτόμενα δόξαν, καὶ τὰ αὐτῶν πανταχόθεν περιστελλόμενα τὴν οἰκειᾶν ἀσχημοσύνην ἐνδείκνυται». Διότι καὶ τὰ ἰδικὰ μας, τὰ ὅποια ἐκεῖνοι λοιδοροῦν, ἐξακολουθοῦν νὰ μένουν σεβαστὰ καὶ δὲν μειώνει διόλου τὴν δόξαν αὐτῶν, τὸ ὅτι λοιδοροῦνται ὑπ' ἐκείνων. Τὰ ἰδικὰ των, ἀντιθέτως, δείχνουν τὴν ἰδικὴν των κατωτερότητα, τὴν οἰκειᾶν αὐτῶν ἀσχημοσύνην. «Πῶς γὰρ οὐκ ἐσχάτης παραπληξίας, αὐτοὺς μὲν εὐολίσθους ὑπάρχοντας εἰς λίθους καὶ ξύλα καὶ εὐτελεῖ ξόανα τοὺς ἑαυτῶν εἰσάγοντας θεοὺς καὶ καθάπερ ἐν δεσμωτηρίῳ τινὶ ἀποκλείοντας, μηδὲν αἰσχρὸν ἠγεῖσθαι, μήτε ποιεῖν, μήτε λέγειν». Διότι, πῶς δὲν εἶναι μαρτύριον ἐσχάτης παραφροσύνης, ὅτι ἐκεῖνοι εἰκονίζουσι τοὺς θεοὺς των μὲ πέτρας καὶ μὲ ξύλα καὶ μὲ εὐτελεῖ ξόανα. Καὶ τοὺς κλείνουσι ἐκεῖ μέσα ὡσάν σὲ δεσμωτήριον καὶ εἰς ἡμᾶς καταλογίζουσι τὸ γεγονός, ὅτι «ναὸν ἑαυτῶν κατασκευάσας Θεὸν ζῶντα ἐκ πνεύματος ἁγίου, δι' αὐτοῦ τὴν οἰκουμένην ὠφέλησε; καὶ ποῖον τὸ ἔγκλημα τοῦτο; Εἰ γὰρ αἰσχρὸν, ἐν ἀνθρωπίνῳ σώματι Θεὸν οἰκῆσαι, πολλῶ μᾶλλον ἐν λίθῳ καὶ ξύλῳ καὶ τοσοῦτον, ὅσον λίθος καὶ ξύλον ἀτιμότερον ἀνθρώπου». Ἐκτὸς

* Συνέχεια ἐκ τῆς σ. 189 τοῦ ὑπ' ἀριθ. 7-8 τεύχους.

τὴν Συνοδικὴν συνεδρίαν τῆς 22ας Ἰουλίου 1908 μετέθεσε τοῦτον εἰς τὴν νεοἰδρυθεῖσαν Μητρόπολιν Κυθωνίων τῆς Μ. Ἀσίας, ὁ λαὸς τῆς ὁποίας ὑπεδέχθη τοῦτον λίαν ἐνθουσιωδῶς κατὰ τὴν τελετὴν τῆς ἐνθρονισεῶς του, λαβοῦσαν χώραν τὴν 8ην Σεπτεμβρίου τοῦ ἰδίου ἔτους.

Ἀναλαβὼν τὴν διαποίμανσιν ταύτης, ἀρχικῶς μὲν ἀπέβλεψεν εἰς τὴν διοργάνωσιν τῶν ὑπηρεσιῶν τῆς Μητροπόλεως του καὶ τῶν ὑπ' αὐτὴν φιλανθρωπικῶν καταστημάτων· εἶτα δ' εἰς τὴν προσφορὰν τοῦ ἑαυτοῦ του εἰς τὸν βωμὸν τῆς θυσίας, διότι τὰ ἀπὸ τοῦ 1908-1922 δραματικὰ γεγονότα, κορῶφωμα τῶν ὁποίων ὑπῆρξεν ἡ κατὰ τὸ 1922 Μικρασιατικὴ καταστροφή, ἐδημιούργησαν καὶ εἰς τὸν Γρηγόριον τὴν ἐκκλησιαστικὴν καὶ ἐθνικὴν εὐθύνην καὶ ὑποχρέωσιν, ὅπως, πάσει δυνάμει, ἐργασθῆ ὑπὲρ τῆς

κατὰ τὸ δυνατόν ἐπουλώσεως τῶν λυπηρῶν ἀποτελεσμάτων.

Μετὰ τὴν ἀνακήρυξιν δηλ. τοῦ Τουρκικοῦ Συντάγματος, ἄκαρποι ἐθνικαὶ ἐκδηλώσεις κατοίκων τῶν Κυθωνίων συνετέλεσαν, ὥστε νὰ συλληφθοῦν πολλοὶ τούτων, οἵτινες ἐφυλακίσθησαν καὶ ἐξωρίσθησαν. Εἰς τὴν κρίσιμον ταύτην περίστασιν ὁ Γρηγόριος εἰργάσθη ὑπὲρ ἀνακουφίσεως τούτων, συντηρῶν τοὺς ἀπόρους, καὶ διὰ τῶν ἐνεργειῶν του, ὡς καὶ τῶν τοιοῦτων τοῦ Πατριάρχου Ἰωακείμ τοῦ Γ', ἀψηλευθερώθησαν οἱ συλληφθέντες.

Καὶ τὰς ἐκ τῶν γεγονότων θλίψεις καὶ στενοχωρίας τοῦ Γρηγορίου διεσκέδαζεν ἡ προξενηθεῖσα εἰς αὐτὸν ἐθνικὴ χαρὰ ἐκ τῶν νικηφόρων πολέμων τῆς Ἑλλάδος τοῦ 1912-1913.

(Συνεχίζεται)

† Ὁ πρ. Λήμνου ΒΑΣΙΛΕΙΟΣ

βεβαίως αν νομίζουν, ότι ημεῖς οἱ ἄνθρωποι εἴμεθα εὐτελέστεροι καὶ τῶν ἀναισθητῶν αὐτῶν ὕλων. «Αὐτοὶ γὰρ καὶ εἰς αἰλούρους καὶ κύνας, πολλοὶ δὲ τῶν αἰρετικῶν καὶ εἰς ἔτι τούτων ἀτιμότερα τοῦ Θεοῦ καταγεῖν τολμῶσι τὴν οὐσίαν». Διότι αὐτοὶ τολμοῦν νὰ πιστεύουν, ὅτι ἡ οὐσία τοῦ Θεοῦ ἐνοικεῖ εἰς γάτας καὶ εἰς σκύλους, πολλοὶ δὲ τῶν αἰρετικῶν καὶ εἰς ἔτι κατώτερα ὄντα. Ἡμεῖς, ὅμως, οὐδὲν παρόμοιον ὑποστηρίζομεν, οὐδὲ ἀνεχόμεθα νὰ ἀκούσωμεν. Ἡμεῖς ὑποστηρίζομεν ἐκεῖνο, ποῦ εἶναι σύμφωνον πρὸς τὴν φύσιν τοῦ Θεοῦ, ὅτι δηλ. «καθαρὰν σάρκα καὶ ἁγίαν καὶ ἄμωμον καὶ ἁμαρτίαν ἀπάση γεγεννημένην ἄβατον ἐκ παρθενικῆς μήτρας ἀνέλαβεν ὁ Χριστὸς καὶ τὸ οἶκεῖον διωρθώσατο πλάσμα». «Κάκεινοι μὲν καὶ οἱ τὰ αὐτὰ ἀσεβοῦντες Μανιχαῖοι εἰς κύνας καὶ πιθήκους καὶ θηρία παντοδαπὰ τὴν οὐσίαν εἰσάγοντες τοῦ Θεοῦ οὐ φρίττουσιν, οὐδὲ καταδύονται — δὲν ἐντρέπονται—, δι' ἡμᾶς δὲ λέγουσιν, ὅτι ἔχομεν ἀντιλήψεις μὴ ἐναρμονιζομένας πρὸς τὸν Θεόν. «Τί δὲ λέγεις, εἰπέ μοι, ὦ ἄνθρωπε». Διότι, ἂν εἶναι ἀπρεπὲς διὰ τὸν Θεόν, νὰ κατοικήσῃ εἰς σῶμα καθαρὸν καὶ ἄμωμον, πολὺ μᾶλλον ἀπρεπὲς εἶναι νὰ κατοικήσῃ εἰς σῶμα γόητος, τυμβωρύχου, ληστοῦ, πιθήκου, κυνὸς καὶ ὄχι εἰς τὸ ἅγιον καὶ ἁγνὸν σῶμα, ποῦ τώρα κάθεται ἐν δεξιᾷ τοῦ Πατρὸς. Δὲν βλέπετε αὐτὸν ἐδῶ τὸν ἥλιον, ποῦ εἶναι αἰσθητὸς καὶ φθαρτὸς, καὶ ἐπίκηνος, «κἂν μυριάκις ἀποπνίγνῃται Ἕλληνας καὶ Μανιχαῖοι, ταῦτα ἀκούοντες;», ὅσο καὶ ἂν πᾶνε νὰ σκάσουν οἱ εἰδωλόλατραι καὶ οἱ αἰρετικοί, ὅταν ἀκούουν αὐτά; καὶ ὄχι μόνον ὁ ἥλιος, ἀλλὰ καὶ ἡ γῆ καὶ ἡ θάλασσα καὶ ὁλόκληρος ἡ φύσις εἶναι ὑποτεταγμένη εἰς τὴν φθοράν. «Τῇ γὰρ ματαιότητι ἡ κτίσις ὑπετάγη, οὐχ ἐκούσα, ἀλλὰ διὰ τὸν ὑποτάξαντα ἐπ' ἐλπίδι» (Ρωμ. 8,20). Ἐάν, πθεν, ὁ ἥλιος, ὁ ὁποῖος εἶναι σῶμα φθαρτὸν, ρίπτει παντοῦ τὰς ἀκτίνας του καὶ ἔρχεται εἰς ἐπαφὴν μὲ βορβόρους καὶ μολυσμοὺς καὶ πολλὰ ἄλλα παρόμοια πράγματα, δίχως νὰ χάνῃ τίποτε ἀπὸ τὴν καθαρότητά του, «πολλῶ μᾶλλον ὁ τῆς δικαιοσύνης ἥλιος, ὁ τῶν ἀσωμάτων δυνάμεων Δεσπότης, εἰς καθαρὰν σάρκα ἐλθὼν, οὐ μόνον οὐκ ἐμολύνθη, ἀλλὰ καὶ αὐτὴν ταύτην καθαρώτεραν καὶ ἁγιωτέραν εἰργάσατο».

Αὐτά, λοιπόν, λέγει ὁ διδάσκαλος, πρέπει νὰ ἔχωμεν εἰς τὴν σκέψιν μας καὶ μὲ αὐτὰ νὰ ἀποφράττωμεν τὰ ἀναίσχυντα τῶν ἀσεβῶν στόματα («καὶ ἐπὶ τοῖς ἡμετέροις ἀγαθοῖς εὐφραίνόμεθα») καὶ τὸν σαρκωθέντα Θεὸν νὰ δοξάζωμεν διὰ τὴν ἐπιδειχθεῖσαν μεγάλην αὐτοῦ συγκατάβασιν καὶ κατὰ τὴν δυνάμιν μας νὰ ἀποδίδωμεν αὐτῷ τὴν πρέπουσαν τιμὴν καὶ ἀμοιβήν. Ἡ πρέπουσα δὲ εἰς Θεὸν ἀμοιβὴ δὲν εἶναι ἄλλη παρ' ἡ σωτηρία ἢ ἰδική μας καὶ τῶν ψυχῶν μας καὶ ἡ περὶ τὴν ἀρετὴν ἐπιμέλεια. Ἄς μὴ εἴμεθα ἀγνώμονες πρὸς τὸν εὐεργέτην, ἀλλὰ νὰ τοῦ προσφέρωμεν ὅλοι μας, ὅσον ἡμποροῦμεν, τὰ πάντα, πίστιν, ἐλπίδα, ἀγάπην, σωφροσύνην, ἐλεημοσύνην, φιλοξενίαν. Καὶ ἐκεῖνο τὸ ὁποῖον παλαιότερον σᾶς παρεκάλεσα, «τοῦτο καὶ νῦν καὶ αἰεὶ παρακαλῶν οὐ παύσομαι». Τί δὲ τοῦτο; ὅταν πρόκειται νὰ πλησιάσετε εἰς τὴν θεῖαν αὐτὴν τράπεζαν καὶ τὴν ἱερὰν μυσταγωγίαν, νὰ τὸ πράττε-

τε μετὰ φόβου καὶ τρόμου, μὲ καθαρὰν συνείδησιν, μὲ νηστείαν καὶ προσευχήν. Ἡ ψυχὴ πρέπει νὰ εἶναι γεμάτη γαλήνη τὴν ὥραν ἐκείνην. «Εἰρήνης πολλῆς καὶ ἡσυχίας χρεῖα, οὐχὶ θοροῦβου καὶ θυμοῦ καὶ ταραχῆς, ταῦτα γὰρ ἀκάθαρτον ποιεῖ τὴν προσιούσαν ψυχὴν. Φάρμακόν ἐστὶ σωτήριον τῶν ἡμετέρων τραυμάτων τὸ προκείμενον, πλοῦτός ἐστιν ἀνελλιπῆς, βασιλείας οὐρανῶν πρόξενος. Φρίζομεν τοῖνον προσιόντες, εὐχαριστήσωμεν, προσπέσωμεν ἐξομολογούμενοι τὰ πταίσματα ἡμῶν, δακρύσωμεν τὰ οἰκτεῖα πενθοῦντες κακὰ». Καὶ οὕτω τεματίζω τὸν ὥραϊον αὐτοῦ λόγον ὁ διδάσκαλος λέγει «διακαθάραντες ἑαυτοὺς ἡρέμα καὶ μετὰ τῆς προσηκούσης εὐταξίας» ἄς προσέλθωμεν εἰς τὸν βασιλεῖα τῶν οὐρανῶν, «καὶ δεξάμενοι τὴν ἄμωμον καὶ ἁγίαν θυσίαν καταφιλήσωμεν, τοῖς ὀφθαλμοῖς περιπτυσθόμεθα, διαθερμάνωμεν ἑαυτῶν τὴν διάνοιαν, ἵνα μὴ εἰς κρίμα ἢ εἰς κατάκριμα συνερχώμεθα, ἀλλ' εἰς σωφροσύνην ψυχῆς, εἰς ἀγάπην, εἰς ἀρετὴν, καὶ καταλλαγὴν τὴν πρὸς τὸν Θεόν, εἰς εἰρήνην βεβαίαν καὶ μυρίων ἀγαθῶν ὑπόθεσιν, ἵνα καὶ ἑαυτοὺς ἁγιάσωμεν καὶ τοὺς πλησίον οἰκοδομήσωμεν». Καὶ αὐτὰ θὰ τὰ λέγω συνεχῶς καὶ δὲν θὰ παύσω νὰ τὰ λέγω. Διότι ποῖον εἶναι τὸ ὄφελος, νὰ λέγωμεν πάντοτε τὰ εὐχάριστα; «Βραχύς ὁ παρῶν βίος, ἀγαπητοῖ».

Τοιοῦτον εἶναι τὸ περιεχόμενον τοῦ πρώτου εἰς τὸ γενέθλιον τοῦ Σωτῆρος Λόγου τοῦ Ἰωάννου Χρυσοστόμου. Μεταβαίνω τώρα εἰς τὸν δεύτερον λόγον αὐτοῦ. Ὁ λόγος οὗτος ἐξεφωνήθη ἐπὶ τῇ αὐτῇ ἑορτίῳ εὐκαιρίᾳ τοῦ γενεθλίου τοῦ Σωτῆρος. Εἶναι, ὅμως, ἄδηλον εἰσέτι κατὰ ποῖαν ἀκριβῆς χρονολογίαν. Εἰκασία τις, ὅτι οὗτος ἐξεφωνήθη εἰς χρόνον ὄχι πόρρω ἀπέχοντα τοῦ ἔτους 381, ἡμπορεῖ νὰ συναχθῆ ἔκ τοῦ γεγονότος, ὅτι πολλαχοῦ τοῦ λόγου τούτου ὁ Χρυσόστομος ἀντικρούει τὴν αἰρετικὴν διδασκαλίαν τοῦ Ἄρειου, ἦν, ὡς γνωστόν, κατεδικάσεν ἡ ἐν ἔτει 381 συνελθούσα Β' Οἰκουμένη Σύνδος. Ὅπως δὲ ἴσως, ὁ λόγος οὗτος, εἰ καὶ βραχύτερος τοῦ προλαβόντος, εἶναι συναρπαστικώτερος ἐκείνου. Ἐν αὐτῷ ἐξαστράπτει ὁλόκληρος ἡ λάμψις καὶ τὸ κάλλος καὶ ἡ δύναμις τῆς χρυσοστομικῆς ὁμιλίας. Μυστήριον, λέγει, ἄξιον θαυμασμοῦ τὴν σήμερον βλέπω. «Ποιμένες μου περιχουσι τὰ ὄντα... οὐρανιον ἄδοντες ὕμνον. Ἄγγελοι ἄδουσι, ἀρχάγγελοι μέλπουσι, ὕμνεῖ τὰ Χερουβεῖμ, δοξολογεῖ τὰ Σεραφεῖμ, πάντες ἑορτάζουσι Θεὸν ἐπὶ γῆς ὄρωντες καὶ ἄνθρωπον ἐν οὐρανοῖς... Σήμερον Βηθεσὲμ τὸν οὐρανὸν ἐμιμήσατο». Ἐγένετο ὁμοίᾳ μὲ τὸν οὐρανόν. «Καὶ μὴ ζῆτει πῶς, ὅπου γὰρ βούλεται Θεός, νικᾶται φύσεως τάξις. Ἡβουλήθη γὰρ, ἡδυνήθη, κατήλθεν, ἔσωσε, σύνδρομα τὰ πάντα τῷ Θεῷ». Τὰ πάντα ὑπακούουν εἰς τὴν θέλησιν τοῦ Θεοῦ. «Βασιλεῖς ἦλθον τὸν ἐπουράνιον βασιλεῖα θαυμάζοντας, ὅτι πῶς ἐπὶ γῆς ἦλθεν οὐκ ἀγγέλου ἔχων, οὐκ ἀρχαγγέλου, οὐ θρόνου, οὐ κυριότητος, οὐ δυνάμεως, οὐκ ἐξουσίας, ἀλλὰ ξένην — παράξενον — καὶ ἀτριβῆ — ἀπάτητον — βαδίσας ὁδόν, ἐξ ἀγεωργήτου προῆλθε γαστρός». Καὶ περαιτέρω λέγει ὁ Χρυσοστόμης διδάσκαλος. Καὶ ἦλθον νὰ προσκυνήσουν οἱ βασιλεῖς, οἱ στρατιῶται, αἱ γυναῖκες, αἱ παρθένοι, «τὰ νήπια, τὸν νήπιον γενό-

μενον, ἵνα ἀπὸ στόματος νηπίων καὶ θηλαζόντων κα-
ταρτίσῃ αἶνον, οἱ παῖδες, τὸν παῖδα μάρτυρα διὰ τὴν
Ἡρώδου μακίαν εἰργασάμενον, οἱ ἄνδρες τὸν ἐνανθρω-
πήσαντα καὶ τὰ τῶν δούλων θεραπεύσαντα κακὰ, οἱ
ποιμένες, τὸν ποιμένα τὸν καλόν, τὸν τὴν ψυχὴν ὑπὲρ
τῶν προβάτων προθέμενον, οἱ ἱερεῖς τὸν κατὰ τὴν τά-
ξιν Μελχισεδεκ ἱερέα γενόμενον, οἱ δούλοι τὸν μορφήν
δούλου λαβόντα, ἵνα ἡμῶν τὴν δουλείαν ἐλευθερίᾳ
τιμήσῃ, οἱ ἀλιεῖς τὸν ἀπὸ ἀλιέων θηρευτὰς ἀνθρώπων
ἐργαζόμενον, οἱ τελῶναι τὸν ἀπὸ τελωνῶν εὐαγγελι-
στὴν ἀναδείξαντα, αἱ πόρνοι τὸν τοῖς πορνικοῖς δά-
κρυσι τοὺς πόδας προιέμενον καὶ ἵνα συντόμως εἶπω,
πάντες οἱ ἁμαρτωλοὶ ἦλθον ἰδεῖν τὸν ἀμνὸν τοῦ Θεοῦ,
τὸν αἶροντα τὴν ἁμαρτίαν τοῦ κόσμου, μάγοι δορυ-
φοροῦντες, ποιμένες εὐλογοῦντες, τελῶναι εὐαγγελι-
ζόμενοι, πόρνοι μυροφοροῦσαι, Σαμαρείτις πηγήν δι-
ψῶσα ζωῆς. Καὶ συνεχίζει ὁ ὑψιπέτης τῆς ἀρχαίας
μας Ἐκκλησίας διδάσκαλος: «Εἶδες πλοῦτον ἐν πενίᾳ
πολλῇ; πῶς πλούσιος ἔνδι' ἡμᾶς ἐπτώχευσε; πῶς
οὔτε κλίνην οὔτε στρωμνὴν εἶχεν, ἀλλ' ἐπὶ ξηρᾶς ἔρ-
ριπτο φάτνης; ὦ πενία, πλοῦτου πηγὴ, ὦ πλοῦτε ἀμε-
τρε, πενίας πρόσχημα φέρων ἐν φάτνῃ κεῖται καὶ τὴν
οἰκουμένην σαλεύει, ἐν σπαργάνοις ἐμπλέκεται καὶ
τὰ τῆς ἁμαρτίας διαρρήσει δεσμά, οὕτω ἔναρθρον
ἔρρηξε φωνὴν καὶ τοὺς μάγους ἐδίδαξε καὶ ἐκίνησε
πρὸς ἐπιστροφὴν...». («Πάντων οὖν», λέγει περαιτέρω,
«σκιρτώντων», σκιρτῆται θέλω κἀγώ, χορευσαὶ βού-
λομαι, πανηγυρίσαι θέλων, χορεύω δὲ οὐ κιθάραν
πλήττων, οὐ θυρόν κινῶν, οὐκ αὐλοὺς ἔχων, οὐ δάδας
ἄπτων, ἀλλ' ἀντὶ μουσικῶν ὀργάνων τὰ τοῦ Χριστοῦ
σπάργανα φέρων. Αὐτὰ γὰρ μοι ἐλπίς, αὐτὰ μοι ζωὴ,
αὐτὰ μοι σωτηρία, αὐτὰ μοι αὐλός, αὐτὰ μοι κιθάρα»).

Δὲν δυσκολεύεται, λοιπόν, κανεὶς καὶ ἐκ πρώτου
βλέμματος νὰ ἴδῃ τὴν λάμπιν καὶ νὰ αισθανθῇ τὴν
χειμαρρῶδη ὀρμὴν καὶ τὴν ποιητικὴν δύναμιν τοῦ Χρυ-
σοστομικοῦ λόγου. Τὰ ἐν τῇ ἀρχῇ τοῦ δευτέρου τού-
του λόγου τοῦ διδασκάλου παρατιθέμενα χωρία παρέ-
χουν ἐν τούτῳ μαρτυρίαν ἀψευδῆ. Ἀληθῶς, μὲ τὰς
πέτεργας τῆς πίστεως καὶ μὲ τῆς μεγάλης αὐτοῦ εὐ-
γλωττίας τὰ μέσα μετεωρίζεται ὁ μέγας τῆς Ἐκκλη-
σίας μας ποιμενάρχης εἰς σφαίρας ὑψηλὰς, μέχρι τῶν
ὁποίων προάγει τὸ εὐσεβὲς ἐκκλησιασμα, συναρπάζων
τὰς καρδίας αὐτοῦ. Ἄλλ' ὁ λόγος ὁ Χρυσοστομικὸς
δὲν εἶναι ὁμοίως γυμνὸς οὐσιαστικοῦ περιεχομένου.
Τοῦτο κατέστη δῆλον ἤδη ἐκ τῆς πρώτης ὁμιλίας αὐ-
τοῦ, περὶ ἧς ὄχι ὀλίγα εἶπομεν. Ἀλλὰ καὶ πέραν
αὐτῆς, τοῦτο καταδείκνυται ἐκ τοῦ ἀπεράντου ἔργου
του, ἐν τῷ ὁποίῳ ὁ διδάσκαλος ἀπεθησαύρισεν, ἐτα-
μίευσε πλοῦτον πνευματικὸν ἀπαραμίλλον.

Τοιοῦτου πλοῦτου δὲν ἐστερήθη καὶ ὁ δεύτερος
αὐτὸς εἰς τὸ γενέθλιον τοῦ Σωτῆρος ἀφιερωθείς
λόγος. Οὕτω δὲ εὐθὺς ἀμέσως ὁ ἱεράρχης ἔρχεται πρὸς
τὸ ζήτημα, πῶς ἐγεννήθη ὁ Σωτὴρ καὶ ποῖαν τὸ ἀν-
θρώπινον πνεῦμα ἠμπορεῖ νὰ δώσῃ ἐξήγησιν εἰς τὸ
φαινόμενον τῆς ἀσπόρου συλλήψεως αὐτοῦ. Ὁ Πατὴρ
λέγει «ἀρρεούτως», χωρὶς τὴν συνήθη διαδικασίαν,
ἐγέννησε (καὶ ἡ Παρθένος ἀφθόρως ἔτεκε). Θεοπρε-

πῶς ἐγέννησεν ὁ Πατὴρ, πνευματικῶς ἐγέννησεν ἡ
Παρθένος. Ἐπομένως, τὸ ἀνθρώπινον πνεῦμα δὲν
ἰσχύει νὰ διεισδύσῃ εἰς τὴν θεοπρεπῆ αὐτὴν διαδικα-
σίαν. Οὔτε ἡ ἄνω γέννησις τοῦ Σωτῆρος ἐξήγησιν
ἔχει, οὔτε ἡ ἐν ὑστέροις καιροῖς πρόοδος πολυπραγμο-
νεῖσθαι ἀνέχεται. «Ἐπεὶ γὰρ Θεοῦ οὐ δεῖ τῇ φύσει
τῶν πραγμάτων προσέχειν, ἀλλὰ τῇ δυνάμει τοῦ ἐν-
εργουμένου πιστεῦειν. Φύσεως γὰρ ἐστὶ νόμος, ὅταν γυνὴ
προσομιλήσασα τέκῃ, ὅταν δὲ παρθένος ἀπειρόγαμος,
τεκοῦσα, πάλιν παρθένος φανείῃ, ὑπὲρ φύσιν τὸ πρᾶ-
γμα». Τὸ πρᾶγμα ὑπερβαίνει τὰς δυνατότητας τοῦ
ἀνθρώπινου νοῦ. Ἐντεῦθεν, λέγει ὁ διδάσκαλος, «τὸ
οὖν κατὰ φύσιν ζητεῖσθαι, τὸ δὲ ὑπὲρ φύσιν σιγῇ τι-
μάσθω οὐχ ὡς φευκτόν, ἀλλ' ὡς ἀπόρητον». Καὶ
περαιτέρω «τὴν τεκοῦσαν ὁρῶ, τὸν τεχθέντα βλέπω,
τὸν δὲ τρόπον τῆς γεννήσεως οὐ συνορῶ» — δὲν ἠμπο-
ρῶ νὰ ἐξηγήσω. «Νικάται γὰρ φύσις, νικάται καὶ τά-
ξεως ὄρος, ὅπου Θεὸς βούλεται. Οὐ γὰρ κατὰ φύσιν
γένους τὸ πρᾶγμα, ἀλλ' ὑπὲρ φύσιν τὸ θαῦμα. Ἦργησε
γὰρ ἡ φύσις καὶ ἐνήργησε τοῦ Δεσπότου τὸ βούλημα.
Ἦ χάριτος ἀφράστου». Πόσον μεγάλη εἶναι ἡ χάρις
τοῦ Θεοῦ!

Ἄλλὰ καὶ πέραν αὐτοῦ ὁ διδάσκαλος δὲν κατα-
λείπει ἀνεπίσκεπτον τὸ ζήτημα, διατὶ ὁ πρὸ αἰῶνος
μονογενής, ὁ ἄχρονος, ὁ ἀσώματος ἔλαβε σάρκα εἰσ-
ελθὼν εἰς σῶμα ὑλικόν; «Διατί; ἵνα βλεπόμενος δι-
δάξῃ, διδάξας δέ, πρὸς τὸ μὴ βλεπόμενον χειραγωγῆ-
σῃ». «Ἴνα διδάξῃ μὲ τὴν ὁρατὴν παρουσίαν του καὶ
ὁδηγήσῃ μὲ τὴν διδασκαλίαν του πρὸς τὸ ἀόρατον. «Οἱ
γὰρ ἄνθρωποι τὸν ὀφθαλμὸν τῆς ἀκοῆς πιστότερον
ποιοῦσι». Διότι οἱ ἄνθρωποι πιστεῦουν περισσότερον
εἰς τὰ μάτια τῶν παρὰ εἰς τὰ αὐτιά των, «ὃ δὲ μὴ βλέ-
πουσιν, ἀμφιβάλουσι». Διὰ τὸν λόγον τοῦτον ὁ Σωτὴρ
ἐδέχθη νὰ λάβῃ σῶμα ἀνθρώπινον, ἐδέχθη νὰ γίνῃ
ὁρατός, διὰ νὰ ἀποτρέψῃ τὴν ἀμφισβήτησιν.

Ταῦτα ὡς πρὸς τὸ ζήτημα, διατὶ ὁ Σωτὴρ ἐνε-
σαρκώθη εἰς σῶμα ἀνθρώπινον. Ἄλλ' ὁ μέγας τῆς
Ἐκκλησίας μας ποιμὴν εὗρεν εὐθετον τὴν περίστασιν
νὰ ἐπιβάλῃ χεῖρα καὶ εἰς τὸ ἄλλο, τὸ συναφές καὶ λίαν
κρίσιμον ζήτημα, τὸ ὁποῖον ἐπὶ χρόνον πολλὸν εἶχε
διαίρειται τὴν ἐκκλησίαν, τὸ ζήτημα τῶν αἰρετικῶν
δοξασιῶν τοῦ Ἀρείου, τοῦ γνωστοῦ κατὰ τὰ ἄλλα διὰ
τὴν περὶ τὴν ἐπιστήμην τῶν θείων Γραφῶν δεινό-
τητα. Κατὰ τὰς αἰρετικὰς ἐκείνας δοξασίας ἠμφισβη-
τεῖτο ἡ ἰσότης καὶ τὸ ὁμοούσιον τοῦ Υἱοῦ πρὸς τὸν
Πατέρα καὶ ἤξιούτο, ὅτι ὁ Υἱὸς ὑπῆρξε μὲν τὸν πρωτό-
τακον τῶν ὄντων, ἀλλ' ἐπλάσθη ὑπὸ τοῦ Πατρὸς ὡς
ἄλα τὰ λοιπὰ ὄντα καὶ δὲν ὑπῆρχεν ἀπὸ αἰῶνος. Ὁ
σχετικὸς συλλογισμὸς τοῦ Ἀρείου, ὁ πολυχρότος
ἐκτοτε γενόμενος, ἦτο ὅτι, ἀν ὁ Πατὴρ ἐγέννησεν τὸν
Υἱόν, ὁ γεννήσας προὔπηρχε τοῦ γεννηθέντος, ἄρα ὁ
Υἱὸς δὲν ὑπῆρξε ἀπὸ αἰῶνος. Ὁ συλλογισμὸς ὅμως
οὗτος τοῦ Ἀρείου καὶ ἡ ὑπ' αὐτοῦ ἀξιοθεῖσα ἐπι-
βουλὸς δοξασία ἔτεινεν εἰς τοῦτο τὸ ἄτοπον ἀποτέ-
λεσμα, τὸ ἀδιάγνωστον ἐκ πρώτης ἀφετηρίας· εἰς τὸ
νὰ ἀρνηθῇ τὴν θείαν τοῦ Σωτῆρος φύσιν, νὰ ὑποβι-
βάσῃ τὸ κήρυγμα αὐτοῦ εἰς τὰξιν ἀνθρώπινου δόγμα-

Η ΟΡΘΟΔΟΞΟΣ ΛΑΤΡΕΙΑ ΜΑΣ ΚΑΙ Η ΣΥΓΧΡΟΝΟΣ ΠΡΑΓΜΑΤΙΚΟΤΗΣ*

Δ' Κατὰ καιροὺς ἐγένοντο προτάσεις περὶ συντομύσεως καὶ τροποποιήσεως τῆς θ. λειτουργίας καὶ τῶν ἱ. Ἀκολουθιῶν. Οὕτως, ὁ Σωκράτης, Μητροπολίτης Ἱερισσοῦ καὶ Ἀγ. Ὄρους, προὔτεινε τῷ 1918 τὴν συντόμωσιν τῆς Ἀκολουθίας τῆς Κυριακῆς εἰς 2 ὥρας, μίαν καὶ ἡμίσειαν ὥραν διὰ τὴν κυρίως Ἀκολουθίαν καὶ ἡμίσειαν διὰ τὴν προπαρασκευαστικὴν. «Τοῦτο δύναται νὰ ἐπιτευχθῆ, γράφει, ἂν, ἀντὶ νὰ γίνωνται δύο Ἀκολουθίαι τὴν Κυριακῆν, τοῦ Ὁρθρου καὶ τῆς Λειτουργίας, σωματωθῶσιν αὐται, ὡς ἀκολουθοῦσαι τὴν ἰδίαν σειρᾶν, εἰς μίαν, ὡς συμπτύσσονται ὁ Ἑσπερινὸς καὶ ἡ Λειτουργία κατὰ τὰς παραμονὰς τῶν μεγάλων ἑορτῶν. Ἴδου δὲ πῶς: Μετὰ τὸ «εὐλογημένη» ὁ Ἐξάψαλμος, ἀντὶ Ἀντιφῶνων τὰ Καθίσματα, ἀντὶ Μεγαλυναρίων τὸ Ἐξαποστειλᾶριον, ἀντὶ Κοινωνικοῦ οἱ Αἶνοι ὁ παραλειφθεὶς ἐκ τοῦ Ὁρθρου κανὼν, ὁ ἀντιστοιχῶν μετὰ τὴν Λιτὴν τοῦ Ἑσπερινοῦ, δύναται νὰ ψάλληται ὡς προπαρασκευαστικὴ Ἀκολουθία, ὡς ψάλλεται καὶ ἡ Λιτὴ τὸ πρῶτ', παραλειπομένη ἐκ τῆς σειρᾶς τῆς ἐν τῷ Ἑσπερινῷ μετὰ δὲ τὴν Σ' Ὠδὴν νὰ ἀναγινώσκηται καὶ τὸ Ἐωθινὸν Εὐαγγέλιον, ὡς

γίνεται ἐν τῇ Παρακλήσει»⁷³. Ὁ Μελισσηνὸς Μαρω-νεῖας ἔγραψε τῷ 1918: «Τὰ ζητήματα τῆς λατρείας καὶ τῆς διοικήσεως τῆς Ἐκκλησίας, εἶναι γνωστὸν, ὅτι δὲν ἔχουσιν ἀπόλυτον καὶ αἰώνιον κύρος, διότι δὲν εἶναι ζητήματα δογματικά». Εἰσηγείται τὴν ἐκτύπωσιν νέων λειτουργικῶν βιβλίων καὶ ἡ θ. λειτουργία νὰ διαρκῆ τρία τέταρτα τῆς ὥρας, ἄνευ τοῦ χρόνου τοῦ θ. κηρύγματος, ἡ δὲ Ἀκολουθία τοῦ γάμου καὶ τῆς κηδείας νὰ διαρκοῦν εἴκοσι λεπτά⁷⁴. Ὁ Μητροπολίτης Αἴνου Ἰωακείμ εἰς ὑποβληθὲν πρὸς τὴν Ἱεράν Σύνοδον ὑπόμνημά του ἔγραφεν, ὅτι «οὔτε ἡ θεία λατρεία μὲ τὸ μῆκος τῆς τελετῆς τῆς καὶ τὴν πολυλογίαν τῆς εὐχολογίας, τῆς ἀσματογραφίας καὶ τῆς ὑμνογραφίας... δύναται νὰ ἀνταποκριθῶσι πρὸς τὰς ἀπαιτήσεις τῆς ἐποχῆς καὶ τὰς πραγματικὰς ἀνάγκας»⁷⁵. Ὁ Μητροπολίτης Ἐφέσου Ἰωακείμ ἀπαντῶν εἰς ἐπιστολὴν, σταλεῖσαν παρὰ τοῦ Μητροπολίτου Αἴνου, ἐξέφρασε τὴν σκέψιν νὰ συντομευθῶν ὅλαι αἱ μακροὶ Ἀκολου-

73. Ἡ ἀνθρώπις τῆς Ἐκκλησίας, ἔθ' ἀνωτ., σελ. 175.

74. Περὶ τῶν Ἐκκλησιαστικῶν Μεταρρυθμίσεων, Γρηγ. Παλαμᾶς, 1919, σελ. 17, 49, 50.

75. Γρηγ. Παλαμᾶς, 1919, σελ. 175.

* Συνέχεια ἐκ τῆς σελ. 199 τοῦ προηγούμενου τεύχους.

τος, νὰ τὸ γυμνώσῃ τῆς ἐξ ἀποκαλύψεως ἀληθείας, καθιστῶν τοῦτο ἔκδοτον εἰς τὰς προσβολὰς τῆς φιλοσοφίας σκέψεως¹⁵. Οὗ ἕνεκεν τὴν αἰρετικὴν ταύτην δοξασίαν πολλοὶ ἀπὸ τῆς πρώτης ἀρχῆς ἐπολέμησαν, προσεζάρχοντες τοῦ στυλοβάτου ἐκείνου τῆς γνησίας ὀρθοδόξου πίστεως, τοῦ Μεγάλου Ἀθανασίου. Ἐν τέλει δὲ τὴν ἀρειανὴν αὐτὴν δοξασίαν ἀπέπτυσαν, ὡς γνωστὸν, αἱ πρώτη καὶ δευτέρα Οἰκουμενικαὶ Σύνοδοι.

Ὁ Ἰωάννης δὲν ἐνόμισε πρέπον νὰ παρέλθῃ ἐν σιγῇ τὸ ζήτημα τοῦτο, νὰ καταλείπῃ ἀστιγματίστους δοξασίας, ποὺ εἶχαν πρὸς καιρὸν κλονίσει τὴν Ἐκκλησίαν, κερδήσασαι — πρέπει νὰ τὸ εἶπη κανεὶς — εὐρύν ἐν αὐτῇ χώρον. Ἀπαντᾷ, λοιπόν, οἶονεὶ ἐξ ὑποφορᾶς εἰς τὸ ἐρώτημα, ποία εἶναι ἡ φύσις τοῦ Σωτῆρος. «Ὁθεν», λέγει, «κἂν ἕλλην, κἂν Ἰουδαῖος ἐρωτᾷ, ὅτι Χριστός, Θεὸς ὢν, κατὰ φύσιν, ἄνθρωπος γέγονε παρὰ φύσιν, ἐρῶ, Ναί, μάρτυρα τοῦ λόγου τὴν ἄσπιλον τῆς παρθενίας σφραγίδα καλῶν. Οὕτω γάρ ἐστι Θεός, νικῶν τῆς φύσεως τάξιν, οὕτω γαστρός ἐστι κεραμεὺς καὶ παρθενίας εὐρετής». Εἶναι ἐκεῖνος, ποὺ ἔπλασε τὸν ἀνθρώπινον ὀργανισμόν καὶ ἐδημιούργησε τὴν παρ-

θενίαν, διὸ εὖρε τρόπον νὰ γεννηθῆ, δίχως νὰ τὴν θίξῃ καὶ κατεσκευάσε δι' ἑαυτὸν ναόν, αὐὸν ἠβουλήθη τρόπον». «Ἦλθε γὰρ ἐπὶ τῆς γῆς, ὄλος ν ἐν οὐρανοῖς, ὄλος δὲ ν ἐν οὐρανῷ, ὄλος ἐστὶν ἐπὶ τῆς γῆς. Θεὸς ὢν, γέγονεν ἄνθρωπος, οὐκ ἀρνησάμενος τὸ εἶναι Θεός. Λόγος ν ἀπαθής, σὰρξ ἐγένετο, διὰ τὸ ἐνοικῆσαι ἡμῖν σὰρξ ἐγένετο. Θεὸς γὰρ οὐκ ἐγένετο, ἀλλὰ ἦν...».

Κυρίαὶ καὶ Κύριοι,

Τοιοῦτον τυγχάνει γενικῶς ἐπισκοπούμενον τὸ πνευματικὸν περιεχόμενον τῶν δύο λόγων τοῦ Ἰωάννου Χρυσοστόμου εἰς τὸ γενέθλιον τοῦ Σωτῆρος. Μέλλοντες μετ' οὐ πολὺ νὰ ἐορτάσωμεν ἐκ νέου τὸ γενέθλιον τοῦτο, ἐκρίναμεν, ὡς καὶ ἐν ἀρχῇ εἶπομεν, οἰκείαν τὴν περίστασιν, νὰ ἐκθέσωμεν τὸ περιεχόμενον τῶν λόγων αὐτῶν. Τοῦτο δὲ τόσῳ μᾶλλον, ὅσῳ καὶ οἱ λόγοι οὗτοι κοσμοῦνται μὲ τὰς αὐτὰς ἐκείνας ἀρετὰς, ποὺ καλλύνουν τὸν λόγον καὶ τὸ πνεῦμα τοῦ Χρυσοστόμου, ἥτοι τὴν συναρπάζουσαν εὐγλωττίαν, τὴν φιλόσοφον σκέψιν, τὴν ἀνόθευτον καὶ ἀκατάβλητον πρὸς τε τὴν Ἐκκλησίαν καὶ τὸ Χριστεπώνυμον αὐτῆς πλήρωμα πίστιν καὶ ἀγάπην. Ἀρεταί, αἵτινες πᾶσαι τὸν ἀνέδειξαν μέγιστον τῆς Ἐκκλησίας μας πνευματικὸν Διδάσκαλον, Πατέρα καὶ Ἱεράρχην.

ΔΗΜΗΤΡΙΟΣ Ι. ΚΟΡΣΟΣ

15. Βλ. Ἀρχιμ. Ἰουστίνου Πόποβιτς, Ἄνθρωπος καὶ Θεάνθρωπος, 1969, σ. 137. πρβλ. καὶ τὴν ἐν αὐτῷ παρατήρησιν τοῦ Newman, The Arians and the fourth century, σ. 31: «Ὁ Ἀριστοτέλης ὑπῆρξεν ὁ ἐπίσκοπος τῶν ἀρειανῶν».

θίαι, «καὶ ὁποῖαι κουράζουσαι τὸν Χριστιανόν, συντελοῦσιν εἰς τὸ νὰ ἀπομακρύνωσι μᾶλλον αὐτὸν τῆς Ἐκκλησίας ἀντὶ νὰ τὸν προσελκύσωσιν». Ἐκτὸς τῆς συντομεύσεως τῆς θ. λειτουργίας φρονεῖ, ὅτι δέον νὰ συντομευθῇ ἡ Ἀκολουθία τῶν Δώδεκα Εὐαγγελίων, τῶν Βασιλικῶν Ὁρῶν τῆς Μεγ. Παρασκευῆς καὶ νὰ καθιερωθῇ μία εὐχὴ γονυκλισίας τὴν ἡμέραν τῆ Πεντηκοστῆς ἀντὶ τῶν τριῶν⁷⁶.

Αὐτὸ δὲ τὸ Τυπικὸν τῆς Μεγάλης τοῦ Χριστοῦ Ἐκκλησίας προβλέπει σύντμησιν ἢ παράλειψιν μερῶν τῶν Ἱ. Ἀκολουθιῶν. «Διαγραφομένης πιστῶς τῆς τυπικῆς ἀκριβείας, ἀπόκειται τῷ κατὰ τόπον Ἀρχιερεῖ συντέμνειν ἢ παραλείπειν, ἂν ἀπαραίτητος ἀνάγκη καιρῶν, τόπων καὶ περιστάσεων ἐπιβάλλῃ τούτου⁷⁷. Τινὲς ἐπικαλοῦνται καὶ τὴν συντόμευσιν τῆς θ. λειτουργίας τοῦ Ἰακώβου τοῦ Ἀδελφοθέου ὑπὸ τοῦ Μ. Βασιλείου καὶ τῆς λειτουργίας τούτου ὑπὸ τοῦ Ἰωάννου Χρυσοστόμου, ἀλλὰ ταῦτα δὲν ἀνταποκρίνονται πρὸς τὴν ἱστορικὴν ἀλήθειαν⁷⁸. Εἶδομεν δ' ἀνωτέρω, πῶς ἐδημιουργήθησαν ὁμοιόμορφοι λειτουργικὸι τύποι κατὰ μεγάλας περιφερείας⁷⁹.

Ε'. Αὐτὴ λοιπὸν ἡ ἐκκλησιαστικὴ τάξις μᾶς παρέχει ἐλευθερίαν, ἡ ὁποία πιστοποιεῖται ὑπὸ τῆς Ἐκκλησιαστικῆς Ἱστορίας. Ἐπιμένομεν εἰς τὴν σύνταξιν νέων λειτουργικῶν τύπων. Τοῦτο θὰ δώσῃ ἀφορμὴν νὰ δημιουργηθῇ λατρευτικὴ καλλιτεχνικὴ κίνησις, ἡ ὁποία θὰ εἶναι καὶ δείγμα ζωῆς καὶ δημιουργικῆς πίστεως καὶ εὐλαβείας. Ὁ Π. Τρεμπέλας διακρίνει τὴν ἔννοιαν τῆς Θρησκείας ἀπὸ τῆς λατρείας καὶ τῆς προσευχῆς. «Δέον ἐν τούτοις νὰ μὴ λησμονῶμεν ποτὲ, ὅτι ἡ λατρεία, μολονότι εἶναι ἐκδήλωσις καθαρῶς θρησκευτικῆ καὶ ἀποτελεῖ ἐπικοινωνίαν καὶ ἀνταπόκρισιν τοῦ λάτρου πρὸς τὸν ὑπ' αὐτοῦ λατρευόμενον Θεόν, δὲν πρέπει νὰ συγχέηται οὔτε πρὸς τὴν θρησκείαν, οὔτε πρὸς τὴν προσευχὴν⁸⁰. Πρὸς τὸ παρὸν ὅμως θὰ ἠδύνατο νὰ γίνῃ μία συντόμευσις καὶ ἐλαφρὰ τροποποίησις τοῦ ἐν χρήσει λειτουργικοῦ τύπου. Βεβαίως, γίνονται τοιαῦτα συντμήσεις ὑπὸ Ἀρχιερέων καὶ Ἱερέων, ἀλλὰ καλὸν θὰ εἶναι νὰ ὑπάρχῃ ὑπόδειγμα ἐπίσημον ὑπὸ τῆς Ἱ. Συνόδου, διὰ νὰ μὴ παρα-

τηρῶνται ποικιλομορφίαι κατὰ τὸ δοκοῦν καὶ ἡ λατρεία μας ν' ἀποτελῇ οἰονεὶ μωσαϊκόν, οὐχὶ μόνον κατὰ τόπους, ἀλλ' ἀπὸ Ναοῦ εἰς Ναὸν καὶ πολλάκις καὶ εἰς τὸν αὐτὸν Ναόν, ὅταν ὑπάρχουν διχογνωμίαι μετὰ τῶν συνεφημεριῶν. Ταῦτα παρακαλεῖται νὰ προσέξῃ ἡ ἀρμοδιὰ Συνοδικῆ Ἐπιτροπῆ. Ἄλλως τε, Πρόεδρος αὐτῆς εἶναι ὁ Σεβασμιώτατος Μητροπολίτης Σερβίων καὶ Κοζάνης κ. Διονύσιος, ὅστις γνωρίζει πάνυ καλῶς τὴν ἱστορίαν τῆς χριστιανικῆς λατρείας καὶ τῆς μουσικῆς. Ὁ Μητροπολίτης Ἱερισσοῦ Σωκράτης, νομίζομεν, ὅτι ὀρθῶς εἰσηγήθη τὴν ἔνωσιν τοῦ Ὁρθρου καὶ τῆς Λειτουργίας εἰς μίαν Ἀκολουθίαν. Ἄλλως τε ἔχομεν τοιαῦτα παραδείγματα ἐν τῇ ἐκκλησιαστικῇ πράξει τῆς λατρείας, καθ' ἃ συνεννοῦνται ὁ Ἐσπερινὸς μετὰ τῆς Λειτουργίας ἐν τῇ ἑσπερινῇ λειτουργίᾳ τοῦ Μ. Βασιλείου. Ἐπίσης ὑπὸ πολλῶν Κληρικῶν παραλείπεται ἡ Ἐκτενὴς μετὰ τὴν ἀνάγνωσιν τοῦ εὐαγγελικοῦ ἀναγνώσματος. Ὅσα μὲν ἀναφέρονται εἰς τοὺς Κατηχουμένους, ὀρθῶς παραλείπονται, ἐφ' ὅσον σήμερον δὲν ὑφίστανται ὁ θεσμὸς καὶ ἡ τάξις τῶν Κατηχουμένων, ὑπὸ τὴν ἀρχαίαν ἔνοιαν. Ἄλλως τε, παλαιότερον ὑπῆρχον εὐχαὶ ὑπὲρ τῶν Κατηχουμένων καὶ ἐν τῷ Ἐσπερινῷ, αἵτινες σὺν τῷ χρόνῳ ἀπηλείφθησαν⁸¹. Ὅσα πάλιν ἀναφέρονται εἰς τοὺς πιστοὺς, φρονοῦμεν, ὅτι εἶναι τόσον ὥραϊα καὶ προπαρασκευαστικὰ διὰ τὴν τέλεσιν τοῦ μυστηρίου τῆς Θ. Εὐχαριστίας, ὥστε δέον νὰ λέγωνται. Πρὸ τῆς ἀπαγγελίας τοῦ Συμβόλου τῆς Πίστεως ἐκφωνεῖται: «τὰς θύρας, τὰς θύρας! Ἐν σοφίᾳ πρόσχωμεν». Παλαιότερον κατὰ τὴν ἐκφώνησιν ταύτην οἱ πυλωροὶ ἔδει νὰ προσέξουν, μήπως εἰσέλθῃ ἀμύητός τις καὶ παρακολουθήσῃ τὴν τέλεσιν τοῦ μυστηρίου τῆς Θ. Εὐχαριστίας, χωρὶς νὰ κατανοῇ τὰ συμβολιζόμενα. Σήμερον ἀσφαλῶς ἡ ἐκφώνησις αὕτη εἶναι κενοῦ περιεχομένου. Ὁ Μητροπολίτης Γυθείου καὶ Οἰτύλου Διονύσιος εἰς ὑπόμνημά του πρὸς τὴν Ἱ. Σύνοδον προὔτεινε τὴν ἀπάλειψιν τῆς ἐκφωνήσεως «τὰς θύρας, τὰς θύρας! Ἐν σοφίᾳ πρόσχωμεν⁸². Εἰς τὸ ἀρχαῖον λειτουργικὸν ἀπόγραφον (κώδικα) τοῦ Πυρομάλη⁸³ ἀναφέρεται ἐν τῇ λειτουργίᾳ τοῦ Μ. Βασιλείου ἡ ἐξῆς φράσις: «Πρόσχωμεν καὶ τὸ Σύμβολον ψάλλωμεν». Δὲν θὰ ἦτο οὐσιωδέστερα ἡ ἐκφώνησις αὕτη, ἐὰν ἐλέγετο;

(Συνεχίζεται) Πρωτ. ΕΥΑΓΓΕΛΟΣ ΣΚΟΡΔΑΣ

76. Γρηγ. Παλαμᾶς, 1919 σελ. 176. Ἰδὲ καὶ Οἶκ. Κων/νου Παπαγιάννη, Περὶ τοῦ ἐκσυγχρονισμοῦ τῆς Θ. Λατρείας, Γρηγ. Παλαμᾶς, 1968, σελ. 345 κ.ε.

77. Γ. Βιολάκη, Τυπικὸν κατὰ τὴν τάξιν τῆς τοῦ Χριστοῦ Μεγάλης Ἐκκλησίας, ἐν Κων/λει, 1888, σελ. στ', ζ'.

78. Π. Τρεμπέλα, Λειτουργικὸι τύποι Αἰγύπτου καὶ Ἀνατολῆς, ἐνθ' ἄνωτ., σελ. 250. Ε. Θεοδώρου, Λειτουργικὸι τύποι. Θρησκ. καὶ Ἠθικὴ Ἐγκυκλοπαιδεία, τόμ. 8ος σελ. 205-207.

79. Ἰδὲ προηγουμένως ἐκτεθέντα.

80. Ἡ λατρεία καὶ τὰ κύρια χαρακτηριστικὰ αὐτῆς, Γρηγ. Παλαμᾶς, 1958, σελ. 312 κ.ε.

81. Ἀρχιμ. Εὐαγ. Ἀντωνιάδου, ἐνθ' ἄνωτ., Θεολογία ΚΑ' (1950), τευχ. Β' σελ. 184.

82. Κριτικὴ τοῦ Μητροπολίτου Βερροίας Καλλινίκου, Γρηγ. Παλαμᾶς, 1918, σελ. 580.

83. Ἀθηναγόρα, ἐνθ' ἄνωτ. σελ. 12. Π. Τρεμπέλα, Αἱ τρεῖς Λειτουργίαι κατὰ τοὺς ἐν Ἀθήναις Κώδικας, Ἀθήναι 1935, σελ. 92 σημ. 23. Τοῦ αὐτοῦ, Λειτουργικόν, ἐκδ. Ζωῆς σελ. 324.

Η ΜΕΤΑΝΑΣΤΕΥΣΙΣ ΔΙΑ Δ. ΓΕΡΜΑΝΙΑΝ*

Πρὶν προχωρήσωμεν εἰς τὴν ἐξέτασιν τῶν προβλημάτων αὐτῶν, κρίνομεν ἀπαραίτητον νὰ ἀναφερθῶμεν δι' ὀλίγων εἰς τὰς νέας συνθήκας, αἱ ὁποῖαι ἐδημιουργήθησαν σήμερον ἐν Γερμανία, διὰ τῆς ἐγκαταστάσεως τοῦ Σεβασμιωτάτου Μητροπολίτου Εἰρηναίου, τοῦ ἀπὸ Κισάμου καὶ Σελίνου.

Ἡ ἐνθρόνισις αὐτοῦ ἐγένετο εἰς τὴν Βόννην τὴν 6ην τοῦ Φεβρουαρίου ὑπὸ τοῦ Σεβασμιωτάτου Μητροπολίτου Σταυρουπόλεως κ. Μαξίμου, Σχολάρχου τῆς κατὰ Χάλκην Ἱερᾶς Θεολογικῆς Σχολῆς, καὶ παρουσία πλήθους προσωπικοτήτων καὶ ὀρθοδόξου λαοῦ.

Διατὶ ἐξελέγη ὁ Μητροπολίτης Εἰρηναῖος.

Ὁ Σεβασμιώτατος Μητροπολίτης Σταυρουπόλεως εἰς τὴν προσφώνησίν του κατὰ τὴν ὡς ἄνω ἐνθρόνισιν, ἀνεφέρθη εἰς τὴν προσωπικότητα τοῦ «ὁμοθύμου καὶ ὁμοφώνου ψήφου καὶ γνώμη, ἀπὸ Κισάμου καὶ Σελίνου τῆς θυγατρὸς Ἐκκλησίας Κρήτης ἐκλεγέντος Μητροπολίτου Γερμανίας κ. Εἰρηναίου» καὶ ἀνέλυσε τοὺς λόγους, διὰ τοὺς ὁποίους τὸ Οἰκουμενικὸν Πατριαρχεῖον προέβη εἰς τὴν ἐκλογὴν αὐτῆν.

«Ὁ νέος Μητροπολίτης Γερμανίας», ἀνέφερον ὁ Σεβ. Σταυρουπόλεως, «εἶναι Ἱεράρχης μὲ ἀπόλυτον συνείδησιν τῆς εὐθύνης καὶ τῆς ἀποστολῆς του. Τὸ μέγα καὶ ἀξιόζηλον κοινωνικὸν ἔργον, τὸ ὁποῖον ἐπετέλεσε, μέγα εἰς ἔντασιν καὶ ἔκτασιν, ἡ διαρκὴς μελέτη τῶν κοινωνικῶν προβλημάτων καὶ ἡ ἐφαρμογὴ αὐτῶν ἐπὶ παντὸς πεδίου τῆς κοινωνικῆς δραστηριότητος, κατέστησαν αὐτὸν γνωστὸν καὶ πέραν τῶν ὁρίων, ἐντὸς τῶν ὁποίων ἔδρασε καὶ ἠγωνίσθη».

«Ἄπλοῦς καὶ ἄτυφος, πρῶτος καὶ μελίχιος γνωρίζει νὰ διεισδύῃ εἰς τὰ ἐσώτερα τοῦ ἀνθρώπου καὶ νὰ δημιουργῇ μετ' αὐτοῦ κοινωνίαν πνεύματος καὶ συναίσθηματος. Βαθὺς ἀνατόμος τῶν ἀνθρωπίνων παθῶν καὶ συναίσθημάτων, γνωρίζει τὴν τραγωδίαν τῆς ζωῆς εἰς ὅλην αὐτῆς τὴν ἔκτασιν καὶ ζητεῖ νὰ ἀπαλύνῃ τὸν πόνον καὶ τὴν θλίψιν, ἐπιχέων, ὡς ὁ καλὸς Σαμαρείτης, ἔλαιον καὶ οἶνον, ἐπὶ τῶν πληγῶν καὶ δυσιάτων τραυμάτων τῶν συνανθρώπων του. Ἡ στοργὴ καὶ ἡ ἀγάπη πρὸς τὸν ἄνθρωπον δὲν ἀποτελοῦν ἀπλῆν ἀρετὴν δι' αὐτόν, ἀλλὰ καταστάσεις καὶ βιώματα, διότι δὲν ἀτενίζει τὸν ἄνθρωπον ὡς βιολογικὸν ἄτομον, ἀλλ' ὡς πρόσωπον, κεκτημένον δηλαδὴ ἴδιον λόγον καὶ ἴδιαν βούλησιν, ὡς εἰκόνα τοῦ Θεοῦ, καὶ ἀγωνίζεται διὰ νὰ ἀνεύρῃ αὐτὴν ἐντὸς τῆς τέφρας καὶ τῶν ἐρειπίων τῆς ἐγωπαθείας καὶ τῆς πολυμόρφου πτώσεως καὶ ἀποκαταστήσῃ αὐτὴν εἰς τὴν παλαιὰν καὶ ἀρχέγονον αἴγλην, προάγων «τὸ κατ' εἰκόνα» εἰς τὸ «καθ' ὁμοίωσιν...».

* Συνέχεια ἐκ τῆς σελ. 201 τοῦ προηγούμενου τεύχους.

«Ὁ ἐπαξίως τιμηθεὶς Ἱεράρχης ἠργάσθη διὰ τὸν ἄνθρωπον καὶ ἠγωνίσθη μετ' αὐτοῦ καὶ δι' αὐτόν. Ἐξ ὅλης ψυχῆς καὶ καρδίας ἠγάπησεν αὐτὸν συμπάσχων καὶ συναισθανόμενος, χαίρων μετὰ χαϊρόντων, μάλιστα δὲ κλαίων μετὰ κλαιόντων. Δὲν ἀγαπᾷ ν' ἀπευθύνεται πρὸς τὰ ἀνώνυμα πλήθη καὶ τὸν ἀνώνυμον ἄνθρωπον, ἀλλὰ καλεῖ κατ' ὄνομα καὶ ἀπευθύνεται πρὸς τὸν συγκεκριμένον ἄνθρωπον, τὸν ἄνθρωπον τοῦ hic et nunc, κατὰ τὴν ὑπαρξιακὴν ἔννοιαν τοῦ ὄρου. Ἡ πρὸς τὸν ἄνθρωπον ἀγάπη αὐτοῦ, ἐπέκεινα τῆς ἀπλῆς στοργῆς καὶ τῶν ἀπλῶν φιλικῶν διαθέσεων καὶ ἐκδηλώσεων, ἀποτελεῖ πλήρη οἰκειώσιν τῶν ὑλικῶν, πνευματικῶν καὶ ἠθικῶν ἀναγκῶν τοῦ ἀγαπωμένου».

«Ὁ Σεβασμιώτατος δὲν φοβεῖται τὰ προβλήματα, διότι διαρκῶς προβληματίζεται. Ἡ πολυπειρία καὶ περὶ τὰ προβλήματα πολυγνώσια τε καὶ ἐμπειρία κατέστησαν αὐτὸν εὐπαθῆ δέκτην τῶν πολυμόρφων πομπῶν τῶν συγχρόνων καιρῶν καὶ περιστάσεων. Ἡ ἐγνωσμένη στοργὴ καὶ συμπάθεια πρὸς τὸν πολύμορφον μόχθον καὶ ἰδρώτα τοῦ ἀνθρώπου φέρουν τὸν Σεβασμιώτατον πλησίον τοῦ ἐργάτου καὶ τῶν προβλημάτων αὐτοῦ. Ἡργάσθη ὁ ἴδιος καὶ γνωρίζει τὴν ἀξίαν τοῦ ἰδρώτος καὶ τῆς ἐργασίας».

«Τὸ Οἰκουμενικὸν Πατριαρχεῖον εἶναι ἀπολύτως πεπεισμένον, ὅτι ἡ αὐτοῦ Σεβασμιότης θὰ συμβάλλῃ τὰ μέγιστα εἰς τὸν ὅλως εἰδικὸν αὐτὸν τομέα τῆς ἐργατικῆς δραστηριότητος. Τὰ προβλήματα τῶν ἐν Γερμανία ἐργαζομένων ἀδελφῶν, πολλὰ τὸν ἀριθμὸν καὶ ποικίλα τὴν μορφήν, θὰ εὕρουν ἐν τῷ προσώπῳ τοῦ Ἱεράρχου τὴν προσήκουσαν προσοχὴν καὶ μέριμναν».

«Ἀλλὰ καὶ ἡ σπουδάζουσα ἐν τοῖς ἀνωτάτοις πνευματικοῖς φυτωρίοις νεότης, ἀσφαλῶς, θὰ εὕρῃ ἐν τῷ προσώπῳ τοῦ Ἱεράρχου πνευματικὸν πατέρα καὶ καθοδηγητὴν».

Τέλος, ὁ Σεβασμιώτατος Μητροπολίτης ἀνεφέρθη καὶ εἰς τὰ οἰκουμενικὰ προβλήματα, εἰς τὰς σχέσεις μετὰ τῶν ἄλλων Ἐκκλησιῶν καὶ εἰς τὸν οἰκουμενικὸν διάλογον, εἰς τὸν ὁποῖον τὸ Οἰκουμενικὸν Πατριαρχεῖον «εὐρίσκει συνοδίτην καὶ θιασώτην» τὸν Μητροπολίτην Εἰρηναῖον.

Π ὡ ς ἐ κ λ α μ β ἄ ν ε ι τ ῆ ν ἐ ν Γ ε ρ μ α ν ἱ ἄ
ἀ π ο σ τ ο λ ῆ ν τ ο ῦ ὀ ν έ ο ς Μ η τ ρ ο π ο -
λ ἱ τ ῆ ς Γ ε ρ μ α ν ἱ ἄ ς .

Ὁ Σεβασμιώτατος Μητροπολίτης Γερμανίας κ. Εἰρηναῖος, κατὰ τὸν ἐνθρονιστήριον λόγον αὐτοῦ, ἔστρεψε «τὴν σκέψιν καὶ τὴν καρδίαν» του «μετὰ πολλῆς ἀγάπης καὶ φόβου Θεοῦ» πρὸς τὸ νέον ποιμνίον του καὶ ἀνέφερον, ὅτι «μετὰ βαθυτάτης συναίσθησεως

του χρέους και των ιερών καθηκόντων μιᾶς κατὰ Χριστὸν ποιμαντορίας (καὶ οὐχὶ κατὰ κόσμον διοικήσεως), ἀναλαμβάνομεν σήμερον τὴν διαποίμανσιν τοῦ νέου ποιμνίου τῆς Διασπορᾶς (Ἰω. 7,35. Ἰακ. 1,1), ἥτοι τῶν ἐν τῇ Χώρα ταύτῃ ὀρθοδόξων χριστιανῶν, τῶν τελούντων ὑπὸ τὴν σκέπην τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριαρχείου Κωνσταντινουπόλεως».

Ἡ εὐρύτης τοῦ πνεύματος τοῦ νέου Μητροπολίτου καὶ ἡ ἔκτασις, τὴν ὁποίαν δίδει εἰς τὴν ποιμαντικὴν αὐτοῦ φροντίδα, γίνονται φανερά ἐκ τῆς φράσεως αὐτῆς. Ἡ πατρικὴ καρδιά τοῦ Μητροπολίτου Εἰρηναίου δὲν περιορίζεται εἰς τὴν ἐκδήλωσιν τῆς ἀγάπης καὶ τῆς στοργῆς πρὸς μόνους τοὺς Ἕλληνας ὀρθοδόξους, ἀλλὰ ἐπεκτείνεται καὶ εἰς ὅλους τοὺς ὀρθοδόξους ἀδελφούς, οἱ ὅποιοι εἶναι συνδεδεμένοι μετὰ τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριαρχείου. Τοῦτο ἀποτελεῖ ἐν νέον στοιχεῖον εἰς τὴν ἱστορίαν τῆς Ἱερᾶς Μητροπόλεως Γερμανίας καὶ τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριαρχείου καὶ θίγεται ἐν Γερμανίᾳ διὰ πρώτην φοράν ἐπίσημως.

Διὰ πρώτην φοράν διακηρύσσεται ἐπίσημως ὑπὸ Ἕλληνας ὀρθοδόξου ποιμενάρχου ἐν Γερμανίᾳ, ὅτι εἶναι ὁ Ἐπίσκοπος τῆς ἐκεῖ «διασπορᾶς», ὑπὸ θεολογικὴν ἔννοιαν νοουμένης (Ἰακ. 1,1), καὶ ὁ ποιμενάρχης «τῶν ἐν τῇ Χώρα ταύτῃ ὀρθοδόξων χριστιανῶν, τῶν τελούντων ὑπὸ τὴν σκέπην τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριαρχείου Κωνσταντινουπόλεως».

Τὸ ποιμνίον του ἐξέλαβεν ὁ νέος Μητροπολίτης ὡς ἐξῆς:

α) Εἰς αὐτὸ ἀνήκουν «οἱ ἐνταῦθα γηγενεῖς ὀρθόδοξοι καὶ οἱ ἀπὸ πολλῶν ἐτῶν ἐγκατεστημένοι μόνιμως εἰς τὴν φιλόξενον αὐτὴν Χώραν, οἵτινες προέρχονται κατὰ τὸ πλεῖστον ἐκ τῆς Πατρίδος ἡμῶν καὶ συνεχίζουν τὴν ἱστορικὴν καὶ ἀκατάπαυστον διασπορὰν τῆς φυλῆς τῶν Ἑλλήνων, συζῶντες καὶ συνεργαζόμενοι μετὰ τοῦ δυναμικοῦ καὶ φιλοπροόδου γερμανικοῦ λαοῦ. Ἄνθρωποι τῆς Ἐπιστήμης, τῆς Τέχνης, τοῦ Ἐμπορίου, δημιουργικοὶ νοικοκυραῖοι, οἵτινες τιμοῦν τὸ ὄνομα τοῦ Ἐθνους ἡμῶν καὶ καλλιεργοῦν τὴν βαθυτέραν γνωριμίαν καὶ τὰς καλλιτέρας σχέσεις τῶν δύο λαῶν».

β) Τεχνῖται καὶ ἐργάται, οἱ ὅποιοι μετηνάστευσαν κυρίως κατὰ τὴν τελευταίαν δεκαετίαν ἐκ τῆς Ἑλλάδος».

Πρὸς αὐτοὺς ἐστράφη τὸ ἰδιαιτερον ἐνδιαφέρον τοῦ Μητροπολίτου Εἰρηναίου, ὁ ὁποῖος τοὺς ἐχαρακτήρισεν ὡς «ἀπλούς, φιλοτίμους καὶ λεβέντες νέους τῆς Ἑλλάδος μας, γυναίκα καὶ ἀνδρας», ὡς «γνήσια τέκνα τοῦ φιλελευθέρου καὶ μεγάλου ἑλληνικοῦ μας λαοῦ, εἰς τὴν καρδίαν τῶν ὁποίων διατηροῦνται καὶ φυλάσσονται, εἴμεθα βέβαιοι, αἱ ἀρεταὶ καὶ αἱ δημιουργικαὶ δυνάμεις τοῦ Γένους ἡμῶν».

«Προερχόμεθα καὶ ἡμεῖς», ὑπεγράμμισεν ὁ Σεβασμιώτατος, «ἀπὸ τὰ σπλάγγνα τοῦ λαοῦ αὐτοῦ. Ὑπῆρξαμεν δουλευτῆς καὶ ἐργάτης τῆς γῆς. Γνωρίζομεν τὸν ἱερὸν μόχθον τῆς ἐργασίας. Σεβόμεθα

καὶ κατανοοῦμεν καὶ συμπαθοῦμεν βαθύτατα τοὺς ἀνθρώπους τῆς δουλειᾶς καὶ τῆς ἐργασίας. Δὲν ἀγνοοῦμεν οὐδὲ καὶ ὑποτιμῶμεν τὰς συνεπειὰς καὶ τοὺς κινδύνους τῆς ἐκτριζώσεως ἡμῶν ἐκ τῆς πατρῴας Γῆς καὶ τοῦ οἰκείου τρόπου ζωῆς καὶ δὲν λησμονοῦμεν, ὅτι ὁ ἀγαπῶν τὴν ἐστίαν του νοσταλγεῖ αὐτὴν διαρκῶς καὶ θεωρεῖ τὴν ἐξοδὸν του εἰς τὴν διασπορὰν ὡς πορείαν ἐπαναπατρισμοῦ».

γ) «Σπουδασταὶ καὶ μετεκπαιδευόμενοι, ἡ χρυσὴ νεότης, ἡ διανόησις καὶ ἡ αὐριακὴ ἐπιστημονικὴ καὶ πνευματικὴ ἡγεσία τοῦ Ἐθνους».

δ) «Πλησίον ὅμως τοῦ ἑλληνορθοδόξου τούτου ποιμνίου ἡμῶν ὑπάρχει καὶ ἕτερον μικρότερον μὲν εἰς ἀριθμὸν, πλὴν ἐκλεκτὸν ποιμνιον, ἀποτελούμενον ἐξ ὀρθοδόξων χριστιανῶν, προσερχομένων ἐκ διαφόρων λαῶν καὶ ἐθνοτήτων, ἀλλὰ συνδεδεμένων μετὰ τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριαρχείου ἡμῶν.

Καὶ πρὸς τοὺς ἀδελφούς αὐτοὺς στρεφόμεθα μετὰ περισσῆς στοργῆς καὶ ἀγάπης».

«Αὐτὸ εἶναι τὸ ποιμνιον, ἐν μέσῳ τοῦ ὁποίου ὁ Θεὸς καὶ ἡ Ἁγία Αὐτοῦ Ἐκκλησία «μετακαλοῦν» καὶ ἀποστέλλουν ἡμᾶς ποιμένα καὶ πνευματικὸν ὀδηγόν, διὰ νὰ τὸ ἀγαπήσωμεν «ἐξ ὅλης τῆς καρδίας» ἡμῶν, νὰ τὸ διακονήσωμεν «δι' ὅλης τῆς ἰσχύος» ἡμῶν καὶ νὰ ἀφιερῶσωμεν εἰς αὐτὸ τὴν ζωὴν καὶ τὴν ψυχὴν ἡμῶν, καθ' ὅσον ὁ Ποιμὴν ὁ καλὸς τὴν ψυχὴν αὐτοῦ τίθησιν ὑπὲρ τῶν προβάτων».

«Ἐντολὴν ἔχομεν ἀπὸ Θεοῦ καὶ τῆς Ἁγίας Αὐτοῦ Ἐκκλησίας νὰ εἴμεθα πρὸς ὅλους καὶ χάριν ὅλων ὁ πνευματικὸς ὀδηγός, ὁ στοργικὸς πατήρ, ὁ ἀδελφὸς καὶ φίλος. Διὰ τὴν Ἐκκλησίαν τοῦ Θεοῦ, ὅστις «θέλει πάντας ἀνθρώπους σωθῆναι», δὲν ὑπάρχουν ὄρια διακονίας καὶ ἀγάπης».

Διὰ τὴν Ἐκκλησίαν τοῦ Χριστοῦ, ἥτις εἶναι ἡ Βασιλεία τοῦ Θεοῦ, δὲν ἰσχύουν ἀνθρώπινα μέτρα καὶ κριτήρια. Διὰ τὴν Ἐκκλησίαν τοῦ Χριστοῦ δὲν χρειάζεται νὰ ἔχη κανεὶς διαβατήρια καὶ πιστοποιητικά... ἀλλὰ μόνον τὴν ἐν Χριστῷ υἰοθεσίαν καὶ τὴν καινὴν κτίσιν (Ἐφεσ. 1,5. Β' Κορ. 5,17)».

Ἐν τῇ Μητροπολίτῃ Εἰρηναῖος γνωρίζει καλῶς, ὅτι τὰ προβλήματα, τὰ ὁποῖα ἀναμένουν λύσιν, δὲν εἶναι εὐκόλα. «Γνωρίζομεν», εἶπεν, «ὅτι τὸ ποιμνιον ἡμῶν ἀντιμετωπίζει πολλὰ προβλήματα, ὠρισμένα τῶν ὁποίων ἐμφανίζονται ἰδιαιτέραν ὀξυτήτα». Ἡ φύσις ὅμως τῆς ἀποστολῆς Αὐτοῦ δὲν τοῦ ἐπιτρέπει νὰ προκαθορίσῃ τὸν τρόπον ἐργασίας.

«Δὲν ἐπιθυμοῦμεν», εἶπεν, «νὰ ἐπιχειρήσωμεν τὴν στιγμὴν αὐτὴν ἀνάλυσιν τῶν προβλημάτων τούτων. Ὅμοίως δὲν προτιθέμεθα νὰ προβῶμεν εἰς ἐν εἶδος προγραμματικῶν δηλώσεων. Ὁ Ἐπίσκοπος δὲν χρειάζεται νὰ κάμῃ προγραμματικὰς δηλώσεις. Ἡ πίστις εἰς τὸν Θεὸν καὶ ἡ ἀγάπη πρὸς τὸν ἄνθρωπον, ἅτινα ἀποτελοῦν τὸν Καταστατικὸν Χάρτην τῆς Ἐκκλησίας, ἐμπερικλείουν ἄπειρον πλῆθος αἰσθημάτων καὶ ἐμπνεύσεων λόγων καὶ ἔργων, τὰ ὁποῖα εἰς οὐδὲν

Η ΛΕΞΙΣ ΚΑΙ Η ΕΝΝΟΙΑ ΦΩΣ ΚΑΙ ΠΑΡΑΓΩΓΑ ΑΥΤΟΥ ΕΝ ΤΗ, ΥΜΝΟΓΡΑΦΙΑ, ΚΑΙ ΤΑΙΣ Ι. ΑΚΟΛΟΥΘΙΑΙΣ ΤΗΣ Μ. ΕΒΔΟΜΑΔΟΣ ΚΑΙ ΤΟΥ ΠΑΣΧΑ*

β') 'Επίσης εις τρία, & και παραθέτομεν πάραυτα, κεντρικά σημεία τῶν συγκινητικῶς μεγαλειωδῶν Μεγάλων Ὁρῶν τῆς Μεγάλης Παρασκευῆς, γίνεται μεία περὶ τοῦ φωτός, ὑποδηλοῦντος πρῶτον μὲν τὸν «Πλάστην καὶ Κτίστην τῶν ἀπάντων», δεῦτερον δὲ τὸ νοητὸν φῶς, ἥτοι τὸ φῶς τὸ τῆς γνώσεως ἢ ἀκριβέστερον τῆς θεογνωσίας. Οὕτω:

1) Εἰς τὴν θεοπροπη εὐχὴν τῆς Πρώτης Ὁρας, ἐνθα ταυτίζεται ὁ Χριστὸς πρὸς «τὸ φῶς τὸ ἀληθινόν, τὸ φωτίζον καὶ ἀγιάζον πάντα ἄνθρωπον ἐρχόμενον εἰς τὸν κόσμον», ὁ δεόμενος ἰκετεύει, ἐν συνεχείᾳ, τὸν Κύριον, λέγων «σημειωθήτω ἐφ' ἡμᾶς τὸ φῶς τοῦ προσώπου σου²⁴, ὅτι ἐν αὐτῷ ὀφόμεθα φῶς τὸ ἀπόσιτον...». Αἱ φράσεις καὶ προσωπίαι αὗται ἔχουν ληφθῆ κατὰ λέξιν, ὡς τυγχάνει πρὸδηλον, ἐκ βιβλικῶν κειμένων²⁵.

* Συνέχεια ἐκ τῆς σελ. 205 τοῦ ὑπ' ἀριθ. 7-8 τεύχους.

24. Περὶ τῆς ἐννοίας τοῦ προσώπου βλέπ. 'Ι. Δρούλια, 'Ἐννοια καὶ ἰδέα (πρόσωπον) ἀπὸ κοινωνικῆς θεολογικῆς καὶ φιλοσοφικῆς ἐπόψεως, Ἀθήναι 1967, σ. 3 καὶ 4.

25. Πρβλ. «ἦν τὸ φῶς τὸ ἀληθινόν, δ φωτίζει πάντα ἄνθρωπον ἐρχόμενον εἰς τὸν κόσμον», 'Ιωάν. α' 9. — Πρβλ. Α' 'Ιωάν. β' 8. — «ἐν τῷ φωτὶ τοῦ προσώπου σου», Ψαλμ. πη' 16. «ὁ φωτισμὸς τοῦ προσώπου σου» Ψαλμ. μγ' 4. — «φῶς οἰκῶν ἀπόσιτον», Α' Τιμ. ς' 4. — πρβλ. «τὸ ἀπόσιτον φῶς», 2ον Στιχηρὸν κεκραγ. ἤχου πλ. β'. — Πρβλ. σχετικῶς περὶ θεοφύρων μεσοποταμικῶν προσωπικῶν ὀνομάτων «'Ἐπὶ τὸ πρόσωπον τοῦ Θεοῦ εἶθε νὰ προσβλέπω», «τὸ φέγγος τοῦ εἶθε νὰ βλέπω», Ν. Μπρατσιώτου, 'Ἡ θέσις τοῦ ἀτόμου ἐν τῇ Παλ. Διαθήκῃ, I Ἀθήναι 1962, σ. 167, 169.

συγκεκριμένον πρόγραμμα ποιμαντορίας εἶναι δυνατόν νὰ προβλεφθοῦν καὶ νὰ ἀναγραφοῦν καταλεπτόως».

«'Εκεῖνο ὅμως, τὸ ὁποῖον ἐπιθυμοῦμεν νὰ δηλώσωμεν κατηγορηματικῶς κατὰ τὴν ἐπίσημον αὐτὴν στιγμήν, εἶναι ὅτι θὰ καταβάλλωμεν πᾶσαν μέριμναν καὶ προσπάθειαν, ὅπως ἡ διακονία καὶ πρὸς πᾶσαν κατεύθυνσιν σχέσις καὶ ἡμῶν προσωπικῶς καὶ τῶν συνεργῶν ἡμῶν, κληρικῶν καὶ λαϊκῶν, εὐρίσκωνται πάντοτε, τοῦ Θεοῦ συνεργοῦντος, ἐντὸς τῶν πλαισίων τοῦ Εὐαγγελίου τοῦ Χριστοῦ καὶ τῶν παραδόσεων τῆς Ἀγιοτάτης Ὁρθοδόξου Ἐκκλησίας ἡμῶν».

«Πιστεύομεν δὲ ἀραδάντως, ὅτι πορευόμενοι ἐπὶ τῆς ἀσφαλοῦς καὶ εὐθείας ταύτης ὁδοῦ, θὰ ἐξυπηρετήσωμεν κατὰ τὸν καλλίτερον δυνατόν τρόπον τὰς ἀνάγκας τῆς Ὁμογενείας καὶ τοῦ ποιμνίου ἡμῶν γενικώτερον».

(Συνεχίζεται)

Πρσβ. Α. ΑΛΕΒΙΖΟΠΟΥΛΟΣ

2) Ἐν τῇ κατὰ τὴν Τρίτην Μ. Ὁραν ἀναγιωσκομένη προφητεία τοῦ «μεγαλοφωνοτάτου» προφήτου Ἡσαίου, ἥτις ἔχει ἀπειλητικόν, ἅμα δὲ καὶ εὐαγγελικὸν χαρακτήρα²⁶, ἀναγράφεται: «οἱ πορευόμενοι ἐν σκότει καὶ οὐκ ἔστιν αὐτοῖς φῶς... ἀντιστηρίσασθε ἐπὶ τῷ Θεῷ... πορεύεσθε τῷ φωτὶ τοῦ πυρὸς ὑμῶν...»²⁷. Εἰς τὴν ἐν λόγῳ περικοπήν, τὸ «φῶς», ὡς τυγχάνει δῆλον, ἔχει καὶ αὐθις τὴν ἐννοίαν τοῦ πνευματικοῦ φωτός καὶ δὴ αὐτοῦ τῆς θεογνωσίας.

3) Ὁσαύτως ἐν τῇ ἀναγιωσκομένη τῇ Ἑκτην Μ. Ὁραν χριστολογικῆ προφητεία τοῦ «Εὐαγγελιστοῦ προφήτου», ἐνθα γίνεται λόγος περὶ τῶν κακώσεων τοῦ παιδὸς τοῦ Κυρίου, σημειοῦται τὸ ἀκόλουθον: «καὶ βούλεται Κύριος ἐν χειρὶ αὐτοῦ ἀφελεῖν ἀπὸ τοῦ πόνου τῆς ψυχῆς αὐτοῦ, δεῖξαι αὐτῷ φῶς...»²⁸. Αὐτὸς λοιπὸν ὁ «ἐν πληγῇ ἐν» καὶ τὰ περὶ Τοῦτου θὰ ἔλθουν εἰς φῶς, ἐνῶ θὰ καταστῇ Αὐτὸς Οὗτος φῶς νοητὸν διὰ τὸν κόσμον.

Γ'. Ἐν ταῖς ἰ. ἀκολουθίαις τοῦ Μ. Σαββάτου:

α') Κατὰ τὸν Μ. Ἐσπερινὸν αὐτοῦ, τὸν ψαλλόμενον συνήθως προμεσημβρινὰς ὥρας τῆς Μ. Παρασκευῆς, τὸν ἐπιλεγόμενον «Ἀκολουθία τῆς Ἀποκαθλώσεως», ὁ ἰ. Ὑμνωδός:

1. ἀποκαλεῖ τὸν Υἱὸν τῆς Παρθένου διὰ λόγων ἐκπορευομένων, οὕτως εἰπεῖν, ἐκ τοῦ στόματος τῆς Παναμώμου, «φῶς τοῦ κόσμου»²⁹.

Ἡ φράσις καὶ παρομοίωσις αὕτη εἶναι κατὰ κυριολεξίαν ἐπανάληψις τοῦ γνωστοτάτου αὐτοχαρακτηρισμοῦ τοῦ Ἰησοῦ Χριστοῦ «ἐγὼ εἰμι τὸ φῶς τοῦ κόσμου»³⁰.

26. Π. Μπρατσιώτου, Ἡ Π. Διαθήκη ἐν τῇ Ἑλληνικῇ Ὁρθοδόξῳ Ἐκκλησίᾳ, σ. 10.

27. Ἡσ. ν' 10 καὶ 11.

28. Ἡσ. νγ' 11.

29. Βλέπ. «ὀδυρομένη (ἡ Παρθένος Μήτηρ) μητρῶα σπλάγγνα... καὶ στενάζουσα ὀδυνηρῶς ἐκ βάθους ψυχῆς... ἀνέκραξε... οἶμοι φῶς τοῦ κόσμου! 3ον Στιχηρὸν κεκραγῶν Μ. Ἐσπερινοῦ Μ. Σαββάτου.— πρβλ. «Οἶμοι φῶς τοῦ κόσμου! Οἶμοι φῶς τὸ ἐμόν», 62ον Ἐγκώμιον Α' Στάσεως, ὁ καὶ μνημονεύομεν καὶ αὐθις ἐν οἰκειᾷ παραγράφῳ.

30. Ἰωάν. η' 12.— πρβλ. «ὁμοίως ἐστε τὸ φῶς τοῦ κόσμου» Ματθ. ε' 14.

Ἄλλωστε ὡς «φῶς τοῦ κόσμου» κυρίως νοεῖται τὸ νοητὸν φῶς, ὅπερ εἶναι ὁ Λόγος τοῦ Θεοῦ, ὁ «Πανσθενουργός», «δι' οὗ τὰ πάντα ἐγένετο», ὡς ἐλέχθη ἤδη, πρωτίστως δὲ τὸ φυσικὸν φῶς.

2. Συνθεωρῶν μετὰ τῶν Ἰωσήφ καὶ Νικοδήμου (ανεκρὸν... ἄταφον, εὐσυμπάθητον) τὸν Ἰῶν τοῦ ἀνθρώπου, ὁ ἰ. ποιητὴς ποιεῖται ἐναρξίν τοῦ δοξαστικοῦ καὶ ὁμοῦ θρηνώδους ὕμνου του διὰ τῶν ἐξῆς ψαλμικῶν λόγων: «Σὲ τὸν ἀναβαλλόμενον τὸ φῶς ὡς περ ἰμάτιον»³¹.

Ἡ λέξις φῶς ἔχει ἐδῶ, ὡς εἶναι κατάδηλον, τὴν πρωταρχικὴν ἔννοιαν καὶ σημασίαν αὐτοῦ, ἥτοι τὴν τοῦ αἰσθητοῦ—φυσικοῦ.

β') Κατὰ τὸν Ὁρθρον τοῦ Μ. Σαββάτου, ὅστις φάλλεται τὰς ἑσπερινὰς ὥρας τῆς Μ. Παρασκευῆς, ἐπονομαζόμενος «Ἀκολουθία τοῦ ἰ. Ἐπιταφίου»:

1ον) Εἰς τὸν ὑπὸ τῆς Κασσιανῆς θεοσόφως ποιηθέντα Κανόνα (τοῦ Μ. Σαββάτου) ἀναμέλπεται ἐν τῇ Ε' Ὁδῇ (Εἰρμὸς) περὶ τῆς «θεοφανείας... τῆς πρὸς ἡμᾶς συμπαθῶς γενομένης» τοῦ Ἰοῦ τοῦ Θεοῦ, ὅτι ὁ Ἡσαΐας «φῶς ἰδὼν ἀνέσπερον ἐκ νυκτὸς ὀρίσας ἐκραύαζεν»³².

2) Εἰς πλεῖστα ὅσα τῶν ἐξόχων Ἐγκωμίων τοῦ Ἐπιταφίου Θρήνου ὁ ἰ. Μελωδὸς ἀποκαλεῖ χαρακτηριστικῶς τὸν κατακείμενον ἄπουν Ζωοδότην «φῶς».

Ἡ ἐν τοῖς Ἐγκωμίοις τούτοις ἔννοια καὶ ἀλληγορικὴ σημασία τοῦ φωτὸς εἶναι ποικίλη, ὡς λ.χ.

1. Εἰς ἐκεῖνο τὸ Ἐγκώμιον, ἐν ᾧ ὁ Ἵμνωδὸς - Θρηνώδης ἐρωτᾷ τὸν θαπτόμενον Θεάνθρωπον, καλῶν Αὐτὸν «γλυκὺ καὶ σωτήριον φῶς, τάφω πῶς ἐν σκοτεινῷ κατακέρυψαι;»³³.

Ὁ Σωτὴρ, ἀληθῶς, θεωρεῖται καὶ καλεῖται ἐδῶ φῶς σωτηριῶδες. Φῶς, ἐννοεῖται καὶ αὐθις ἐναυθθα, πνευματικόν, ἐπιλεγόμενον ποιητικῶς «γλυκύν», καθῶς καὶ σωστικόν, ἥτοι λυτρωτικόν ἐκ τοῦ σκότους τοῦ νοητοῦ, τῆς πλάνης δηλονότι καὶ «τῆς δουλείας τοῦ ἐχθροῦ», τούτεστι τῆς ἀμαρτίας, τῆς φθορᾶς καὶ τοῦ θανάτου.

31. Δοξαστικὸν Ἀποστίχων Μ. Ἐσπερινοῦ Μ. Σαββάτου. Ἡ ἀνωτέρω φράσις εἶναι δεδανεισμένη ἐκ τοῦ μεγαλειώδους 103ου ψαλμοῦ, τοῦ προσονομαζομένου Προοιμιακοῦ (στίχ. 2), ὅστις, ὡς γνωστὸν, ἀναγινώσκειται εἰς ὅλας τὰς μετὰ ἑσπερινῆς ἀκολουθίας θ. λειτουργίας τῆς Μ. Ἑβδομάδος.

32. Πρβλ. «φῶς πρὸς ἀνέσπερον ἄγων ἡμᾶς», Ὁδὴ ε' (Καταβασία) Γ' Κυριακῆς Νηστειῶν.— καὶ «Δεῦτε λάβετε φῶς ἐκ τοῦ ἀνεσπέρου φωτός», ἐν ἀρχῇ τελετῆς Ἀναστάσεως.— Σ. Σ. Ἡ φράσις καὶ εἰκὼν «φῶς ἀνέσπερον» ὑπάρχει ἀρχικῶς ἐν Κ. Μανασσῆ, ἕρον. (6307), βλ. σχετικῶς λήμμα «ἀνέσπερον» ἐν Liddell Scott, Μέγα Λεξικὸν τῆς Ἑλληνικῆς Γλώσσης, Τόμ. Α', σ. 215.

33. 11ον Ἐγκώμιον Α' Στάσεως.

2. Στιχογραφικῶς ὡσαύτως ἐπερωτᾷ ἐπίσης διὰ τῆς Ἀειπαρθένου ὁ Ἵμνωγράφος, «πότε ἴδω Σῶτερ, σὲ τὸ ἄχρονον φῶς»³⁴.

Εἰς τὸ ἐγκώμιον τοῦτο «ὁ Ἰῶς τῆς Παρθένου» ἀντιπαραβάλλεται ἐμμέσως πρὸς τὸ φυσικὸν φῶς, τὸ χρονικὸν ἄλλως, ἥτοι τὸ γινόμενον ἐν χρόνῳ³⁵.

3. Ἐκ παραλλήλου εἰς ἕτερον, παρόμοιον τοῦ ὑπερθεν, ἐγκώμιον «ὁ βασιλεὺς τοῦ παντός» καὶ «Κοσμήτωρ πάντων» ἐπιλέγεται «ἀόρατον φῶς», καὶ ὡς ἐκ τούτου πνευματικόν, ἐν ἀντιδιαστολῇ πρὸς τὸ φυσικόν, περὶ οὗ ὁ λόγος ἀλλαχοῦ³⁶.

4. Ἐν μνημονευθέντι ἤδη ἐγκωμίῳ³⁷ ὁμοίως ἡ Παναγία Μήτηρ, διὰ σχετλιαστικοῦ ἐπιρρημάτος, ὑπενθυμίζοντος λόγον καὶ ὕφος ἀρχαίας ἐλληνικῆς τραγῳδίας³⁸, ἀνακράζει, «θρηνώδουσα μυστικῶς»: «Ὁ ἰμοι φῶς τοῦ κόσμου! Οἴμοι φῶς τὸ ἐμόν»³⁹.

Ὡς ἀληθὲς φῶς τοῦ κόσμου, καθὼς ἤδη εἴπομεν, θεωρεῖται τὸ εἰρημένον νοητὸν τοιοῦτο, κατ' ἐπέκτασιν καὶ μεταφορικῆν σημασίαν τοῦ αἰσθητοῦ φωτός. Τοῦτο τὸ τελευταῖον εἶναι διὰ τὴν «ὑπέραγνον Μητέρα τοῦ Ἐμμανουήλ» ὅτι ἐκεῖνο ἢ ταῦτο μᾶλλον μὲ τὸ πνευματικόν, τὸ ὁποῖον δὲν εἶναι εἰ μὴ ὁ Μονογενὴς Ἰῶς Τῆς.

5. Εἰς λίαν συγκινητικὸν Θρήνον τῆς, κατὰ τὸν Ἵμνωγράφον, θρηνώδουσης Ὑπεραγίας Θεοτόκου, μετὰ πολλῆς τρυφερότητος καὶ μητρικῆς στοργῆς, προσαγορεύεται ὁ Μονογενὴς Τῆς διὰ τῶν ἐξῆς ἐξόχως ποιητικῶν λόγων δύο αὐτόχρημα ἐλληνικῶν φράσεων: «ὦ φῶς τῶν ὀφθαλμῶν μου, γλυκῦτάτὸν μου τέκνον»⁴⁰.

Τὸ ὄντως, κατὰ ταῦτα, αἰσθητὸν φῶς, τὸ καθιστάμενον ἀντιληπτὸν διὰ τῶν αἰσθητηρίων ὀργάνων τῆς ὀράσεως, ἥτοι τῶν ὀφθαλμῶν τῆς Παναχράντου Μητρὸς τοῦ Φωτοδότου, εἶναι Αὐτὸς Οὐτός ὁ Ἰῶς τῆς Παναμώμου, ὡς παρομοίως συμβαίνει εἰς πᾶσαν

34. 71ον Ἐγκώμιον Α' Στάσεως.

35. Πρβλ. πρὸς τὸ ἄχρονον, τὸ ἐν χρόνῳ ποιηθὲν φῶς, ἐν Γεν. α' 1 καὶ 3.

36. 52ον Ἐγκώμιον Β' Στάσεως.

37. 62ον Ἐγκώμιον Α' Στάσεως.

38. Πρβλ. «οἴμοι τάλαινα», «οἴμοι θανάτου τοῦτ' ἐγγυτάτω» Σοφοκλέους Ἀντιγόνη, στίχ. 554 καὶ 934.

39. Πρβλ. «Οἴμοι Σωτὴρ μου!», 7ον Στιχηρὸν Ἀναστάσιμον Αἴνων, ἤχ. γ'.—πρβλ. «Οἴμοι ὦ Ἰέε», 48ον Ἐγκώμιον Β' Στάσεως.

40. 3ον Ἐγκώμιον Γ' Στάσεως.— πρβλ. «καὶ τὸ φῶς τῶν ὀφθαλμῶν μου καὶ αὐτὸ οὐκ ἔστι μετ' ἐμοῦ», ψαλμ. λζ' 11.— πρβλ. περὶ τοῦ Κυρίου καὶ Θεοῦ ἡμῶν ὡς φωτὸς νοητοῦ τῶν ἡμετέρων «τῆς διανοίας ὀφθαλμῶν» καὶ καρδιῶν: «Domine Deus... ita illumines corda et sensus nostros», ὅ ἐστι μεθερμηνευόμενον: «Κύριε ὁ Θεός... ἴσθι τὸ φῶς τῶν καρδιῶν καὶ τῶν ὀφθαλμῶν ἡμῶν», 2α εὐχὴ εὐλογίας πρὸς Μ. Σαββάτου τῆς Ρωμαιοκαθολικῆς Ἐκκλησίας.

ὑπαρξιν, ὀλοφύχως ἀγαπῶσαν ἐν πρόσωπον, πρὸς ὃ πολλάκις λέγεται ἢ γράφεται ὁμοίον τι ἢ τὸ αὐτὸ εἰς τὴν νεοελληνικήν⁴¹.

6. Εἰς πλεῖστα ὅσα ἐξ ἄλλου Ἐγκώμια προσδίδονται φωτωνυμῖαι εἰς τὸν Παμβασιλέα τῆς κτίσεως, ὡς ἀκολούθως:

α) Προσλέγεται ὁ Ἄθανατος Λόγος ἀφ' ἐνὸς μὲν «φωσφόρος τῆς δικαιοσύνης»⁴², ἦτοι νοητὸς φωσφόρος τῆς ἀρετῆς ἐν γένει⁴³, ἀφ' ἐτέρου «ἀνέσπερος φωσφόρος»⁴⁴, ἐν ἐμμέσῳ ἀντιδιαστολῇ πρὸς τὸν, εἰς ἕτερον Ἐγκώμιον, ἀναφερόμενον φυσικὸν φωσφόρον, ὅστις «τὰς ἀκτῖνας ἀπέκρυψε»⁴⁵ καὶ τοιοῦτοτρόπως «ἐσχότασεν ὁ Ἥλιος τὸ φῶς»⁴⁶, κατὰ τὸν σταυρικὸν θάνατον Ἐκεῖνου «τοῦ μεγίστου γῆ κρυβέντος σου φωτός»⁴⁷. Ὁ Κύριος παραβάλλεται πρὸς τὸν φυσικὸν φωστῆρα οὕτω τὸν μέγιστον (τὸν ἥλιον), τὸν ἐν τῷ βιβλίῳ τῆς Γενέσεως μνημονευόμενον (α' 16).

β) Ἐν παρομοίᾳ θρηνώδει Ἐγκωμῖα ὁ Ὑμνογράφος, ὑπονοῶν τὸν «παθόντα καὶ ταφέντα» καὶ ὁμολογῶν Αὐτὸν «Ποιητὴν τῆς κτίσεως, τὸν ἀληθῶς Φωτουργόν, ἦτοι τὸν Ποιήσαντα πρωτίστως τὸ φῶς»⁴⁸, ἀναγράφει: «Ἐδυσ Φωτοουργε καὶ συνέδυσαι τὸ φῶς ἡλίου»⁴⁹.

41. Ὡς λ.χ. «μάτια μου», «φῶς μου».

42. 15ον Ἐγκώμιον Β' Στάσεως.—πρβλ. «ἥλιος δικαιοσύνης», Μαλαχ. δ' 2. «δικαιοσύνης ἥλιον», ε' Ὁδὴ (εἰρμὸς) Κανόνος Πάσχα.

43. Βλέπ. «ἐν δὲ δικαιοσύνῃ συλλήβδην πᾶσ' ἀρετὴ ἐστι», Θεόγνης Μεγαρεὺς, Bergk. Ἑλλ. Λυρ. 147.

44. 35ον Ἐγκώμιον Β' Στάσεως.

45. 26ον Ἐγκώμιον Α' Στάσεως.—πρβλ. «ἥλιος τὰς ἀκτῖνας ἀπέκρυψε», Οἶκος Κανόνος Μ. Σαββάτου.

46. Μνημ. 52ον Ἐγκώμιον Β' Στάσεως.

47. Μνημ. 26ον Ἐγκώμιον Α' Στάσεως.—πρβλ. περὶ τοῦ φωστῆρος τοῦ μεγάλου, ἦτοι τοῦ ἡλίου, «Ἐπὶ Σταυροῦ σὲ δυνατέ, φωστῆρ ὁ μέγας κατιδῶν, τρόμῳ ἐπαρθεῖς, τὰς ἀκτῖνας συνέστειλεν», Καταβασία δ' Ὁδῆς Γ' Κυριακῆς Νηστειῶν.—πρβλ. Γεν. α' 14, 16.

48. Πρβλ. καὶ αὐθις Γεν. α' 1 καὶ 3-4, 18.

49. 30ον Ἐγκώμιον Β' Στάσεως.

γ) Προηγουμένως, ἐλέγχων τρόπον τινὰ ὁ Ὑμνωδὸς τὸν ὑποκρινόμενον φιλοπτωχίαν δόλιον καὶ προδότην μαθητὴν, ἐπερωτᾷ τὸν ἐπίβουλον «πῶς χρυσῶ ἀπεμπολεῖς τὸν Φωταυγῆ;»⁵⁰.

7. Τέλος, εἰς Ἐγκώμιον τῆς Α' Στάσεως συμβολίζεται ἀλληγορικῶς «ἡ σὰρξ τοῦ Θεοῦ» — ὁ Θεάνθρωπος ἐν τάφῳ «ὡς φωτὸς λυχνίας», ἦτις ἀπὸ γῆν ὡς ὑπὸ μῶδιον κρύπτεται καὶ διώκει τὸν ἐν Ἄδη σκοτασμόν»⁵¹.

Πρόδηλον τυγχάνει, ὅτι ἡ ἀνωτέρω εἰκὼν ἐλήφθη ἐξ ἀντιστρόφως αὐτῆ ἀναλόγων Κυριακῶν λογίων⁵².

γ) Πρὸς τὸ τέλος τοῦ Ὁρθρου τοῦ Μ. Σαββάτου, μετὰ τοῦ Αἴνου, μὴ ὑπαρχόντων Ἀποστίχων, ψάλλεται, πρώτην φορὰν κατὰ τὴν Μ. Ἑβδομάδα, ἐνῶ ἀναγινώσεται ἀπλῶς, κατὰ τὰς προηγουμένας ἡμέρας αὐτῆς, ἡ Μεγάλῃ Δοξολογία, ἀρχομένη αὐτὴν τὴν φορὰν ἀπὸ τοῦ ἐναρκτηρίου πανηγυρικοῦ καὶ θριαμβευτικοῦ στίχου «Δόξα σοι τῷ δεῖξαντι τὸ φῶς», ἐν ἧ περιλαμβάνεται καὶ τὸ «ἐν τῷ φωτί σου ὀψόμεθα φῶς». Ὑπὸ τὸ φῶς τοῦτο δέον ὅπως ἐν μὲν τῷ πρώτῳ στίχῳ νοηθῆ ἀσφαλῶς τόσον τὸ αἰσθητὸν-φυσικὸν φῶς, τὸ καὶ πρῶτον ποίημα τοῦ Ποιητοῦ, ὡς ἤδη εἴπομεν, ὅσον καὶ τὸ νοητὸν τοιοῦτο, ἐν δὲ τῷ ἐπομένῳ βεβαίως τὸ πνευματικὸν φῶς, τοὔτεστιν ὁ Λόγος τοῦ Θεοῦ καὶ ἡ σωστικὴ καὶ ζωοποιὸς διδασκαλία Αὐτοῦ. Κατὰ ταῦτα, ὁ πρὸς τὸν Φωτουργόν καὶ Φωτοδότην δοξαστικὸς αὐτὸς ὕμνος, δι' οὗ τελευτᾷ ἡ ἀναμνηστικὴ καὶ διδασκτικὴ ἀνιστόρησις τῶν φωτιστικῶν καὶ σωτηριωδῶν Παθῶν, τοῦ Σταυρικοῦ Θανάτου καὶ τῆς Ταφῆς τοῦ Λυτρωτοῦ Θεοανθρώπου, συνιστᾷ ἐν ταύτῳ τὴν ἀρχὴν τοῦ ἐπιλόγου τῆς Μ. Ἑβδομάδος καὶ τὸ προανάκρουσμα τῶν ἐπινικίων ἀναστασίμων ὕμνων «τῷ Νικητῇ τοῦ θανάτου»!

(Συνεχίζεται)

ΙΩΑΝΝΗΣ Δ. ΔΡΟΥΛΙΑΣ

50. 66ον Ἐγκώμιον Α' Στάσεως.

51. 19ον Ἐγκώμιον Α' Στάσεως.—πρβλ. Α' Πέτρ. γ' 19.

52. Βλέπ. «οὐδὲ καιοῦσι λύχνον καὶ τιθέασιν αὐτὸν ὑπὸ τὸν μῶδιον ἀλλ' ἐπὶ τὴν λυχνίαν», Ματθ. ε' 15.

ΤΟ ΟΡΑΜΑ ΤΟΥ ΡΩΜΑΝΟΥ ΤΟΥ ΜΕΛΩΔΟΥ*

3. Όραμα και ποίησης.

Εάν τις ήθελε συγκρίνει το δράμα του Ρωμανού προς άλλα δράματα χριστιανών ποιητών, θα έπρεπε να κατέλθι εις τους μεσαιωνικούς χρόνους και την Αναγέννησιν. Πρώτος και βασικότερος σταθμός την εποχήν αυτήν είναι ο Ιταλός ποιητής Άλιγκιέρι Δάντης. Βλέπομεν όμως έξ αρχής, ότι εις τον Δάντην δεν έχομεν ένα σαφές δράμα θείας μορφής, το όποιον πληροί χάριτος και προσφέρει δωρεάς και χαρίσματα ή αναθέτει ύψηλην αποστολήν εις τον όρωνα, ή καθιερώνει δι' αυτού θεϊόν τι λειτούργημα. Έχομεν απλώς μίαν νοητήν περιπλάνησιν εις το υπερπέραν εις μίαν στιγμήν της ζωής του ποιητού, με όδηγόν το ύποσυνειδητόν αυτού, προς τον σκοπόν όπως ολοκληρωθή ούτος, όταν φανερώση δημοσία την θείαν δικαιοσύνην και ύποδείξη την μετάνοιαν και την κάθαρσιν προς τους έχοντας ανάγκην αυτής συνανθρώπους του, θριαμβεύση δέ, όταν παρουσιάση την μακαριότητα των άγιων και την δόξαν του Θεού.

Το δράμα του Ρωμανού αντιθέτως πηγάζει από την βαθύτεραν συνειδητήν ύπόστασιν της ταπεινώσεώς του. Τουτό δεν γράφεται, ούτε δημοσιεύεται. Είναι προσωπικόν βίωμα, μυστικόν και άφορξ εις την μη επιδεικνυομένην έσωτερικήν λύτρωσιν κατά την ώραν της θ. λατρείας και την χαρίτωσιν και ανάδειξιν του ύπό της θείας δυνάμεως. Είναι στοιχειόν τι νέον, άνύπαρκτον προηγουμένως, το όποιον εισέρχεται εις την ζωήν του έξωθεν, άνωθεν, ώσαν πνεύμα ήρεμίας, φώς, το όποιον πληροί, ολοκληρώνει την προσωπικότητά του, συμφώνως προς την βαθύτεραν επιθυμίαν της ύπάρξεώς του.

Το δραματικόν στοιχείον της θείας κωμωδίας του Δάντη, καθώς και των άλλων περιπλανήσεων εις το υπερπέραν, αί όποιαι συνηθίζοντο κατά τον μεσαιώνα, έχουν ως κλασσικά των πρότυπα έξωχριστιανικά κείμενα και κυρίως τον Όμηρον και τον Βιργίλιον(6). Ο Όδυσσεύς διηγείται, ότι επισκέπτεται τον κάτω κόσμον, δια να άκούση από τον μάντην Τειρεσίαν τί ακριβώς θα του συμβή κατά την επιστροφήν του εις την πατρίδα. Ούτος φθάνει εις τον Άδην και σκάπτει μικράν τάφρον, έντός της οποίας τελεί την σπονδήν δια της επιχύσεως κατ' αρχάς μέλιτος και ύδατος, γλυκού οίνου και ύδατος, τα όποια αναμιγνύει μετ' άλεύρου. Έν συνεχεία, σφάζει μαύρον κριόν και μαύρον πρόβατον. Το αίμα αυτών ρέει εις την τάφρον. Τότε αρχίζουν να συγκεντρώνται αί ψυχαί των νεκρών από το βάθος του Άδου με όχλοβοήν περι την τάφρον. Τρέχουν μετá σπουδής προς το αίμα, ζητούν να πίνουν έκ τούτου. Τρόμος καταλαμβάνει τον Όδυσσεά, ό όποιος έμποδίζει τας ψυχάς να πλησιάσουν προς το αίμα,

έως ότου φθάση και πih πρώτος ό Τειρεσίας. Ο μάντης γνωρίζει και θα τον πληροφορήση τί πρέπει να έχη ύπ' όψιν του κατά την επιστροφήν του εις την Ιθάκην. Ούτος λοιπόν πίνει έκ του αίματος και διηγείται τα μέλλοντα να συμβούν.

Η μέθοδος είναι πολυ χαρακτηριστική. Η βάση της είναι, ότι οι νεκροί γνωρίζουν περισσότερα δια την ζωήν από τους ζώντας. Πανταχού όμως ύπάρχει μία άρνησις της ζωής με βάση τον θάνατον, ό όποιος έξουσιάζει, διότι κατορθώνει να έχη την πείραν της ζωής. Νέαι μορφαί ύπάρξεως άπουσιάζουν. Την σύγκρισιν μεταξύ της Όμηρικής ανθρωπολογίας με βάση τους νεκρούς και την αντιστοιχίαν ιδεών της θείας κωμωδίας του Δάντη εύρισκομεν εις τον Romano Guardini. Ούτος παρατηρεί γενικώς, ότι εις την Όδύσειαν, ό άνθρωπος άπευθυνόμενος προς τους νεκρούς αποκτá τεραστίαν δύναμιν, ήτις θρησκευολογικώς άποτελεί την έκφρασιν της νίκης αυτού. Εις τον Δάντην παρουσιάζονται θετικότερα στοιχεία, τα όποια προέρχονται από την χριστιανικήν αντίληψιν περι της ανθρωπίνης ζωής, της ψυχής, του σώματος, φωτισομένων τούτων άπάντων ιδίως από την πίστιν εις την άνάστασιν του ανθρωπίνου σώματος¹³.

Άλλ' αί περιπλανήσεις εις το υπερπέραν κατά τα αρχαία ταύτα πρότυπα, συνήθεις κατά τον μεσαιώνα, άντανακλούν και εις τον Faust του Goethe. Εις το β' μέρος της τραγωδίας ταύτης παρατηρούμεν τον άεικίνητον άνθρωπον να κατέρχεται προς το περικόχλιον. Κατά τον τρόπον αυτόν αναγνωρίζει ούτος, ότι οι νεκροί γνωρίζουν περισσότερα πράγματα περι της ζωής αυτής από τους ζώντας. Ούτως ό άνθρωπος δεν δύναται μόνος του να εύρη την άπαραίτητον σοφίαν, όταν χρειάζεται αυτήν εις την ζωήν του, αλλά πρέπει να την άναζητήση εις την Θρησκευτικήν του πίστιν και κοσμοθεωρίαν.

Η έν λόγω μέθοδος έχει ίσως μίαν επιστημονικήν επικύρωσιν από την ψυχολογίαν του βάθους, ή όποια λέγει, ότι τα προβλήματα της άμέσου ζωής, της συνειδητής ύπάρξεως του ανθρώπου, δεν δύναται να προωθηθούν και να λυθούν παρά μόνον, όταν ό ίδιος ό άνθρωπος κατέλθι εις το κατάτατον της προσωπικότητός του, ήτοι εις το άσυνειδητόν αυτού¹⁴. Έκεί θα ιδη να προβάλλουν αυτομάτως και άβιάστως τα άπωθημένα και γνήσια στοιχεία, τα όποια χαρακτηρίζουν την υγιή ανθρωπίνην ζωήν: το φυσικόν, το άληθινόν, το πνευματικόν.

13. Romano Guardini, das visionäre element in dantes Göttlicher Komödie (Vision und Dichtung) Tübingen-Stuttgart 1946, σ.σ. 12-21.

14. Ατόθι σ. 9 έξ.

* Συνέχεια έκ της σελ. 207 του προηγουμένου τεύχους.

ΕΣΧΑΤΟΛΟΓΙΑ ΚΑΙ ΙΕΡΑΠΟΣΤΟΛΗ*

5. Ὑπὸ τὴν προοπτικὴν αὐτὴν τὸ θέμα τῆς ἱεραποστολῆς ἀποκτᾷ ἐπαναστατικὴν ζωτικότητα διὰ τὴν ζωὴν τῆς Ἐκκλησίας καὶ τῶν πιστῶν. Ὁ Ἰησοῦς ἐκάλεσε τοὺς Μαθητὰς μετὰ τὴν ἀνάστασιν Του καὶ παρήγγειλεν εἰς αὐτούς: «πορευθέντες οὖν μαθητεύσατε πάντα τὰ ἔθνη, βαπτίζοντες αὐτοὺς εἰς τὸ ὄνομα τοῦ Πατρὸς καὶ τοῦ Υἱοῦ καὶ τοῦ ἁγίου Πνεύματος» (Ματθ. 28,19). Συνεπῶς ἡ περίοδος ἀπὸ τῆς ἀναστάσεως μέχρι τῆς δευτέρας παρουσίας τοῦ Ἰησοῦ Χριστοῦ εἶναι περίοδος κηρύγματος τοῦ εὐαγγελίου. Ὁ λόγος τοῦ Χριστοῦ πρέπει νὰ διακηρυχθῆ, νὰ ἀκούσων πάντες οἱ ἄνθρωποι τὴν χριστιανικὴν ἀλήθειαν, ἡ ὁποία θὰ ἀποκαλύψῃ τὴν πλάνην τῆς ἰδικῆς τῶν ἀληθείας. Ὁ εὐαγγελιστὴς Λουκᾶς ὁμιλεῖ περὶ τῆς μοναδικῆς καὶ ἀποκλειστικῆς προϋποθέσεως τοῦ κηρύγματος. Ὁ Ἰησοῦς δηλονότι παρήγγειλεν εἰς τοὺς Μαθητὰς νὰ παραμείνουν εἰς τὴν Ἱερουσαλήμ, πρὶν νὰ πορευθοῦν εἰς τὸ κήρυγμα, προκειμένου ἐκεῖ νὰ λάβουν τὴν ἐξ ὕψους δύναμιν, δηλ. τὴν ἐπαγγελίαν τοῦ ἁγ. Πνεύματος. Μόνον διὰ τοῦ Πνεύματος εἶναι δυνατὴ ἡ ἱεραποστολή. Τοῦτο θὰ καθοδηγήσῃ τοὺς Μαθητὰς εἰς τὸν δρόμον τοῦ

εὐαγγελισμοῦ καὶ θὰ ἀποκαλύψῃ εἰς αὐτοὺς τί πρέπει νὰ εἴπουν, ὥστε τὸ κήρυγμά των νὰ εἶναι λόγος Θεοῦ καὶ ὄχι λόγος ἀνθρώπων. Εἶναι χαρακτηριστικὸν τὸ γεγονός ὅτι οἱ Μαθηταί, πρὶν ἀναληφθῆ ὁ Ἰησοῦς, τὸν ἠρώτησαν: «κύριε, εἰ ἐν τῷ χρόνῳ τούτῳ ἀποκαθιστάνεις τὴν βασιλείαν τῷ Ἰσραὴλ» (Πράξ. 1,6). Ἀντὶ ἄλλης ἀπαντήσεως Οὗτος ἐτόνισεν, ὅτι ὁ χρόνος τῆς Βασιλείας εἶναι γνωστὸς μόνον εἰς τὸν Θεόν. Δὲν εἶναι ὑπόθεσις τῶν ἀνθρώπων νὰ γνωρίζουν τὸν χρόνον τοῦτον. Ἄντ' αὐτοῦ οὗτοι λαμβάνουν τὴν παραγγελίαν νὰ διακηρύξουν τὸν Κύριον Ἰησοῦν εἰς ὅλοκληρον τὸν κόσμον. Ἡ Πεντηκοστή, ἡ ὁποία εἶναι ἡ πρώτη ἡμέρα τῆς οἰκουμηνικῆς Ἐκκλησίας, ἀνοίγει τὰς λεωφόρους πρὸς εὐαγγελισμὸν τοῦ κόσμου καὶ προκαλεῖ τοὺς πιστοὺς νὰ ὀδεύσουν πρὸς αὐτόν. Αὐτὴ εἶναι ἡ πρώτη καὶ μοναδικὴ τῶν ἀποστολῆ. Τὸ βιβλίον τῶν Πράξεων τῶν Ἀποστόλων εἶναι ἡ ἱστορία τοῦ εὐαγγελισμοῦ τῆς οἰκουμένης ὑπὸ τῶν ἀποστόλων καὶ ἐτέρων ἀναριθμητῶν κηρύκων, ὑπὸ τὴν καθοδήγησιν καὶ ἐνίσχυσιν τοῦ ἁγίου Πνεύματος. Εἶδομεν δ' ἄλλαχού, ὅτι πρὸ τῆς ἐλευσεως τῆς τελικῆς βασιλείας πρέπει νὰ ἔχῃ κηρυχθῆ τὸ εὐαγγέλιον εἰς σύμπαντα τὸν κόσμον. Συνεπῶς ἡ Ἐκκλησία, ἡ ὁποία εἶναι ὄχι μόνον ἡ εἰκὼν τῆς Βασιλείας, ἀλλὰ καὶ ὁ φορεὺς αὐτῆς, πρέπει νὰ εὐαγγελισθῆ εἰς ὅλον τὸν κόσμον τὸ εὐαγγέλιον καὶ νὰ ὀδηγήσῃ τὰ ἔθνη πρὸς τὸν παντοκράτορα Κύριον. Βεβαίως, ἐδῶ δὲν λέγεται, ὅτι πρέπει ἀπαραιτήτως ὅλα τὰ ἔθνη νὰ γίνων χριστιανικά. Ἡ Ἐκκλησία δὲν ἔχει σκοπὸν νὰ ἐγκαθιδρύσῃ ἐπὶ τῆς γῆς μίαν παγκόσμιον χριστιανικὴν πολιτείαν, ἢ νὰ σχηματίσῃ τὸ ἰδεῶδες κράτος, ἐντὸς τοῦ ὁποίου θὰ βασιλεύῃ πάντοτε ἡ χαρά, ἡ εἰρήνη, ἡ δικαιοσύνη ἢ ἡ ἀγάπη. Ἡ Ἐκκλησία ἔχει σκοπὸν νὰ ἐξαγγεῖλῃ τὸ μήνυμα τῆς ἀναστάσεως, ὅτι δηλ. ὁ κόσμος εἶναι παροδικὸς καὶ δὲν δύναται νὰ προσφέρῃ αὐτὸ ποῦ οὐσιαστικῶς χρειάζεται ὁ ἄνθρωπος. Ἡ παρουσία τῆς Ἐκκλησίας ἔχει σκοπὸν νὰ κρίνῃ τὸν κόσμον καὶ νὰ ἀποκαλύψῃ τὸ ἀληθές αὐτοῦ νόημα καὶ τὴν ἐσωτερικὴν αὐτοῦ χρεωκοπίαν. Τοῦτο τὸ γεγονός τῆς ἐξαγγελίας τοῦ εὐαγγελίου, δηλ. τὴν κρίσιν τοῦ ἀνθρώπου καὶ τοῦ κόσμου, ζητεῖ ὁ Ἰησοῦς ἀπὸ τοὺς Μαθητὰς Του καὶ ὄχι τὴν ἐγκαθίδρυσιν ἐπὶ τῆς γῆς μιᾶς παγκοσμίου χριστιανοπολιτείας, εἰς τὴν ὁποίαν θὰ διαβιοῦν τέλειοι ἄνθρωποι. Συνεπῶς, ἡ ἱεραποστολή εἶναι σημεῖον τῆς ἐσχάτης ἐποχῆς, καὶ ὅταν αὕτη ἀσκεῖται, τότε ἡ βασιλεία τοῦ Θεοῦ πλησιάζει ὀλονὲν ἐγγύτερον. Ἡ ἱεραποστολή δὲν θὰ ἐπιταχύνῃ ἢ θὰ ἐπιβραδύνῃ τὴν βασιλείαν. Ἡ παντοδυναμία τοῦ Θεοῦ δὲν περιορίζεται ὑπὸ τῆς ἀνθρωπίνης δραστηριότητος. Ἀντιθέτως, ἡ ἱεραποστολή εἶναι γνήσιον σημεῖον, ὅτι ἡ Ἐκκλησία ἀσκεῖ τὴν ἀποστολήν, τὴν ὁποίαν ἐζήτησεν ἐξ αὐτῆς ὁ Κύριος, ὅτι δηλ. αὕτη εἶναι Ἐκκλησία ἐστραμμένη πρὸς τὸν ἄνθρωπον, πρὸς τὸν κόσμον. Οὕτω καὶ ἡ ἱεραποστολή δέον νὰ

* Συνέχεια ἐκ τῆς σελ. 209 τοῦ προηγουμένου τεύχους.

Ἄλλ' εἰς τὸν Ρωμανὸν βλέπομεν, ὅτι σκοπὸς τῆς ζωῆς του δὲν εἶναι ἡ ἀπόκτησις τῆς πίστεως, οὔτε εἶναι αὕτη ὁ καρπὸς καὶ τὸ ἀποτέλεσμα ἀγωνιώδους περιπλανήσεως αὐτοῦ προηγουμένως εἰς τὸ ὑπερπέραν. Ἀκόμη ἡ πίστις δὲν εἶναι ἡ τελικὴ νίκη μακρᾶς καὶ σκληρᾶς ἐσωτερικῆς συγκρούσεως, ὕστερα ἀπὸ φωτεινὸν σημεῖον, τὸ ὁποῖον παρουσιάζεται μετὰ ἀπὸ ἔντονον πνευματικὸν βίωμα. Αἱ ἱεραὶ ἐπιθυμίαι τοῦ Μελωδοῦ δὲν εἶναι ἀπωθημένα εἰς τὸ ὑποσυνείδητον αὐτοῦ, ἀλλὰ κατέχουν ἀδιακόπως ὀλόκληρον αὐτοῦ τὴν ὑπαρξιν. Ἡ φιλοδοξία τῆς ζωῆς του δὲν εἶναι νὰ εὔρῃ ἀπλῶς τὸν δρόμον τῆς ἀληθείας καὶ νὰ λυτρωθῆ.

Ἡ πρὸς τὸν Θεὸν καὶ ἰδιαιτέρως πρὸς τὸν θ. Λόγον, τὸν Ἰησοῦν Χριστόν, πίστις τοῦ Ρωμανοῦ εἶναι ἡ ἀφετηρία τῆς ζωῆς του. Σκοπὸς ὀλοκλήρου τῆς ζωῆς του εἶναι νὰ δυνηθῆ νὰ ὑμνήσῃ τὴν πίστιν του αὐτὴν. Ἄρα ὁ ποιητὴς εὐρίσκειται ἐξ ἀρχῆς εἰς τὴν ἀλήθειαν, τὴν σοφίαν, τὸν Θεόν. Ἐκ τοῦ σημείου τούτου ἐκκινεῖ μὲ τὸν πόθον νὰ ἀνέλθῃ κατὰ τὴν διάρκειαν τῆς ζωῆς του τὴν πνευματικὴν κλίμακα καὶ ἀναδειχθῆ ἐκλεκτὸν ὄργανον τοῦ θ. Πνεύματος, σκευὸς ἐκλογῆς, τὸ ὁποῖον θὰ χρησιμοποιηθῆ διὰ νὰ ἐπεκταθῆ τὸ φῶς καὶ ἡ ἀλήθεια εἰς τὸν κόσμον μὲ τὸ νέον φωτεινὸν ἔνδυμα, τὴν νέαν μορφήν τοῦ λόγου, τὴν ὁποίαν θὰ προσφέρῃ ἡ θεία τέχνη του, τὸ μέγα τοῦτο χάρισμα, τὸ ὁποῖον καταξιώνεται νὰ δεχθῆ εἰς τὸ δραμὰ του.

(Συνεχίζεται)

ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΣ ΚΟΡΑΚΙΔΗΣ

θεωρηθῆ ἐντὸς τῆς τάσεως ἐκείνης, κατὰ τὴν ὁποίαν ἢ μὲν ἄσκησις τῆς οὐδεμίας βεβαιότητα δίδει περὶ τῆς ἐλεύσεως τῆς Βασιλείας, ἢ δὲ παραμέλησις αὐτῆς κρίνει τὴν Ἐκκλησίαν. Ἡ τάσις αὕτη δημιουργεῖ μίαν ριζικὴν κατάστασιν εἰς τὴν Ἐκκλησίαν καὶ τοὺς χριστιανούς, τὴν ὁποίαν πρέπει νὰ ἐπισημάνωμεν ἐν τῇ παρουσίᾳ ὁμιλίας.

6. Ἡ ἱεραποστολή εἶναι, ὡς εἶδομεν, ἐντολή τοῦ ἀναστάντος Χριστοῦ πρὸς τὴν Ἐκκλησίαν καὶ ὡς τοιαύτη καλύπτει καὶ δίδει ιδιαίτερον νόημα εἰς τὴν ἐποχὴν μεταξὺ τῆς ἀναλήψεως καὶ τῆς δευτέρας παρουσίας, εἰς τὴν ἐποχὴν δηλ. τῆς ἱστορικῆς ὑπάρξεως τῆς Ἐκκλησίας. Ἀπὸ τῆς Πεντηκοστῆς καὶ ἐξῆς ὁ κόσμος καθίσταται πεδῖον ἱεραποστολικῆς δράσεως τῆς Ἐκκλησίας, μὲ τὴν προοπτικὴν νὰ συναχθῆ εἰς ἓνα λαὸν τοῦ Θεοῦ, ὁ ὁποῖος θὰ ἐξαγγεῖλη διαπρυσίως «τὰ μεγαλεῖα τοῦ Θεοῦ» (Πράξ. 2,11). Ἡ συναγωγή αὕτη τοῦ λαοῦ τοῦ Θεοῦ εἶναι τὸ βαθύτερον νόημα τῆς ἱστορίας καὶ ἡ ἀπωτέρα αὐτῆς προοπτικὴ. Χωρὶς ἱεραποστολήν ἡ ἱστορία παραμένει μόνον ἱστορία τῶν ἀνθρώπων, τῆς ὁποίας ἡ πρόοδος συνίσταται ἀποκλειστικῶς εἰς τὴν ἔντασιν τῆς καταστροφῆς τῆς. Ἡ Ἐκκλησία ἔχει ταχθῆ νὰ κατευθύνῃ τὴν ἱστορικὴν πορείαν πρὸς τὸ τέλος, πρὸς τὴν Βασιλείαν, καὶ νὰ γίνῃ ὁ ἀγωγός, διὰ τοῦ ὁποίου θὰ διοχετευθοῦν εἰς τὸν κόσμον αἱ δυνάμεις τοῦ Θεοῦ. Ἡ Ἐκκλησία δὲν γνωρίζει ὅμως ἑτέραν πρόοδον εἰς τὴν ἱστορίαν, παρὰ μόνον τὸ γεγονός ὅτι ἡ βασιλεία τοῦ Θεοῦ καὶ τὸ τέλος πλησιάζουν ὀλονὲν ἐγγύτερον¹. Ὑπὸ τὴν προοπτικὴν αὐτὴν τοῦ ἐρχομένου τέλους ἡ ἱεραποστολή γίνεται ἡ ἐσχάτη διακήρυξις εἰς τὸν κόσμον περὶ τῆς κρίσεως αὐτοῦ καὶ ἡ ἐξαγγελία τοῦ ἐρχομένου κόσμου τοῦ Θεοῦ, ὁ ὁποῖος θὰ ἀντικαταστήσῃ ἀνυπερθέτως τὸν παρόντα κόσμον. Τὸ κήρυγμα ὅμως τοῦτο δὲν εἶναι ἀπειλή κατὰ τοῦ κόσμου οὔτε ἀφορᾶ μόνον εἰς τὸ μέλλον. Ἀντιθέτως, τοῦτο εἶναι ἡ πλέον ζωτικὴ ἐπαγγελία πρὸς αὐτόν, διότι ἐξαγγέλλει τὴν πραγματοποίησιν τοῦ τέλους καὶ τῆς Βασιλείας ἤδη εἰς τὸν παρόντα χρόνον, διακηρύττει τὸ ἔλεος καὶ τὴν ἀγάπην τοῦ Θεοῦ, τὸ σταθερὸν θέλημα αὐτοῦ νὰ σώσῃ ὁ ἴδιος τὸν κόσμον. Τὸ ἱεραποστολικὸν κήρυγμα, ἐνῶ προετοιμάζει τὸν κόσμον διὰ τὴν ὑποδοχὴν τοῦ τέλους καὶ ἐξαγγέλλει τὴν κρίσιν αὐτοῦ, διακηρύττει ἐκ παραλλήλου τὸ χαρμόσυνον γεγονός, ὅτι ὁ κόσμος ἔχει βαθύτερον νόημα, ὅτι ἡ ἀγάπη τοῦ Θεοῦ ἐξεχύθη εἰς τὸν κόσμον, ὅτι ἡ ἀνάστασις κατήργησε τὴν δύναμιν τοῦ σκότους καὶ τῶν δαιμόνων. Οὕτως, τὸ χριστιανικὸν εὐαγγέλιον ἐρμηνεύει τὴν ἱστορίαν τῶν ἀνθρώπων ὡς βίωμα καὶ ταυτοχρόνως ὡς συγκεκριμένην ἀναμονὴν τῆς σωτηρίας, ὡς τὴν πραγματικότητα καὶ τὴν ἐπαγγελίαν αὐτῆς. Συνεπῶς, ἡ ἱεραποστολή καταξιώνει τὴν ἱστορίαν τοῦ κόσμου καὶ διακηρύσσει τὴν ἐν αὐτῇ σώζουσαν πρᾶξιν τοῦ Θεοῦ. Ἀφ' ἑτέρου ὅμως αἶρει

πᾶσαν βεβαιότητα καὶ ἀσφάλειαν, τὴν ὁποίαν δυνατὸν νὰ δημιουργήσῃ ἡ ἱστορικὴ ζωὴ καὶ ὑποδεικνύει, ὅτι ὁ τελικὸς προορισμὸς τοῦ ἀνθρώπου καὶ τοῦ κόσμου εἶναι πρὸς τὰ ἔμπροσ.

Ἡ ἐσχατολογικὴ αὕτη ἐρμηνεία τῆς ἱεραποστολικῆς προϋποθέτει, ὅτι αὕτη κατ' ἀρχὴν εἶναι πάντοτε ἔργον Θεοῦ. Ἡ ἐπιφοίτησις τοῦ Πνεύματος κατὰ τὴν Πεντηκοστὴν καθιστᾷ τὴν Ἐκκλησίαν ἱεραποστολικὴν μὲ προοπτικὴν ὀλόκληρον τὸν κόσμον. Ἐκτοτε ἡ Πεντηκοστὴ εἶναι καθημερινὸν γεγονός εἰς τὴν Ἐκκλησίαν. Συνεπῶς, ἡ Ἐκκλησία δὲν ἀσκεῖ ἀφ' ἑαυτῆς ἱεραποστολήν. Οἱ λειτουργοὶ τῆς ἱεραποστολῆς εἶναι ὄργανα τοῦ Θεοῦ θελήματος, οἱ ὁποῖοι κατευθύνονται ὑπὸ τοῦ Πνεύματος καὶ φέρουν τὸ μήνυμα τοῦ Χριστοῦ καὶ ὄχι προσωπικὰς γνώμας ἢ ὑποθέσεις. Πολλάκις εἰς τὸ παρελθὸν ἡ ἱεραποστολή τῶν δυτικῶν Ἐκκλησιῶν κατηυθύνετο ὑπὸ ὀρισμένων ομάδων καὶ ὀργανώσεων, αἱ ὁποῖαι μετέφερον εἰς τοὺς ἀνθρώπους ἰδέας καὶ ὁμολογιακὰς πεποιθήσεις τῆς μητρὸς αὐτῶν Ἐκκλησίας, οὕτως ὥστε νὰ ἐμφανίζονται ὡς ἐκπρόσωποι τῆς τάδε Ἐκκλησίας ἢ τοῦ δεῖνα ἱεραποστολικοῦ σωματείου. Ἡ ἱεραποστολή ὅμως δὲν εἶναι δυνατὸν νὰ ταυτισθῆ πρὸς ὀρισμένα προγράμματα, οἷα σδῆποτε προοπτικῆς, διότι ἀντικείμενον αὐτῆς εἶναι ἀποκλειστικῶς καὶ μόνον ἡ θεία πρᾶξις ἐν Χριστῷ, ὁ ἅπαξ σαρκθεὶς Λόγος τοῦ Θεοῦ, καὶ οὐχὶ λόγοι ἀνθρωπίνης σοφίας καὶ ἐμπνεύσεως. Ἡ Ἐκκλησία συνεχίζει τὸ ἔργον τοῦ Χριστοῦ καὶ διὰ τῆς ἱεραποστολικῆς παρουσιάζει τὸν ζῶντα Χριστὸν εἰς τὸν κόσμον, καὶ οὐχὶ ἑαυτήν. Ὁ Θεὸς μόνος ἤρχισε τὸ ἔργον τῆς σωτηρίας, αὐτὸς τὸ συνεχίζει καὶ αὐτὸς θὰ τὸ τελειώσῃ. Οἱ ἄνθρωποι καλοῦνται νὰ συνεργήσουν εἰς τὸ ἔργον τοῦτο, νὰ γίνουν συμμέτοχοι εἰς τὴν ἱστορικὴν πρᾶξιν τοῦ Θεοῦ.

Ἐτέρα βασικὴ προϋπόθεσις τῆς ἱεραποστολικῆς εἶναι ἡ παγκοσμιότης αὐτῆς. Ὁ Θεὸς ἀπευθύνει τὸ εὐαγγέλιόν Του πρὸς πάντας τοὺς ἀνθρώπους, ἀδιακρίτως ὀρησκευτικῶν, πολιτικῶν, ἰδεολογικῶν ἢ ἄλλων πεποιθήσεων, ἀνεξαρτήτως χρώματος ἢ ἐθνικότητος ἢ προελεύσεως. Ὁ Θεὸς τῆς Ἐκκλησίας δὲν εἶναι Θεὸς μιᾶς Χώρας ἢ ἐνὸς τόπου ἢ μιᾶς ομάδος ἀνθρώπων, οὔτε καὶ ἔχει λάβει ἀποκλειστικῶς ὑπὸ τὴν προστασίαν Του ἐν ὀρισμένον ἔθνος, ὥστε νὰ τὸ καθοδηγῆ ἀπροσκόπτως εἰς τὰ ἱστορικὰ αὐτοῦ πεπρωμένα καὶ νὰ χορηγῆ εἰς αὐτὸ εὐλογία, ἀσφάλειαν, εἰρήνην καὶ μεσσιανικὰς ἐπαγγελίας. Ἡ ἱεραποστολή δὲν ἔχει ἐθνικὸν χαρακτῆρα, οὔτε εἶναι δυνατὸν νὰ ταχθῆ εἰς τὸ πλευρὸν ὀρισμένων ἰδεολογιῶν καὶ προγραμματισμῶν. Εἰς μίαν τοιαύτην περίπτωσιν ἔχομεν μόνον ἀνθρωπίνην ἱεραποστολήν, ἢ ὁποία δὲν διαφέρει τῆς προπαγάνδας. Καὶ εἰς τὸ θέμα τοῦτο ἡ ἱεραποστολή κρίνει τὴν Ἐκκλησίαν, διότι καλεῖ αὐτὴν νὰ ὑπερβῆ τὰς προσδέσεις εἰς παραδοσιακὰς καταστάσεις καὶ νὰ συνειδητοποιήσῃ τὴν ὀρθῶς ἐννοουμένην οἰκουμενικὴν αὐτῆς ἀποστολήν.

(Συνεχίζεται)

ΙΩΑΝ. ΠΑΝΑΓΟΠΟΥΛΟΣ δ. Θ.

1. Πρβλ. Freytag W., Vom Sinn der Weltmission, ἐν: Reden und Aufsätze (ἐκδ. ὑπὸ J. Hermelink-H.-J. Margull), τόμ. 2ος, München 1961, σ. 215.

ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΕΩΝ ΣΤΗΛΗ

Ρεαλιστικοὶ λόγοι.

Ἡ Α. Ἀγιότης ὁ Πάπας Παῦλος ΣΤ', δεχθείς τὰ μέλη τῆς Ἀποστολῆς τοῦ Ὁρθοδόξου Πατριαρχείου Ρουμανίας, ἅτινα μετέβησαν εἰς Ρώμην μετὰ πρόσκλησιν ὑπὸ τῆς ἐπι τῆς χριστιανικῆς ἐνότητος Γραμματείας τοῦ Βατικανοῦ, ἐχαρακτήρισε τὸ γεγονός τοῦτο ὡς σημεῖον νέας ἐποχῆς ἀδελφικῶν σχέσεων τῶν δύο Ἐκκλησιῶν καὶ προσέθεσε χαρακτηριστικῶς τὰ ἑξῆς: «Ἐπιδιώκοντες μόνον τὴν ἐκπλήρωσιν τοῦ θελήματος τοῦ Θεοῦ ἐπὶ τῆς Ἐκκλησίας αὐτοῦ, ὀφείλομεν νὰ προχωρήσωμεν ἐν τῇ ἀμοιβαίᾳ γνωριμίᾳ καὶ ἐμπιστοσύνῃ. Ὁ Κύριος θὰ δώσῃ εἰς ἡμᾶς τὴν δύναμιν καὶ τὴν γενναίωφρονα σύνεσιν νὰ ἀναζητήσωμεν μὲ καλὴν πίστιν καὶ θέλησιν, τέλος δὲ νὰ ἐπιτύχωμεν τὴν λύσιν τῶν δυσκολιῶν, αἱ ὁποῖαι ὑπάρχοντι σήμερον μεταξὺ τῆς Καθολικῆς Ἐκκλησίας καὶ τῆς Ὑμετέρας, ἀνήκοντι δὲ εἴτε εἰς τοὺς παρελθόντας αἰῶνας, εἴτε εἰς νεωτέρους χρόνους καὶ ὡς ἐκ τούτου εἶναι αἰσθητότεροι καὶ ὀδυνηρότεροι».

Οἱ παπικοί οὗτοι λόγοι, διεπόμενοι ὑπὸ ρεαλιστικοῦ πνεύματος, ἔφθην μὲν προφυλάσσον ἐκ τῆς οὐτοπιστικῆς ἀντιλήψεως, ὅτι οὐδὲν ἐμπόδιον ὑφίσταται πρὸς ἔνωσιν τῶν Ἐκκλησιῶν, ἐτέρωθεν δὲ ἀναιροῦν τὸν συχνάκις διατυπούμενον ἰσχυρισμόν, ὅτι οἱ μετέχοντες τῶν οἰκουμενικῶν ἐπαφῶν καὶ συζητήσεων μνωπάζοντι δῆθεν ἐνώπιον τῶν ὑφισταμένων ἐπιπροσθούτων εἰς τὴν ἔνωσιν ἐμποδίων.

«Χαρισματικὴ ζωή».

Εἰς μίαν ἐποχὴν, καθ' ἣν ἡ Ἐκκλησία τῆς Ἑλλάδος προβαίνει σταθερῶς εἰς ἀναδιοργάνωσιν καὶ ἀξιοποίησιν τοῦ τεραστίου δυναμικοῦ τῆς καὶ χρησιμοποιοεῖ καρποφόρως καὶ αὐτὸ τὸ λαϊκὸν στοιχεῖον εἰς πολλοὺς τομείς τοῦ ἀνακαινιστικοῦ τῆς ἔργου, δέον νὰ ἐξαρθῇ ἡ ὑπὸ τοῦ Πανος. Ἀρχιμανδρίτου κ. Ἡλία Μαστρογιαννοπούλου ἐκδοσις τοῦ βιβλίου «Χαρισματικὴ ζωή», ὅπερ κατὰ θαυμάσιον τρόπον παρουσιάζει τὴν θέσιν καὶ ἀποστολὴν τῶν λαϊκῶν ἐν τῷ καθ' ὅλον Ὁργανισμῷ τῆς Ὁρθοδόξου Ἐκκλησίας.

Ὡς ἀποδεικνύεται ἐν τῷ βιβλίῳ τούτῳ, τόσον ἡ Ἁγία Γραφή καὶ οἱ Πατέρες τῆς Ἐκκλησίας, ὅσον καὶ ἡ μακροαίων Ἱστορία τῆς Ὁρθοδόξου Ἐκκλησίας ἐκφαίνουν τὴν ἱερατικὴν, βασιλικὴν καὶ προφητικὴν ιδιότητα τῶν Χριστιανῶν, ἧτις οὐ μόνον δὲν ἀναιρεῖ τὴν εἰδικὴν μυστηριακὴν ἱερωσύνην τῶν ἱερέων, ἡ ὁποία δίδεται διὰ τοῦ εἰδικοῦ μυστηρίου τῆς χειροτονίας, ἀλλὰ τὸναντίον τὴν ὑπογραμμίζει ἀκόμη περισσότερο.

Τὸ ἔργον τοῦ πατρὸς Ἡλία δὲν ἔχει μόνον ἐπιστημονικὸν ἐνδιαφέρον, ἀλλὰ διακρίνεται καὶ διὰ τὸν ζων-

τα πνευματικὸν παλμὸν καὶ τὴν ἱεραποστολικὴν προὐλήν του, ἧτις ἀποτελεῖ ἐγερτήριοιον σάλπισμα διὰ πάντας τοὺς πιστοὺς, οἵτινες μετέχοντι τῆς ἐκκλησιαστικῆς ζωῆς παθητικῶς. Οὗτοι δέον νὰ ἀποβάλλουν τὴν νάρκην καὶ τὸν λήθαργον τῆς ἀδιαφορίας καὶ νὰ ἐκπληρώσουν «τὸ χρέος... διὰ μίαν φωτεινὴν παρουσίαν, μαρτυρίαν καὶ διακονίαν πρὸς ἐξαγιασμόν καὶ μεταμόρφωσιν τοῦ κόσμου» (σελ. 116). «Οἱ Χριστιανοὶ ὅλων τῶν κλάδων καὶ ὅλων τῶν στρωμάτων ὀφείλουσι σήμερον—καταπολεμοῦντες τοὺς τρεῖς μεγάλους ἐχθρούς—τὴν ὀλιγόρκειαν, τὴν ρουτίαν, καὶ τὴν τυπολατρείαν—νὰ ριφθοῦν εἰς συστηματικὰς ἐξορμήσεις καὶ συντονισμένας σταυροφορίας, ἵνα γίνωνται «τὸ ἅλας τῆς γῆς» (Ματθ. ε', 13) (σελ. 118) καὶ νὰ κτίσωνται «διὰ τῶν διαφόρων ἀξιών καὶ θεσμῶν ἕνα ὄντως Χριστιανικὸν πολιτισμὸν μὲ βάθρα βιβλικὰ καὶ λειτουργικὰ, χριστοκεντρικὰ καὶ ἐκκλησιολογικὰ» (σελ. 116).

Νέον δεῖγμα τῆς νοσταλγίας.

Ὁρθῶς ἐτονίσθη, ὅτι νέον δεῖγμα τῆς νοσταλγίας τῶν ἑτεροδόξων πρὸς ἐπιστροφὴν εἰς τὸ γνήσιον Ὁρθόδοξον πνεῦμα εἶναι τὰ ὑπὸ τοῦ ῥωμαιοκαθολικοῦ ἱερέως Μονλεὸν πρὸ τιμῶν γραφέντα περὶ τοῦ μεγαλείου τῆς Ὁρθοδόξου λατρείας. Οὕτως, ὡς ἐτονίσθη ὑπ' αὐτοῦ, «ἐκεῖνο, τὸ ὁποῖον ἐλκύει πρὸ παντὸς ἐν τῇ Ὁρθοδοξίᾳ, εἶναι ἡ λατρεία τῆς. Ἡ λατρεία αὕτη τρέφει τὸ πνεῦμα τῆς προσευχῆς καὶ τῆς πίστεως, ὀμιλεῖ εἰς τὴν καρδίαν καὶ τὴν εὐαισθησίαν... Ὁ σύγχρονος ἄνθρωπος αἰσθάνεται τὴν ἀνάγκην νὰ ἀναπαυθῇ, νὰ ἐπανεῦθῃ ἑαυτὸν εἰς τὴν εὐογενετικὴν ἀνάτασιν, τὴν ὁποῖαν προσφέρει εἰς αὐτὸν ἡ Ὁρθόδοξος λατρεία... Ὁλόκληρος ἡ ὑπαρξίς τοῦ ἀνθρώπου, σῶμα καὶ ψυχὴ, ἐγγίξεται ὑπὸ τῆς τελετουργίας ταύτης. Φῶτα, εἰκόνες, ὀρθοστασία, θυμιάματα, ὕμνοι παρουσιάζουν τὴν λατρείαν ὡς ἐμπειρίαν, ἧτις ὀλοκληρώνει καὶ εἰσηγεῖται. Οἱ Καθολικοὶ, οἵτινες παρίστανται εἰς τὴν Ὁρθόδοξον λατρείαν, ἐπαναλαμβάνουν συχνάκις: Ἔχει τις τὴν ἐντύπωσιν, ὅτι ὄντως τελεῖται ἡ εὐχαριστία εἰς ὅλον αὐτῆς τὸ βάρος τῆς πραγματικῆς καὶ μυστηριακῆς παρουσίας... Ἡ Ὁρθόδοξος λατρεία δὲν εἶναι ἡ σκωθροπῆ καὶ ἀχαρις ἀκολονθία, τὴν ὁποῖαν βλέπομεν εἰς τὰς ἐνορίας τῆς Καθολικῆς Ἐκκλησίας, ἀλλ' ἡ λατρεία καὶ ἡ κοινωνία μετὰ τοῦ Κυρίου Ἰησοῦ».

Πάντα ταῦτα δέον, κατὰ τὸν π. Μονλεόν, νὰ προσανατολίσων τὴν Δύσιν εἰς τὴν πνευματικὴν τῆς ἀνανέωσιν. «Ἡ ἐκ νέου ἀνακάλυψις τοῦ Ἀνατολικοῦ Χριστιανισμοῦ περιέχει πολλὰ στοιχεῖα, τὰ ὁποῖα πρέπει νὰ ἐπιτρέψωσι εἰς τὴν Χριστιανικὴν Δύσιν νὰ ἐπανεῦθῃ ἐν ἑαυτῇ τὰς πραγματικὰς ἀπαντήσεις εἰς τὰς θρησκευτικὰς ἀναζητήσεις τῆς ἐποχῆς τῆς».

«Θά δίδεται εἰς τὸν ἔνοχον ἐναντίον τοῦ ἁθώου».

Ἐν σχέσει πρὸς τὸ ζήτημα, ἐὰν ἐνδείκνυται ἡ τροποποίησις τῶν σχετικῶν πρὸς τὸ διαζύγιον διατάξεων, ἐπὶ σκοπῷ νομοθετικῆς εἰσαγωγῆς τοῦ καλουμένου «αὐτομάτου διαζυγίου», ἢ «Χριστιανικῆ Ἐνωσις Ἐπιστημόνων» ἀξιεπαίνως ἀπέστειλε πρὸς τὸ Ὑπουργεῖον Δικαιοσύνης ἐμπεριστατωμένον Ὑπόμνημα, ἐν τῷ ὁποίῳ, πρὸς τοὺς ἄλλοις, τονίζονται καὶ τὰ ἑξῆς: «Ὅταν ἡ θέσπισις τοῦ διαζυγίου κρίνεται ἀπαγορευομένη ἐκ τῆς σταθμίσεως τῶν κοινωνικῶν ἀναγκῶν καὶ τότε ὁ ὑπαίτιος τῆς προσβαλλούσης τὴν νομικὴν σχέσιν συμπεριφορᾶς δὲν νοεῖται νὰ ἔχη καὶ τὴν νομικῶς ἀναγνωριζομένην ἐξουσίαν διαλύσεως τοῦ γάμου. Τὸ δικαίωμα τοῦτο ἀνήκει εἰς τὸν ἁθῶον ἐναντίον τοῦ ὑπαίτιου καὶ ποτὲ εἰς τὸν ὑπαίτιον ἐναντίον τοῦ ἁθώου. Διὰ τοῦ «αὐτομάτου διαζυγίου» διὰ πρώτην φορὰν θά δίδεται διαζύγιον εἰς τὸν ἔνοχον ἐναντίον τοῦ ἁθώου... Δὲν εἶναι ἴδιον εὐνομονομένης Πολιτείας ὁ παρανομῶν νὰ τίθεται εἰς θέσιν καλυτέραν ἐκείνης, εἰς τὴν ὁποίαν ἐδρῖσκειται ὁ νομοταγῆς... Διὰ τῆς καθιερώσεως τοῦ «αὐτομάτου διαζυγίου» ἐπιβραβεύεται ὁ ἄπιστος καὶ δὴ εἰς βῆρος τοῦ πιστοῦ ἐκ τῶν συζύγων».

Τούτων οὕτως ἐχόντων, ὀρθῶς ἐπισημαίνεται ἐν τῷ Ὑπομνήματι, ὅτι «ὁ τρόπος οὗτος λύσεως τοῦ γάμου θά ἀποτελῇ μέσον ἐκβιασμοῦ τοῦ ἀνδρὸς κατὰ κανόνα κατὰ τῆς γυναικὸς διὰ τὴν ἄμεσον καὶ κατ' ἐπίφασιν κοινῇ συνανέσει, εἰς τὴν πραγματικότητα ὅμως διὰ τῆς μονομεροῦς βουλήσεως τοῦ ἐνόχου, ἐπερχομένην λύσιν τοῦ γάμου. Τοιοῦτοτρόπως ὀδηγοῦμεθα εἰς τὴν καθιέρωσιν τῆς μονομεροῦς λύσεως τοῦ γάμου. Εἶναι ἐντιμότερον τότε νὰ συζητῶμεν περὶ ἐλευθέρως συμβιώσεως, δυναμένης αὐτομάτως νὰ λυθῇ, παρὰ περὶ γάμου, ὡς τὴν ἀντιλαμβάνεται ἡ Ἑλληνικὴ συνείδησις».

Συναγερμὸς κατὰ τῶν κακῶν ταινιῶν.

Ὡς ὀρθῶς τονίζεται εἰς ἐκκλησίαν χριστιανικοῦ περιοδικοῦ, προοριζομένον κυρίως διὰ τὰς Ἑλληνίδας, δέον οἱ γονεῖς καὶ πάντες οἱ «ἐντιμοὶ πνευματικοὶ ἄνθρωποι, οἱ ὅποιοι δὲν ἠμποροῦν μὲ τὴν σιωπὴν των νὰ συντελοῦν εἰς τὴν ἐξαχρείωσιν», νὰ ἀναλάβουν ἔντονον ἀγῶνα πρὸς περιστολὴν τῆς διὰ τῶν κινηματογραφικῶν ταινιῶν συντελουμένης φθορᾶς!

Εἰδικώτερον, «εἶναι ἀναγκαῖα μία ἀναμόρφωσις τοῦ ἑλέγχου τῶν ταινιῶν μὲ κριτήρια, σύμφωνα μὲ τὰς πνευματικὰς ἐπιταγὰς τοῦ Ἑλληνικοῦ Ἔθνους καὶ τὴν πνευματικὴν του κληρονομίαν. Διότι οὐδεὶς ἐχεφρονῶν δύναται νὰ ὑποστηρίξῃ, ὅτι ὅλοι οἱ ὄχαιοι τοῦ κόσμου πρέπει νὰ ἐκβάλλουν εἰς τοὺς

ΕΠΙΣΤΟΛΑΙ ΠΡΟΣ ΤΗΝ «ΕΚΚΛΗΣΙΑΝ»

Ὑπὸ τοῦ Μακ. Πατριάρχου τῶν Σέρβων κ. Γερμανοῦ ἀπεστολῆ πρὸς τὴν Διεύθυνσιν τοῦ Περιοδικοῦ ἢ κατωτέρω ἐπιστολῆ.

Ἀξιότιμη καὶ ἀγαπητὴ Κύριε Καθηγητά,

Μετὰ πολλῆς τῆς χαρᾶς καὶ ἰδιαίτερας εὐχαριστήσεως ἀνεγνωσαμεν τὸ σχόλιον τοῦ εἰς Γενεῦν λόγου μας κατὰ τὴν ἐπίσημον ἐπίσκεψίν μας εἰς τὸ Παγκόσμιον Συμβούλιον τῶν Ἐκκλησιῶν, τὸ ὁποῖον ἐδημοσιεύσατε εἰς τὴν «Ἐκκλησίαν», τὸ ἐπίσημον Δελτίον τῆς Ὀρθοδόξου Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος.

Εἰλικρινῶς Σᾶς εὐχαριστοῦμεν, διότι εἰς αὐτὸ ἀποδεικτικῶς ἐξεθέσατε καὶ τὴν Ὀρθόδοξον θέσιν μας, τῆς ὁποίας εἰς πᾶσαν εὐκαιρίαν στερρῶς ἐχόμεθα. Αἱ εὐχαριστίαι μας ὀφείλονται καὶ διὰ τὸν λόγον ὅτι κατεστήσατε φανεράν τὴν ἀλήθειαν περὶ τῆς στάσεώς μας εἰς ζητήματα κοινῆς ἐκκλησιαστικῆς σημασίας, τὰ δὲ γραφόμενα ὑπὸ θρησκευτικῶν τιμῶν φυλλαδίων ἀναφαίνονται ὡς αὐθαίρετα καὶ σκοπίμως διαδοθέντα.

Ἐκφράζοντες Ὑμῖν εὐχετηρίους προσήσεις ἐπὶ τῇ ἐπιθύρας ἑορτῇ τῆς Ἀναστάσεως τοῦ Κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ, ἀπονέμομεν Ὑμῖν τὴν Πατριαρχικὴν εὐλογίαν μας μετὰ τοῦ Χαιρετισμοῦ,

Ἐν Βελιγραδίῳ τῇ 17ῃ Μαρτίου 1972

Χριστὸς Ἀνέστη!

Ὁ Πατριάρχης τῶν Σέρβων,
ΓΕΡΜΑΝΟΣ

ἀθηναϊκοὺς κινηματογράφους». Πρέπει «νὰ ἀπαγορευθῶν διὰ παντός ἀπὸ τὸν κινηματογράφον, ὅχι μόνον διὰ τοὺς ἀνηλίκους, ἐὰν καὶ δι' αὐτοὺς τηρῶνται κἂν αἱ ἀπαγορεύσεις, ἀλλὰ δι' ὅλους τοὺς ἀνυπόπτους καὶ ἐμπέπτοντας εἰς τὴν παγίδα τῆς ἐμπορίας τοιοῦτων θεαμάτων Ἑλλήνας, ὅ,τι ὑπονομεῖ καὶ καταστρέφει τὴν ψυχικὴν καὶ σωματικὴν των ὑγείαν, ὡς ἡ συστηματικὴ προβολὴ καὶ ὥραιοποίησις τοῦ ἐγκλήματος καὶ οἱ τρόποι διδασκαλίας αὐτοῦ, ἢ πορνικὴ προκλητικότης ὑπὸ ποικίλους τύπους, οἱ «παράδεισοι» τῶν ναρκωτικῶν, αἱ προβολαὶ τοῦ ἐκφυλισμοῦ ὑπὸ τὰς ποικίλας του μορφὰς (σαδισμὸς, μαζοχισμὸς, ὁμοφυλοφιλία κ.λπ.) ἢ προβολὴ τῆς εὐθηνῆς, δημαγωγίας, πῶν ἔντεχνα καὶ παραπλανητικὰ προβάλλεται διὰ τὴν ἄρνησιν κάθε ἀξίας καὶ διὰ νὰ χρησιμεύσῃ ἐν τέλει ὡς ὄπιον τῆς νεότητος».

Ἡ ἐκκλησίαις αὕτη καθιστᾷ συνειδητόν, ὅτι εἶναι ἐπὶ τέλους καιρὸς νὰ ἀντιληφθῶμεν, ὅτι, ὡς ἀπαιτεῖται συνεχῆς ἐπαγρύπνησις πρὸς καταπολέμησιν τῆς διαδόσεως τῆς χολέρας ἢ τῆς «εὐλογιάς» ἢ τῶν ναρκωτικῶν, οὕτως ἀπαιτεῖται συναγερμὸς πρὸς ἀπόκρουσιν τῆς πλημμυρίδος τῶν ψυχοκτόνων κινηματογραφικῶν ταινιῶν.

ΕΚΚΛΗΣΙΑΣΤΙΚΑ ΧΡΟΝΙΚΑ

Ίερά Ἀρχιεπισκοπή Ἀθηνῶν

Ὁ Μακαριώτατος Ἀρχιεπίσκοπος Ἀθηνῶν καὶ Πάσης Ἑλλάδος κ. Ἰερώλυμος κατὰ τὸ διάστημα ἀπὸ 1ης ἕως 15ης Ἀπριλίου 1972:

Προήδρευσε τὴν 3ην Ἀπριλίου τῆς Ἐπιτροπῆς ἀξιοποιήσεως Ἐκκλησιαστικῆς περιουσίας.

— Τὴν 6ην Ἀπριλίου συσκέψεως διὰ τὴν ἐπιμόρφωσιν τοῦ ἱεροῦ Κλήρου τῆς Ἱερᾶς Ἀρχιεπισκοπῆς.

Ἐχοροστάτησε τὴν 2αν, 3ην, 4ην καὶ 5ην Ἀπριλίου κατὰ τὰς Ἀκολουθίας τοῦ Νυμφίου ἐν τῷ Καθεδρικῷ Ναῷ.

— Τὴν 6ην Ἀπριλίου κατὰ τὴν Ἀκολουθίαν τῶν Παθῶν ἐν τῷ Καθεδρικῷ Ναῷ.

— Τὴν 7ην Ἀπριλίου, τὴν πρωΐαν κατὰ τὴν Ἀκολουθίαν τῶν Μ. Ὁρῶν καὶ τῆς Ἀποκαθλώσεως τοῦ Κυρίου καὶ τὸ ἑσπέρας κατὰ τὴν Ἀκολουθίαν τοῦ Ἐπιταφίου ἐν τῷ Καθεδρικῷ Ναῷ.

Ἐτέλεσε τὴν 1ην Ἀπριλίου Τρισάγιον ἐπὶ τοῦ τάφου τοῦ ἀειμνήστου Βασιλέως Γεωργίου, ἐπὶ τῇ συμπληρώσει 25ετίας ἀπὸ τοῦ θανάτου του.

— Τὴν 2αν Ἀπριλίου 40θήμερον μνημόσυνον τοῦ τ. Ὑπουργοῦ Κ. Μανιαδάκη ἐν τῷ Ἀ΄ Νεκροταφείῳ.

— Τὴν 8ην Ἀπριλίου τὴν Θείαν Λειτουργίαν τῆς Ἀναστάσεως ἐν τῷ Καθεδρικῷ Ναῷ.

— Τὴν 9ην Ἀπριλίου τὸν Ἑσπερινὸν τῆς Ἀγάπης ἐν τῷ Καθεδρικῷ Ναῷ.

Ἐδέχθη τὴν 1ην Ἀπριλίου τὸν κ. Κων. Δοξιάδην καὶ τὸν Ἀρχιμανδρίτην κ. Ἀναστάσιον Γιαννουλάττον.

— Τὴν 1ην καὶ 4ην Ἀπριλίου τὸν Ὑφυπουργὸν Οἰκονομικῶν κ. Ἀριστείδην Δημόπουλον.

— Τὴν 5ην Ἀπριλίου τὸν Σεβασμιώτατον πρ. Ἡλείας κ. Γερμανόν, τὸν κ. Π. Κοροβίλον, τὸν Καθηγητὴν κ. Γκόσβεβιτς, τὸν κ. G. Roche καὶ τὸν κ. Φ. Δούκαρη.

Ἐπίσκεψέθη τὴν 9ην Ἀπριλίου τὸ Νοσοκομεῖον κρατούμενων «Ἅγιος Παῦλος», ὡς καὶ τὸ Σανατόριον κρατούμενων «Σωτηρία».

Ίερά Μητρόπολις Ἡλείας

Ἐκ τῆς Ἱερᾶς Μητροπόλεως Ἡλείας ἀνακοινοῦνται, ὅτι ὁ ἐν ἀποστρατεῖᾳ Στρατηγὸς κ. Γεώργιος Ν. Κουνδύλης προσέφερε τὸ ποσὸν τῶν 100.000 δραχμῶν ὑπὲρ ἐξωραϊσμοῦ τοῦ πρώτου Κοιμητηρίου τῆς Πόλεως Πύργου.

Ὁ Σεβασμιώτατος Μητροπολίτης κ. Ἀθανάσιος ἠψυχάρησεν δεόντως τὸν ἐν λόγῳ παλαίμαχον Στρατηγόν.

Ίερά Μητρόπολις Μαρωνείας

Ὁ Σεβασμιώτατος Μητροπολίτης Μαρωνείας κ. Τιμόθεος:

— Τῇ 20ῇ τοῦ μηνὸς Ἰανουαρίου προέστη τῆς τελετῆς τοῦ Ἁγιασμοῦ ἐπὶ ἐγκαινίοις τοῦ τρίτου ὁρόφου τοῦ ἐν Κομοτηνῇ Ἐκκλησ. Οἰκοτροφείου Θηλέων. Εἰς τὴν τελετὴν παρέστη ὁ κ. Νομάρχης Ροδόπης, ὅστις παρεκάθησε μετὰ τοῦ Σεβασμιωτάτου εἰς τὴν τράπεζαν τοῦ Οἰκοτροφείου. Ὁ τε Σεβ. Μητροπολίτης καὶ ὁ κ. Νομάρχης ὠμίλησαν καταλλήλως τῇ περιστάσει καὶ ἀπηύθυνον συμβουλὰς καὶ παραινέσεις εἰς τὰς τροφίμους τοῦ Ἰδρύματος.

— Τῇ 22ῃ Ἰανουαρίου, ἑορτῇ τοῦ Ἁγίου Ἀποστόλου Τιμοθέου, ἐπὶ τοῖς ὀνομαστηρίοις τοῦ Σεβ. Μητροπολίτου κ. Τιμοθέου, ἐτελέσθη ἐν τῷ Ἱ. Μητροπολιτικῷ Ναῷ Κομοτηνῆς Ἀρχιερατικὴ Θ. Λειτουργία, καθ' ἣν ἐκήρυξε τὸν Θ. Λόγον ὁ Θεολόγος Καθηγητῆς κ. Δῆμος Ματσκιδης, παρουσίᾳ τοῦ Ὑπουργοῦ-Περιφερειακοῦ Διοικητοῦ Ἀνατολικῆς Μακεδονίας καὶ Θράκης κ. Κων. Μπράβου, τοῦ κ. Νομάρχου Ροδόπης καὶ τῶν λοιπῶν Τοπικῶν Ἀρχῶν καὶ πλήθους Λαοῦ.

— Χορηγία τῆς Νομαρχίας Ροδόπης ἠγοράσθη οἰκόπεδον παρακείμενον τῷ Ἱ. Ναῷ Ἀγ. Βαρβάρας Στρατώνων Κομοτηνῆς, ἐπὶ τῷ τέλει ἀνεγέρσεως νέου Ἱ. Ναοῦ, πρὸς θεραπείαν τῶν θρησκευτικῶν ἀναγκῶν τῆς Ἑνορίας ταύτης. Ἦδη ἀνετέθη εἰς μηχανικὸν τῆς Δ.Τ.Υ./ Νομαρχίας Ροδόπης ἡ ἐκπόνησις τῆς σχετικῆς μελέτης, ἐπὶ τῇ βάσει σχεδίου παραχωρηθέντος ὑπὸ τοῦ ΟΔΔΕΠ.

— Τῇ 30ῇ Ἰανουαρίου, ἑορτῇ τῶν Τριῶν Ἱεραρχῶν, ὁ Σεβ. Μητροπολίτης κ. Τιμόθεος προέστη Θ. Λειτουργίας ἐν τῷ Ἱ. Ναῷ τῆς τοῦ Θεοῦ Σοφίας Κομοτηνῆς, εἰς ἣν παρέστησαν ἀπασαὶ αἱ Τοπικαὶ Ἀρχαὶ καὶ ἀντιπροσωπεῖαι μαθητῶν τῶν Γυμνασίων τῆς πόλεως μετὰ τῶν Καθηγητῶν των. Κατὰ ταύτην ἐκήρυξε τὸν Θ. Λόγον ὁ Θεολόγος Γυμνασιάρχης κ. Γιολιός. Ἐν τέλει, ἔγινεν Ἀρτοκλασία καὶ ἀνεπέμφθη Δέησις ὑπὲρ τῶν Εὐεργετῶν καὶ Δωρητῶν τῶν Ἱ. Ναῶν, τῶν Σχολείων καὶ τῶν Εὐαγῶν Ἰδρυμάτων τῆς Ἱερᾶς Μητροπόλεως.

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ

Ίερά Ἀρχιεπισκοπή Ἀθηνῶν

Ἐχοντες ὑπ' ὄψει τὰς διατάξεις τῶν ἄρθρων 33 καὶ 34 τοῦ ὑπ' ἀριθ. 2/69 Κανονισμοῦ «Περὶ Ἱ. Ναῶν, Ἑνοριῶν καὶ Ἐφημεριῶν», προκειμένου νὰ πραβῶμεν εἰς ἀνακήρυξιν ὑποψηφίου διὰ τὴν πλήρωσιν τῆς ὑπαρχούσης κενῆς θέσεως τακτικοῦ ἐφημερίου ἐν τῷ Ἱ. Ν. Προφήτου Ἡλιοῦ Ριζοπόλεως, Ν. Ἰωνίας, καλοῦμεν τοὺς βουλομένους νὰ καταλάβωσι τὴν ἐφημερικὴν ταύτην θέσιν καὶ ἔχοντας τὰ κανονικὰ καὶ νόμιμα προσόντα, ὅπως ἐντὸς μηνὸς ἀπὸ τῆς δημοσιεύσεως τῆς παρούσης διακηρύξεως ἐν τῇ «ΕΚΚΛΗΣΙΑ», ὑποβάλωσιν ἡμῖν τὰ νενομισμένα πιστοποιητικὰ διὰ τὰ περαιτέρω.

Ἐν Ἀθήναις τῇ 13ῃ Ἀπριλίου 1972

† Ὁ Ἀθηνῶν ΙΕΡΩΝΥΜΟΣ

Ἱερά Μητρόπολις Δημητριάδος

Προκειμένου νά προβῶμεν εἰς τήν ἀνακήρυξιν ὑποψηφίων πρὸς πλήρωσιν τῶν κενῶν ἐφημεριακῶν θέσεων τῶν κάτωθι ἐνοριακῶν Ἱ. Ναῶν: 1) Ἀγ. Γεωργίου Ἀγριάς (Β' Ἐφημέριος) καὶ 2) Κοιμήσεως Θεοτόκου Ξυλόβρυσης, παρακαλοῦμεν τοὺς βουλομένους καὶ ἔχοντας τὰ ὑπὸ τοῦ ἀριθ. 34 παραγρ. 1, ἐδαφ. γ' καὶ δ' ἀντιστοίχως τοῦ ὑπ' ἀριθ. 2 Κανονισμοῦ τῆς Ἱεράς Συνόδου «Περὶ Ἱ. Ναῶν, Ἐνοριῶν καὶ Ἐφημερίων» ὀριζόμενα προσόντα, ἵνα ἐντὸς μηνὸς ἀπὸ τῆς δημοσιεύσεως τῆς παρουσίης ὑποβάλλωσιν ἡμῖν τὰ σχετικὰ δικαιολογητικά.

Ἐν Βόλῳ τῆ 15ῃ Ἀπριλίου 1972

† Ὁ Δημητριάδος ΗΑΙΑΣ

Ἱερά Μητρόπολις Φλωρίνης, Πρεσπῶν καὶ Ἑορδαίας

Προκειμένου νά προβῶμεν εἰς τήν πλήρωσιν τῆς δευτέρας κενῆς θέσεως τοῦ Ἱεροκήρυκος τῆς Ἱεράς ἡμῶν Μητροπόλεως, παρακαλοῦμεν τοὺς βουλομένους νά καταλάβωσι τὴν θέσιν ταύτην καὶ ἔχοντας τὰ νόμιμα προσόντα, ὅπως ἐντὸς εἰκοσαήμερου ἀπὸ τῆς δημοσιεύσεως τῆς παρουσίης εἰς τὸ περιοδικὸν «ΕΚΚΛΗΣΙΑ» ὑποβάλλωσιν εἰς τὰ Γραφεῖα τῆς Ἱεράς ἡμῶν Μητροπόλεως αἴτησιν μεθ' ἀπάντων τῶν δικαιολογητικῶν.

Ἐν Φλωρίνῃ τῆ 4ῃ Ἀπριλίου 1972

† Ὁ Φλωρίνης, Πρεσπῶν καὶ Ἑορδαίας ΑΥΓΟΥΣΤΙΝΟΣ

ΠΑΤΡΙΑΡΧΕΙΟΝ ΑΛΕΞΑΝΔΡΕΙΑΣ**Ἱερά Μητρόπολις Ἀξώμης**

Ἡ Ἱερά Μητρόπολις Ἀξώμης ζητεῖ τρεῖς ἱερεῖς. Παρέχονται λίαν ἱκανοποιητικὰ ἀποδοχαί. Οἱ ἐνδιαφερόμενοι, μετὰ συστατικῶν, δύνανται ν' ἀπευθυνθοῦν πρὸς τὸν Σεβ. Μητροπολίτην Ἀξώμης κ. Μεθόδιον. P.O. BOX 571. Addis Ababa. Ethiopia.

Περιοδικὰ

Ἐγκυκλοφόρησεν ἐσχάτως τὸ 4ον τεῦχος τοῦ τρίτου τόμου τοῦ περιοδικοῦ: EASTERN CHURCHES REVIEW, περιέχον τὰ ἐξῆς κύρια ἄρθρα:

1. Μαρία ἡ Δευτέρα Εὔα κατὰ τοὺς προγενεστέρους Σύρους Πατέρας, ὑπὸ τοῦ ROBERT MURRAY. 2. Ἡ Ἐκκλησία προσευχομένη: Ἀπόψεις τῆς Ἐκκλησιολογίας τοῦ Ἁγίου Γρηγορίου Νύσσης ἐν τῷ Ἄσματι Ἀσμάτων, ὑπὸ JOSEPH MUNITZ. 3. Ὁ Ἔξικος τῆς KOLB καὶ τὸ Πρόβλημα τῆς ὑπάρξεως τοῦ κακοῦ, ὑπὸ ROBERT H. HEWSEN. 4. Τὸ Μονοφυσικὸν Πρόβλημα χθὲς καὶ σήμερον, ὑπὸ GEORGE EVER Y. 5. Μέλη Χριστοῦ: ἀπόσπασμα ἐκ τῶν Ὑμνων τοῦ Ἀγ. Συμεῶν τοῦ Νέου Θεολόγου. Ἀγγλικὴ μετάφρασις ὑπὸ τοῦ π. Καλλίστου WARE. 6. Ὁ FRANK WESTON τῆς Ζανζιβάρης καὶ ἡ Ὁρθόδοξος Ἐκκλησία, ὑπὸ τοῦ GAVIN WHITE. Τὸ ἐν λόγῳ τεῦχος περιέχει ὡσαύτως καὶ διαφόρους εἰδήσεις καὶ σχόλια, ἐν οἷς καὶ σχόλιον περὶ τῆς προόδου πρὸς τὸ κοινὸν Ποτήριον, περὶ τῶν τελευταίων γεγονότων καὶ ἐπιτευγμάτων τῶν συνεδριάσεων μεταξύ Ὁρθοδόξων καὶ Μετακαλκηδονίων Θεολόγων καὶ περὶ τοῦ Διαλόγου μεταξύ Ὁρθοδόξου καὶ Ἀγγλικανικῆς Ἐκκλησίας. Ἐπίσης, ὑπάρχει καὶ ἐκτενὴς εἰδησιογραφία ὡς πρὸς τὸ θέμα τῆς «Αὐτοκεφάλου Ἐκκλησίας ἐν Ἀμερικῇ».

Τέλος, εἰς τὰς βιβλιοκρισίας τοῦ τεύχους ὑπάρχει καὶ βιβλιοκρισία ὑπὸ τοῦ π. Καλλίστου WARE τῆς «Δογματικῆς» τοῦ Καθηγητοῦ κ. Τρεμπέλα, ἀφορμὴ δὲ αὐτῆς ἡ ἐσχάτως κυκλοφορηθεῖσα γαλλικὴ μετάφρασις τοῦ π. PIERREDUMONT.

« ΕΚΚΛΗΣΙΑ »

ΕΠΙΣΗΜΟΝ ΔΕΛΤΙΟΝ ΤΗΣ ΕΚΚΛΗΣΙΑΣ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ
Ἐκδιδόμενον κατὰ δεκαπενθήμερον

ΕΠΟΠΤΕΥΟΥΣΑ ΕΠΙΤΡΟΠΗ

† Ὁ Ἰωαννίνων ΣΕΡΑΦΕΙΜ

† Ὁ Σερβίων καὶ Κοζάνης ΔΙΟΝΥΣΙΟΣ

ΔΙΕΥΘΥΝΤΗΣ

ΚΩΝ. Γ. ΜΠΟΝΗΣ

Καθηγητῆς τοῦ Πανεπιστημίου

ΣΥΝΔΡΟΜΑΙ

A) Ἐσωτερικοῦ: Δραχμαὶ 200 ἑτησίως.

B) Ἐξωτερικοῦ: Δολλάρια 9 ἑτησίως.

Τιμὴ ἑκάστου τεύχους μετὰ τοῦ «ΕΦΗΜΕΡΙΟΥ»

δρχ. 9.

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

Κωνστ. Γ. Μπόνη, Καθηγητοῦ τοῦ Πανεπιστημίου Ἀθηνῶν, Διορθόδοξα, Διεκκλησιαστικά καὶ Παγκόσμια προβλήματα, Τὸ Οἰκουμενικὸν Πατριαρχεῖον, (Ε').

Ἐόρτια Γράμματα.

Πάσχα εἰς τὴν Μ. τοῦ Χριστοῦ Ἐκκλησίαν.

Ἰωάννου Καρμίρη, Ἀ' Διάσκεψις τῆς Προπαρσκειαστικῆς τῆς Ἀγίας καὶ Μεγάλης Συνόδου τῆς κατ' Ἀνατολὰς Ὁρθοδόξου Ἐκκλησίας Διορθοδόξου Ἐπιτροπῆς.

Ἀρχιμ. Ἀναστασίου Γ. Γιαννουλάτου, Δρ. Θ., Ὁ Ὁρθρος τῆς Ὁρθοδοξίας εἰς τὴν Ἰαπωνίαν.

Μητροπολίτου Καλαβρίας Αἰμιλιανοῦ, Ἐν ὄψει τῆς Συνόδου, Τὸ νόημα τοῦ Μοναχισμοῦ.

Μητροπολίτου πρ. Δήμου Βασιλείου, Ἐθνομάρτυρες Ἀρχιερεῖς τῶν καθ' ἡμᾶς χρόνων.

Δημητρίου Ἱ. Κόρσου, Τὸ Πνευματικὸν περιεχόμενον τῶν δύο λόγων τοῦ Ἱ. Χρυσόστομου εἰς τὸ Γενέθλιον τοῦ Σωτῆρος.

Πρωτ. Εὐαγγέλου Σικαρῶ, Ἡ ὀρθόδοξος λατρεία μας καὶ ἡ σύγχρονος πραγματικότητα.

Πρεσβ. Ἀν. Ἀλεξίσοπούλου, Ἡ μετανάστευσις διὰ Δ. Γερμανίαν.

Ἱ. Δ. Δρούλια, Ἡ λ. καὶ ἡ ἔννοια Φῶς κατὰ τὴν Ὑμνογραφίαν καὶ τὰς Ἱ' Ἀκολουθίας τῆς Μ. Ἑβδομάδος.

Ἀλεξάνδρου Σ. Κορακίδου, Τὸ δράμα τοῦ Ρωμανοῦ τοῦ Μελωδοῦ.

Ἰωάννου Παναγοπούλου, δ. Θ., Ἐσχολογία καὶ Ἱεραποστολή.

Παρατηρήσεων στήλη.

Ἐπιστολαὶ πρὸς τὴν «Ἐκκλησίαν».

Ἐκκλησιαστικὰ Χρονικά.

Προκηρύξεις ἐκλογῆς ἱερέων κ.λ.π.

ΕΚ ΤΟΥ ΤΥΠΟΓΡΑΦΕΙΟΥ
ΤΗΣ ΑΠΟΣΤΟΛΙΚΗΣ ΔΙΑΚΟΝΙΑΣ

Ἀθῆναι, Ἰασοῦ 1 — Τηλέφ. 710.734.